

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Katedra historie

Diplomová práce

**SPOLKOVÝ ŽIVOT NA STRAKONICKU
PŘED ROKEM 1914**

Petra Ouředníková

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, NJ - D

Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Jan Kumpera, CSc.

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 2012

.....

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucímu práce Prof. PhDr. Janu Kumperovi, CSc. za odborné vedení, rady a připomínky při zpracování této práce. Zároveň děkuji zaměstnancům Státního okresního archivu Strakonice a Městského muzea ve Volyni za poskytnutí potřebného archivního materiálu.

Obsah

1 Úvod	7
2 Strakonické spolky	9
2.1 TJ Sokol Strakonice	9
2.1.1 Vznik spolku.....	9
2.1.2 Hasičská tělocvičná jednota Sokol	10
2.1.3 Vznik nové sokolské jednoty ve Strakonících a její začátky	11
2.1.4 II. všesokolský slet.....	13
2.1.5 Sokolské župy a župní slety	13
2.1.6 Spolkový dům (Sokolovna)	16
2.1.7 Další činnost spolku do 1. světové války	20
2.2 Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících	24
2.2.1 Vznik spolku.....	24
2.2.2 Začátky spolku.....	25
2.2.3 Změny v názvu spolku a jeho další činnost.....	28
2.2.4 Spolkové místnosti, Beseda.....	30
2.2.5 Rodný domek F. L. Čelakovského.....	31
2.2.6 Významné oslavy a události.....	32
2.2.7 Další činnost spolku do 1. světové války	34
2.3 Muzejní spolek Strakonice	36
2.3.1 Národopisná výstava Československá a počátky vzniku muzea	36
2.3.2 Vznik muzea a muzejní společnosti.....	38
2.3.3 Počátky muzea a první muzejní sbírky	40
2.3.4 Členové muzejní společnosti.....	41
2.3.5 Úpadek a rozpad muzejní společnosti.....	42
2.4. Jednota učitelská ve Strakonících	43
2.4.1 Vznik spolku.....	43
2.4.2 Činnost Jednoty učitelské v 19. století.....	45
2.4.3 Rozpad spolku a vznik nové Jednoty učitelské	46
2.4.4 Českoněmecké vztahy v oblasti školství.....	47
2.4.5 Finanční situace učitelů a boje učitelů za lepší podmínky	47
3 Volyňské spolky	50
3.1 TJ Sokol Volyně	50

3.1.1 Vznik spolku.....	50
3.1.2 Začátky spolku.....	51
3.1.3 Cvičební místnosti, Sokolovna	53
3.1.4 Odbory jednoty	55
3.1.5 Spolková knihovna	57
3.1.6 Slavnosti a vystoupení	57
3.1.7 Další činnost spolku do 1. světové války	59
3.2 Družstvo pěvecké ve Volyni.....	63
3.2.1 Vznik spolku.....	63
3.2.2 Začátky spolku.....	64
3.2.3 Členové spolku a jeho výboru	66
3.2.4 Dámský odbor.....	68
3.2.5 Situace ve spolku	69
3.2.6 Spolkové místnosti.....	71
3.2.7 Slavnosti a vystoupení	71
3.3 Spolek divadelních ochotníků Bozděch ve Volyni.....	75
3.3.1 Vznik spolku.....	75
3.3.2 Začátky spolku.....	76
3.3.3 Členové výboru.....	77
3.3.4 Repertoár	78
3.3.5 Oslavy a představení	79
3.3.6 Spolupráce s ostatními spolky	81
3.3.7 Divadelní místnosti a spolkové jeviště.....	82
3.3.8 Bozděch před válkou.....	85
4 Závěr	86
5 Resumé	88
6 Seznam pramenů a literatury	89
7 Seznam příloh	93
Přílohy	

1 Úvod

Cílem této práce je představit některé spolky na Strakonicku, jejich vznik, historii a činnost před rokem 1914. Oblast Strakonicka v práci reprezentují dvě města – Strakonice a Volyně. Práce je vymezena rokem 1914, tedy začátkem první světové války, která vývoj spolků zpomalila, často úplně přerušila. Po skončení války bylo mnohdy těžké činnost znovu obnovit.

Místní spolky začaly vznikat, stejně jako v ostatních městech českých zemí, ve 2. polovině 19. století. V 50. letech, v době bachovského absolutismu, který znamenal pro Čechy těžký sociální a národnostní útisk, byla ale spolková činnost značně omezována a spolky začaly být podrobovány státní kontrole. Silvestrovské patenty z konce roku 1851 znamenaly přímé zrušení spolčovacího práva a otevřely cestu policejnímu dozoru nad spolky. Pád absolutismu vyvolal spontánní rozvoj spolkového hnutí, které tvořilo jednu z opor národní české politiky a jehož prostřednictvím se české obyvatelstvo snažilo upozorňovat na své státoprávní požadavky.¹

Spolková činnost přispívala k podněcování národního cítění a vlastenectví, ke vzdělávání svých členů a udržování kulturního života ve městě. Některé spolky svou činnost zaměřovaly proti tehdy postupující germanizaci, jiné pomáhaly prosazovat myšlenky politické svobody. Důležitým mezníkem pro rozvoj spolkové činnosti byl 15. listopad 1867, kdy byl vydán nový spolkový zákon. Vydání zákona o spolčování a shromažďování znamenalo nastartování činnosti mnoha spolků s nejrůznějším zaměřením, umožňovalo kulturní, sportovní i politickou spolkovou činnost.²

I ve Strakonících se v 60. letech 19. století začínal probouzet zájem o spolkový život. Ze spolků bojujících proti germanizaci to byly např. Národní jednota pošumavská nebo krajinský spolek Prácheň, z dělnických spolků můžeme jmenovat politický spolek Budoucnost, Řemeslnicko-živnostenskou besedu nebo Všeoborový spolek dělnický – Čelakovský. Další skupinu tvořily spolky zemědělsko-chovatelské např. Rybářský spolek, Hospodářský spolek nebo Spolek

¹ LAŠTOVKA, Marek a kol. *Pražské spolky. Soupis pražských spolků na základě úředních evidencí z let 1895 – 1990*. Praha : Scriptorium, 1998, s. 11 – 12

² ŘÍHOVÁ, Ivana. *Spolková činnost v 19. století*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003, s. 7 – 8

pro okrašlování a ochranu domoviny – Renner. K rozvoji sportu samozřejmě napomáhala např. TJ Sokol, za kulturní spolky můžeme uvést nejstarší strakonický spolek ve městě – pěvecký spolek Zvon.³ Co se týče Volyně, vznikaly zde spolky stejného nebo podobného zaměření jako ve Strakonících. Za nejstarší spolek lze považovat spolek divadelních ochotníků, dalším kulturním spolkem byl pěvecký spolek Družstvo pěvecké. Dále můžeme jmenovat např. TJ Sokol, Řemeslnickou besedu, Politický spolek pro okres volyňský, Hospodářský spolek pro okres volyňský, Spolek ku zvelebení chovu drobného hospodářského zvířectva a pro ochranu zvířat, Spolek rybářský, Střeleckou jednotu, Národní jednotu pošumavskou a další.⁴

Práce je rozdělena do dvou hlavních celků. První část se věnuje spolkovému životu ve Strakonících, druhá část spolkovému životu ve Volyni. Obě části jsou rozděleny na kapitoly, každá z nich se věnuje jednomu strakonickému nebo volyňskému spolku, který zde působil nebo dosud působí. Z obou měst jsem vybrala místní tělocvičnou jednotu Sokol a pěvecký spolek (Zvon ve Strakonících, Družstvo pěvecké ve Volyni). Ostatní spolky už jsou různého zaměření. Každá kapitola je dále dělena na podkapitoly, přičemž jedna podkapitola vždy popisuje vznik spolku, jedna se zabývá jeho začátky a činností v prvních letech jeho fungování. Další podkapitoly už jsou přizpůsobeny konkrétnímu spolku. Některé zpracovávají zajímavé období spolku, jiné připomínají významné osobnosti spolku, významné události apod.

Strakonické spolky jsou částečně zpracované v literatuře, zejména ve 2. dílu sborníku Strakonice s podtitulem Kapitoly ze společenského života, který mi byl vhodnou pomůckou. Protože je zde však většinou zaznamenána činnost spolků od vzniku po celou dobu jejich trvání, snažila jsem se zpracovat období spolků do roku 1914 do větší hloubky a detailů. Potřebné prameny jsem měla k dispozici ve Státním okresním archivu Strakonice. O volyňských spolecích dosud žádná publikace nevyšla, proto jsem veškeré materiály k tématu čerpala ze Státního okresního archivu Strakonice a z Městského muzea ve Volyni.

³ TAMTÉŽ.

⁴ TEPLÝ, František. *Dějiny města Volyně a okolí*. 2. vydání. Peněžní ústavy : Volyně, 1933, s. 389 - 392

2 Strakonické spolky

2.1 TJ Sokol Strakonice

2.1.1 Vznik spolku

Stejně jako v mnohých českých městech vznikla i tělocvičná jednota Sokol ve Strakoniciích po vzoru prvního českého tělovýchovného spolku Tělocvičné jednoty Pražské. Tato jednota byla založena v Praze 16. února 1862. Jejími zakladateli byli dr. Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Miroslav Tyrš se stal jejím prvním starostou, Jindřich Fügner prvním náčelníkem. Tělocvičná jednota Pražská měla od počátku ve znaku sokola, proto byla brzy přejmenována na Sokol Pražský. Počet sokolských jednot se rychle rozrůstal po celém Království českém a Sokol se kromě jiného stával českému národu oporou v jeho národně-osvobozeneckém úsilí. Lid od Sokola očekával „*odchování mládeže české k síle a statnosti, aby ona s mužností na cvičišti získanou čeliti mohla všem zlobám, budoucnost národa ohrožujícím.*“⁵

Ve Strakoniciích se o založení Sokola pokusil poprvé okresní tajemník Čeněk Ludikar, ale tento pokus byl zatím neúspěšný. Zřejmě proto, že Ludikar nevzbuzoval dostatečnou důvěru. Jak píše František Pecen „*jeho vinou ztratil prý se dekret, kterým cech řeznický měl právo spásat ovce po žních všecka panská pole. Nikým nedokázaná událost ta stačila k projevu nedůvěry muži, který byl členem učené vlastenecké společnosti, archeologem a sběratelem památek pro Zemské museum v Praze.*“⁶

Sokolskou jednotu se podařilo založit až učitelům E. Rybičkovi a Josefovi Formánkovi, a to 5. července 1868. Prvním starostou se stal MUDr. Maňhal, prvním náčelníkem E. Rybička. Založení Sokola bylo přijato veřejností velmi příznivě. Sokolem byl vyjadřován vzdor, kterým národ odpovídal na vládou páchané bezpráví.⁷

⁵ SCHEINER, Josef. *Dějiny sokolstva. V prvním jeho pětadvaceti letí.* Praha : Grégr, 1887, s. 21

⁶ PECEN, František. *Tělocvičná jednota „Sokol“ v Strakoniciích.* In: ŠIMEK, R. G. (ed). *Strakonice. Propagace a adresář.* Strakonice : Nová Šumava, 1933, s. 115-116

⁷ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakoniciích 1885 – 1935.* Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 5

2.1.2 Hasičská tělocvičná jednota Sokol

Rakouské vládě však bylo rozvíjení sokolských jednot trnem v oku, zejména po roce 1867. V první polovině roku 1867 došlo k rakousko-uherskému vyrovnání, kterým se habsburská monarchie přeměnila v dualistický státní útvar. Přijetí dualismu podnítilo v českém prostředí protestní projevy, které záhy přerostly v masové národně politické hnutí demokratického charakteru. Jakákoliv příležitost byla využita k protirakouským demonstracím. A právě sokolskému hnutí náleželo v takovýchto akcích významné místo. Početná byla účast krojovaných sokolů na jedné z prvních domácích celonárodních demonstrací proti dualismu, při převozu českých korunovačních klenotů z Vídně do Prahy 28. srpna 1867. Při slavnosti položení základního kamene Národního divadla 16. května 1868 patřilo sokolům přední místo. O měsíc později zorganizoval Sokol Pražský ve spolupráci s dalšími českými spolky velký pochodňový průvod při veřejných oslavách sedmdesátin Františka Palackého.⁸

Zejména po podepsání státoprávní deklarace v roce 1868 byly sokolské jednoty rozpouštěny. Místo nich vznikaly různé jiné uniformované spolky s cílem vytlačit sokolský kroj, např. veteránské, hasičské, ostrostřelecké apod.⁹

Také Sokol strakonický se přeměnil v Hasičskou tělocvičnou jednotu Sokol. První valná hromada tohoto spolku se konala 25. srpna 1872.¹⁰ Její stanovy vyšly v platnost 20. dubna 1873. Nahrazeny byly stanovami z 10. listopadu 1881, podle kterých bylo účelem jednoty „*a) pěstování tělocviku společným cvičením, společnými výlety a šermováním; b) hájiti při požárech neb jiných nehodách živelních a neštěstích život a majetek obyvatelstva (...); c) v jednotě též střelba do terče, zpěv a hudba se pěstují k oživení pak ducha společenského slouží přednášky a rozpravy o věcech tělocvičných a hasičských, jakož i společenské zábavy a uspořádání divadelních představení.*“¹¹

⁸ NOVOTNÝ, Jan. *Sokol v životě národa*. Praha : Melantrich, 1990, s. 26

⁹ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 5

¹⁰ TAMTÉŽ.

¹¹ SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Stanovy tělocvično-hasičské jednoty Sokol 188, inv. č. 1, kniha č. 1

Celá jednota však k hasičům nepřešla, rozštěpila se. Větší část se stala i s celým majetkem hasičskou, druhá část zůstala sice sokolskou, ale její činnost ustala.¹²

2.1.3 Vznik nové sokolské jednoty ve Strakonících a její začátky

Teprve po roce 1882 začala sokolská myšlenka znovu ožívat. Stalo se tak hlavně díky prvnímu celonárodnímu veřejnému sokolskému cvičení pořádaného u příležitosti 20. výročí založení pražského Sokola v červnu roku 1882. Toto vystoupení, později nazvané I. všesokolský slet, se konalo pod vedením dr. Miroslava Tyrše na Střeleckém ostrově v Praze a zúčastnilo se ho asi 1600 krojovaných sokolů ze 76 jednot. Dostavili se také zástupci sokolů z Lublaně, ze Záhřebu, z Vídně i z Ameriky. Tato sokolská slavnost přinesla obrovský úspěch a mimořádný ohlas v široké české veřejnosti. Hromadné cvičení prostných a cvičení na náradí, z kterých se vystoupení skládalo, diváky uchvátilo. Pro sokolské hnutí byl tento úspěch povzbuzením k další činnosti. Po krizi sedmdesátých let obnovil jeho společenskou autoritu a urychlil další vzestup.¹³

Po I. všesokolském sletu začaly nově vznikat další sokolské jednoty a část těch, které se v sedmdesátých letech rozpadly, obnovila činnost. I ve Strakonících se začalo uvažovat o založení nové sokolské jednoty. Tento plán se podařilo uskutečnit v roce 1885. V polovině května 1885 se konaly dvě schůze, na kterých byly zásluhou Petra Karty, JUDr. Wellnera, Antonína Císaře, Františka Daňka a Josefa Dvořáka vypracovány a schváleny stanovy. Díky těmto pánům se také 2. srpna 1885 konala v místnostech Panteonu Na Stráži ustavující valná hromada tělocvičné jednoty Sokol Tyrš. Předsedal jí Petr Karta a za účasti 39 členů byly vykonány první volby. Byla zde také schválena výše členských příspěvků. Na návrh Václava Karty platili činní členové 1 zlatý a 60 krejcarů, přispívající členové 2 zlaté 40 krejcarů ročně.¹⁴

Na první řádné výborové schůzi 7. srpna 1885 se přistoupilo k volbě funkcionářů výboru. Prvním starostou byl zvolen JUDr. Karel Wellner, místostarostou Petr Karta, jednatelem Josef Dvořák, pokladníkem Jan Pavelec

¹² PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 5

¹³ NOVOTNÝ, Jan. *Sokol v životě národa*. Praha : Melantrich, 1990, s. 35 – 36

¹⁴ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol ustavující valné hromady ze dne 2. 8. 1885, inv. č. 3, kniha č. 3

a správcem domu Antonín Vorel. Bylo zde rozhodnuto, že strakonická jednota přistoupí jako člen k sokolské župě Žižkově.¹⁵

První veřejnou akcí strakonické sokolské jednoty byl výlet na hrad Rábí zorganizovaný v září 1885, spojený s odpoledním koncertem v Horažďovicích.¹⁶

Na výborové schůzi 7. října 1885 se vzdal JUDr. Karel Wellner své funkce¹⁷ a 2. listopadu byl novým starostou zvolen Petr Karta, místostarostou K. Markes. Na této schůzi bylo usneseno učinit potřebné přípravy k pořízení praporu pro jednotu. Antonín Císař, Petr Hadraba a Antonín Vorel byli pověřeni obstarat nákres praporu a předložit ho výboru. O pomoc při zhotovení praporu měla být požádána paní Holá.¹⁸

Prapor Tělocvičné jednoty Sokol Tyrš byl posvěcen v neděli 1. srpna 1886 společně s praporem pěvecko-čtenářského spolku Zvon. Řečníkem této slavnosti byl Josef Dvořák. Matkou praporu jednoty byla zvolena paní Františka Mayerová, kmotrou praporu paní Josefa Thalberková.¹⁹

V dubnu začalo pravidelné cvičení učňů. Cvičilo 60 učňů dvakrát týdně (ve středu a v neděli odpoledne) za vedení bratrů Císaře, Hermana a Měchury.²⁰

Na výborové schůzi 13. září 1886 se konaly volby funkcionářů výboru. Novým jednatelem se stal Antonín Císař, správcem domu Vilém Freund, ostatní funkce zůstaly beze změny.²¹ Za cvičitele byli zvoleni V. Herman a F. Nováček.²²

¹⁵ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol první výborové schůze ze dne 7. 8. 1885, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁶ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 5. 9. 1885, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁷ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 7. 10. 1885, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁸ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 2. 11. 1885, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁹ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 5

Pozvání ke svěcení praporů viz Příloha 5

²⁰ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 5

²¹ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 13. 9. 1886, inv. č. 3, kniha č. 3

²² SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 20. 10. 1886, inv. č. 3, kniha č. 3

2.1.4 II. všesokolský slet

Na rok 1887 připadalo dvacáté páté výročí založení Sokola Pražského. Mělo být oslaveno společně s ostatními sokolskými jednotami uspořádáním druhého všesokolského sletu. I strakonická jednota měla v plánu se všesokolského sletu zúčastnit. Bohužel se ho nezúčastnili ani strakoničtí sokolové ani nikdo jiný. Na jaře 1887 byl Sokol Pražský připraven uvítat na sletu pět tisíc přihlášených členů sokolských jednot. Z toho jich mělo 3500 vystoupit na hromadném veřejném cvičení. *„Ve chvíli, kdy Sokol Pražský zahajoval práce na úpravě cvičiště, zasáhly tvrdě rakouské úřady. Přes vznesený protest trvaly na podstatné redukci programu všesokolského sletu. S tím se organizátoři nesmířili a slet spojený s jubilejní slavností pražské jednoty odvolali.“*²³

Jakmile se zpráva o odvolání všesokolského sletu dostala do Strakonic, svolal starosta Petr Karta mimořádnou výborovou schůzi, kde byl podán protest proti tomuto rozhodnutí. Konala se 9. května 1887. Bylo zde rozhodnuto napsat pražskému výboru, aby své usnesení zrušil a sjezd přece jen uskutečnil. Byl požádán i poslanec zdejšího okresu Dr. Vašatý, aby interpeloval vládu a přičinil se, aby byl zákaz zrušen.²⁴ Všechny snahy však byly marné, vláda své rozhodnutí nezměnila.

II. všesokolský slet se podařilo uspořádat až v roce 1891. Uskutečnil se v Praze v Královské oboře během Jubilejní výstavy. Prahou pochodovalo více než 5000 členů včetně přátelských delegací z ciziny. Pro členy strakonické jednoty byl do Prahy vypraven zvláštní vlak. Veškeré výlohy spojené se sletem byly uhrazeny z výtěžku veřejného cvičení, které se uskutečnilo 9. srpna 1891 v Oskořince a bylo spojeno se zahradní slavností.²⁵

2.1.5 Sokolské župy a župní slety

Sokolské jednoty se sdružovaly do vyšších organizačních celků, tzv. žup. Od roku 1885 patřily všechny sokolské jednoty v jižních Čechách do župy nazvané po nejznámějším husitském vojevůdci Janu Žižkovi z Trocnova.²⁶

²³ NOVOTNÝ, Jan. *Sokol v životě národa*. Praha : Melantrich, 1990, s. 39

²⁴ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol mimořádné výborové schůze ze dne 9. 5. 1887, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁵ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 11. 8. 1891, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁶ <http://www.zupajihoceska.cz/historie.html>

V roce 1890 se řešilo v jihočeské župě Jana Žižky z Trocnova, zda by se tato župa neměla rozdělit. Ve výborové schůzi strakonické sokolské jednoty konané 25. srpna 1890 bylo dohodnuto podat rezoluci, kterou se přijal návrh na rozdělení župy Žižkovy na dvě župy. Nově by měla vzniknout župa Husova se sídlem v Písku, župa Žižkova by měla nadále sídlo v Táboře. Jejich hranicí by měl být tok řeky Vltavy.²⁷

I ostatní jednoty v jižních Čechách vyslovily souhlas s rozdělením Žižkovy župy a po schůzích župních delegátů byla na den 3. května 1891 svolána ustavující župní valná hromada župy Husovy,²⁸ do které patřily i Strakonice.

Každý rok se konaly župní sjezdy. Ve Strakonících se konal župní sjezd župy Husovy ve dnech 13. – 15. srpna 1892. Program tohoto sjezdu přednesl zábavní odbor už na schůzi 9. května 1892 a byl ihned schválen. Sjezd byl zahájen slavnostním představením spojeným s proslovem a živým obrazem. 14. srpna byl veden průvod všech sokolských jednot z nádraží na náměstí před radnicí, kde měl slavnostní řeč starosta příbramského Sokola Setunský. V radničním sále se konala župní valná hromada, odpoledne probíhalo veřejné župní cvičení, večer ohňostroj a nakonec taneční věneček. 15. srpna se uskutečnil společný výlet všech místních spolků a jednot sokolských na Střelu. U příležitosti sjezdu se vzpomnělo také na Františka Ladislava Čelakovského.²⁹

Následující rok se župní slet konal 23. července 1893 v Českých Budějovicích. Zúčastnila se ho i strakonická jednota, cvičilo zde 30 strakonických členů za dozoru náčelníka Císaře a cvičitelů Cedla, Jiráňka a Rudolfa.³⁰

S přibývajícím počtem jednot bylo řízení i této nové župy stále náročnější, proto se v roce 1898 dělilo znovu. Z části župy Husovy byla ustavena třetí jihočeská župa, župa Jeronýmova. Jejím prvním sídlem se staly Strakonice, později se stálé sídlo přesunulo do Písku.³¹

²⁷ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 25. 8. 1890, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁸ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 28. 4. 1891, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁹ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 6. 5. 1892, inv. č. 4, kniha č. 4

³⁰ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník valné hromady ze dne 6. 1. 1894, inv. č. 4, kniha č. 4

³¹ <http://www.zupajihoceska.cz/historie.html>

Během roku 1903 byla župa Jeronýmova rozdělena na dva okrsky. Do prvního okrsku patřily Horažďovice, Strakonice, Vlachovo Březí a Volyně, do druhého Blatná, Březnice, Mirovice, Rožmitál, Sedlice a Písek.³²

Na výborové schůzi roku 1905 podal bratr náčelník návrh na vystoupení strakonické jednoty z župy Jeronýmovy. Byla to reakce na útočné chování delegátů na župní valné hromadě vůči zástupcům strakonické jednoty, kteří žádali, aby se roku 1905 konal župní slet ve Strakonících. Měli v úmyslu spojit župní slet s oslavou 20. výročí založení Sokola ve Strakonících. Nejenže to nebylo povoleno, ale „*ihned poté jednotliví brí slovy nehledanými útočili na delegáty naše, zatahující do debaty osobní nevraživost vůči jednotlivým brům strakonickým a jednotě samé. Činnost jiných jednot až směšným způsobem nadouvána na nejvyšší stupeň, kdežto činnost jednoty naší snižována na stupeň nejnižší.*“³³

V září 1905 už vyzvala župa Šumavská strakonickou jednotu, aby vstoupila do svazku téže župy. Předsednictvo župě odepsalo, že jednota do tohoto svazku ráda vstoupí, pokud dostane schválení od České obce sokolské (dále jen „ČOS“).³⁴

Počátkem roku 1906 stála tedy jednota mimo župu. Proto bylo tehdy nejdůležitějším úkolem, aby byla dokončena záležitost župního příslušenství. Česká obec sokolská a při ní zřízená komise pro úpravu župních hranic podala návrh, aby byla strakonická jednota zařazena do župy Šumavské. „*Tomu však župa Jeronýmova postavila se na odpor. Nezbylo tedy jednotě naší než buď státi mimo organizaci, aneb vrátiti se do župy Jeronýmovy. Proto oznámil výbor župě, že svoje vystoupení odvolává a setrvá až do konečného upravení hranic v župě Jeronýmově.*“³⁵

V roce 1908 se jednota strakonická konečně dočkala. Za místo pro konání sletu župy Jeronýmovy byly vybrány Strakonice. Sama jednota si určila datum 11. - 12. července 1908 a jako nejvhodnější místo Oskořinku. Jednání o župním sletu se stalo hlavní náplní dubnové schůze správního výboru. Stanovily se zde hlavní body programu: V předvečer 11. 7. se měl konat slavnostní večer, druhý den ráno měli být přivítáni hosté na nádraží a v průvodu uvedeni do sokolovny, kde by byly uloženy prapory. Po zkouškách by se průvod v 15 hodin odebral před radnici, kde by

³² PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 12

³³ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápis výborové schůze ze dne 20. 2. 1905, inv. č. 5, kniha č. 5

³⁴ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápis výborové schůze ze dne 22. 9. 1905, inv. č. 6, kniha č. 6

³⁵ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 14

byla župa přivítána obecním zastupitelstvem. V 16 hodin mělo být zahájeno cvičení a celý slet měl být zakončen věnečkem v sokolovně.³⁶

Slet se vydařil po všech stránkách. Slavnostního průvodu se zúčastnilo 68 bratří³⁷ ze strakonické jednoty, z toho 27 cvičilo a 9 se zúčastnilo závodů. Podle úsudku zástupců ČOS i župních vedoucích to byl nejzdařilejší slet, který kdy župa Jeronýmova pořádala. Strakonická jednota dosáhla prvenství v župě ohledně tělesné vyspělosti.³⁸

2.1.6 Spolkový dům (Sokolovna)

S návrhem na postavení vlastní sokolovny vystoupil starosta Petr Karta již na mimořádné výborové schůzi 25. listopadu 1886. Zároveň navrhl, aby bylo za tímto účelem zažádáno o povolení velké věcné loterie. Návrh byl jednohlasně přijat a hned bylo i usneseno vydat 10 000 losů po 20 krejcarech, které by se rozslaly po sokolských jednotách a rozprodaly by se po okolí. Výher by mělo být 250.³⁹

Dobrá zpráva byla výboru přednesena na schůzi 16. května 1887. C. k. ministerstvo financí a c. k. ministerstvo vnitra vydalo povolení k uspořádání věcné loterie na zbudování sokolovny.⁴⁰

Komité ke zřízení povolené věcné loterie ve prospěch stavby sokolovny bylo zvoleno 30. září 1887.⁴¹ První ustavující schůze loterního odboru se konala 18. října 1887. Byl zde projednán loterní plán. Loterie obsahovala 100 sérií po 100 číslech, cena jednoho losu byla 20 krejcarů a ustanoveno bylo 500 výher, mezi nimi 10 hlavních. Výhry byly vybírány z dobrovolných dáreků strakonických občanů.⁴²

Den tahu loterie byl stanoven na 18. srpna 1889. Měla to být velká slavnost, proto jí předcházelo množství schůzí a porad loterního odboru a správního výboru.

³⁶ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápis výborové schůze ze dne 20. 4. 1908, inv. č. 6, kniha č. 6

³⁷ Členové sokolských jednot používali oslovení bratr a sestra.

³⁸ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zpráva jednatelská za rok 1908, inv. č. 6, kniha č. 6

³⁹ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol mimořádné výborové schůze ze dne 25. 11. 1886, inv. č. 3, kniha č. 3

⁴⁰ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 16. 5. 1887, inv. č. 3, kniha č. 3

⁴¹ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 7

⁴² SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník ustavující schůze loterního odboru ze dne 18. 10. 1887, inv. č. 3, kniha č. 3

Bylo třeba obstarat spoustu záležitostí. Natisknout plakáty, obstarat občerstvení, sestavit program, zřídit bufet, trafikou apod. Výhry se získávaly z nejrůznějších dáreků, scházející výhry se musely zakoupit. Ve školní budově a v zasedací síni obecního zastupitelstva na radnici byla uspořádána výstava výher. Ředitel hudby Formánek obstaral 25 hudebníků, starosta Karta obstaral kolotoč. A nemohl chybět ani ohňostroj, který opatřil Svoboda.⁴³

Slavnost se vydařila a ve zdejších listech bylo uveřejněno následující poděkování: „*Všem, kdož přičinili se o zdar nedělní národní slavnosti vzdává jménem tělocvičné jednoty „Sokol Tyrš“ v Strakonících, zvláště sl městské radě, sl správě pivováru právovárečného měšťanstva, sl spolkům dámskému odboru Nár. jednoty Pošumavské, pěv.čt. spolku „Zvon“, pěv. odboru dámskému, jednotě div. ochotníků, těl. hasičské jednotě „Sokol“ , spolku vojenských vysloužilců, českému studentstvu Svě nejsrdečnější díky Slavnostní výbor.*“⁴⁴ Výtěžek z celé slavnosti připadl na stavební fond sokolské jednoty. Čistý výnos činil 1523 zlatých 29 krejcarů.⁴⁵

Na schůzi 25. října 1894 se výbor konečně rozhodl začít s budováním spolkového domu. Hned byli určeni 3 členové, kteří měli do příští schůze vybrat vhodné místo pro stavbu tělocvičny. Byli to Karta, Císař a Pavelec.⁴⁶ Na schůzi 29. listopadu tedy navrhli dvě místa. Jedním byla zahrada manželů Brušákových, druhým bylo spáleníště Varausovy stodoly. Výbor se rozhodl pro místo druhé s tím, že by se ještě odkoupil díl sýpky, který patřil Občanské záložně a dvůr patřící obci strakonické.⁴⁷ Poté, co požádal výbor strakonickou obec o odprodání potřebného dílu, obec se rozhodla, že spolkový dům postaví sama svým nákladem, pokud jí všechny spolky odevzdají své úspory nastřádané ve prospěch spolkového domu. Jednota Sokol jí odevzdala 4500 zlatých, ale vyhradila si zvláštní užívání zdarma některých místností.⁴⁸

⁴³ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisy ze schůzí loterního odboru spolu se správním výborem, inv. č. 3, kniha č. 3

⁴⁴ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník závěrečné schůze slavnostního výboru ze dne 21. 8. 1889, inv. č. 3, kniha č. 3

⁴⁵ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník schůze loterního výboru ze dne 17. 9. 1889, inv. č. 3, kniha č. 3

⁴⁶ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 25. 10. 1894, inv. č. 4, kniha č. 4

⁴⁷ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 29. 11. 1894, inv. č. 4, kniha č. 4

⁴⁸ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník valné hromady ze dne 20. 1. 1895, inv. č. 4, kniha č. 4

Se stavbou se mělo začít co nejdříve. Proto se veškerá činnost v roce 1895 soustřeďovala na stavbu tělocvičny. I přesto se zástupci strakonické jednoty účastnili III. všesokolského sletu, který se konal 29. června 1895 v Praze.⁴⁹ Protože rok 1895 byl 10. rokem trvání strakonické jednoty Sokol, podal náčelník Císař na schůzi 25. května 1895 návrh, aby byla slavnost u příležitosti 10. výročí založení strakonické jednoty Sokol Tyrš spojena se slavnostním položením základního kamene spolkového domu.⁵⁰ Nakonec se tento plán neuskutečnil, se stavbou se do konce roku vůbec nezačalo.

Návrh na stavbu spolkového domu byl schválen až na mimořádné valné hromadě 25. listopadu 1895. Jako nejlepší byl vybrán plán architekta Papeže z Prahy, rozpočet však činil přes 41 000 zlatých. Obec Strakonice proto předložila nový návrh, podle kterého obec daruje jednotě stavební místo zdarma a k tomu poskytne subvenci 10 000 zlatých ve stavebních hmotách.⁵¹ Další peníze, a to 10 000 zl., byly získány pomocí nezúročitelných a nevypověditelných dluhopisů. Každý dluhopis byl vypsán na 20 zlatých.⁵² Každý rok se pak měl splatit určitý počet dluhopisů, které byly vybrány losem. Tak mohl ke stavbě přispět každý občan a byl k tomu také vyzýván. Například v svolání Milým občanům ze dne 11. ledna 1896: *„Žádáme tudíž všechny spoluobčany, slavné spolky i korporace, aby ku provedení předsevzatého díla s jednotou „Sokol Tyrš“ ruku v ruce kráčeli a ji v tomto velikém, pro město naše důležitém díle mravně a hmotně napomáhali.“*⁵³

4. února 1896 byla podána žádost o stavební povolení a dne 12. února 1896 bylo purkmistrovským úřadem stavební povolení vydáno. Stavba byla zadána stavitelům Duškovi, Krupkovi a Kulhánkovi, kteří ihned započali se stavbou. Financování stavby se ujala Občanská záložna ve Strakonících.⁵⁴ Ta také poskytla

⁴⁹ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 22. 6. 1895, inv. č. 4, kniha č. 4

⁵⁰ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 25. 5. 1895, inv. 4, kniha č. 4

⁵¹ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník mimořádné valné hromady ze dne 25. 11. 1895, inv. č. 4, kniha č. 4

⁵² SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 23. 12. 1895, inv. č. 4, kniha č. 4

⁵³ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Provolání Milí občané ze dne 11. 1. 1896, inv. č. 4, kniha č. 4

⁵⁴ KUBÍČEK, Ladislav. *Tělocvičná jednota Sokol Strakonice*. In: *Strakonice - vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003, s. 33

bezúročnou půjčku 1200 zlatých a výbor právovárečného měšťanstva též bezúročně 3000 zlatých.⁵⁵ Městská spořitelna povolila zápůjčku 15 000 zlatých.⁵⁶

Přestože měla jednota spoustu starostí se stavbou, zúčastnila se v roce 1896 župního sletu v Písku, sama uspořádala 2. srpna veřejné cvičení a účastnila se okrskového cvičení v Horažďovicích.⁵⁷

Bylo třeba také myslet na místo hostinského ve spolkovém domě. Když se schylovalo k dokončení stavby, byl na schůzi 12. října 1896 zvolen za spolkového hostinského Václav Hájek, číšník v Praze.⁵⁸

Stavba spolkového domu byla ukončena v listopadu 1896. Na 19. listopadu byla svolána mimořádná valná hromada, na níž starosta vylíčil postup veškerých prací a poděkoval všem, kdo se o stavbu zasloužili. 21. listopadu byl spolkový dům otevřen slavnostní akademií za spoluúčinkování pěveckého spolku Zvon a nově zřízeného dramatického odboru Sokola, který sehrál Zvíkovského raráška.⁵⁹ Stavba stála nakonec 112 000 K, vnitřní zařízení se cenilo na 20 000 K.⁶⁰

Nový spolkový dům se stal střediskem veškerého společenského života. Sál a místnosti byly propůjčovány různým spolkům k různým společenským akcím. Konaly se zde přednášky, zábavy, plesy, šibřinky⁶¹, divadelní představení či členské schůze.

Dbalo se na to, aby se zachovával výhradně český ráz spolkového domu, zvláště poté, kdy byl v lednu 1902 propůjčen sál úřednictvu továrny na fezy. Pořádaná zábava měla totiž ráz německý a rozesílaly se i německé pozvánky, čímž byla pobouřena veřejnost i členové jednoty. Na schůzi 17. února 1902 se usneslo, že český ráz už nesmí být nikdy porušen.⁶²

⁵⁵ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí Protokol společné schůze právního, finančního, stavebního a agitačního výboru ze dne 10. 3. 1896, inv. č. 4, kniha č. 4

⁵⁶ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisník výborové schůze správního ze dne 3. 7. 1896, inv. č. 4, kniha č. 4

⁵⁷ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol valné hromady ze dne 20. 3. 1897, inv. č. 5, kniha č. 5

⁵⁸ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 12. 10. 1896, inv. č. 4, kniha č. 4

⁵⁹ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 10

Pozvání ke slavnostnímu otevření spolkového domu viz obrázková Příloha 1

Sál a tělocvična nového spolkového domu viz Příloha 3, 4

⁶⁰ CVRČEK, Jan Zdeněk. Strakonice. Město. Lidé. Osudy. 2. vydání. Strakonice : Městský národní výbor, 1989, s. 302

⁶¹ Pozvánka na šibřinky pořádané TJ Sokol Tyrš v roce 1903 viz Příloha 2

⁶² SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápisnik valné hromady ze dne 17. 2. 1902, inv. č. 5, kniha č. 5

Na spolkovém domě byly způsobeny nemalé škody živelnou pohromou, která se přehnala přes Strakonice v roce 1903. Musela být mimo jiné pořízena nová střecha, což si vyžádalo velké finanční náklady.⁶³

Na schůzi v lednu 1909 byl podán návrh Antonína Kardaše, který žádal, aby byl změněn název spolkového domu. Původně se totiž předpokládalo, že všechny spolky budou dům hojně podporovat, což se však nedělo. Naopak některé spolky prospěchu tohoto domu ještě škodily. Proto bylo usneseno, že bude místo názvu „spolkový dům“ používán název „sokolovna.“⁶⁴

2.1.7 Další činnost spolku do 1. světové války

V následujícím roce 1897 byla sokolská jednota velice činná. V březnu byl zřízen ženský odbor, který si volil i svůj vlastní výbor. Cvičitelkou byla Krista Kuklová. Odbory cyklistický, dramatický, bruslařský, veslařský, pěvecký projevovaly stálou činnost.⁶⁵ Ve dnech 14. a 15. srpna 1897 oslavila jednota za spoluúčinkování veškerých strakonických spolků dokončení vybudování vlastní tělocvičny. V sobotu na této slavnosti vystoupil pěvecký spolek Zvon, dramatický odbor Sokola uvedl veselohru Ladislava Stroupežnického Paní mincmistrová. V neděli se uskutečnil průvod všech spolků městem ze sadů Čelakovského k sokolovně. Po slavnostním projevu se uskutečnila prohlídka domu a v něm umístěných muzejních sbírek. Odpoledne se všichni odebrali k veřejnému cvičení do zahradních místností Oskořínky, kde byl také uspořádán koncert. Večer se konal v sokolovně věneček.⁶⁶

Uvažovalo se o stavbě ještě jednoho patra nad tělocvičnou, kam by se mohlo přestěhovat muzeum.⁶⁷ Objevil se také návrh na zřízení letního cvičiště, které by mohlo být zřízeno v obecním dvoře hraničícím s tělocvičnou.⁶⁸ Obecní výbor to sice schválil, ale ke stavbě nedošlo.

⁶³ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Výroční zpráva za rok 1903, inv. č. 5, kniha č. 5

⁶⁴ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápis o schůzi správního výboru ze dne 18. 1. 1909, inv. č. 6, kniha č. 6

⁶⁵ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 10

⁶⁶ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Zápisy ze schůzí zábavného a výlet. výboru, Zápis o schůzi veškerých odborů Sokola ze dne 23. 7. 1897, inv. č. 14, kniha č. 14

⁶⁷ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápis schůze správního výboru ze dne 18. 5. 1899, inv. č. 5, kniha č. 5

⁶⁸ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápis valné hromady ze dne 12. 2. 1900, inv. č. 5, kniha č. 5

V roce 1901 byl pořádán další, v pořadí již IV. všesokolský slet v Praze. Konal se ve dnech 29. a 30. června na Letné. Účastnilo se ho 20 členů strakonické jednoty, z toho 13 cvičících.⁶⁹

V následujícím roce zanikl pro nečinnost ženský odbor, který měl 53 členek. Zrušen byl také odbor veslařský, loďky byly prodány.⁷⁰ Zřízení ženského odboru se znovu schválilo na schůzi v únoru 1905.⁷¹

Výbor ČOS se v roce 1905 rozhodl, aby všechny jednoty odložily názvy jako „Tyrš“ nebo „Fügner“. Proto i strakonická jednota odložila ze svého názvu slovo „Tyrš“ a nově se jmenovala „Tělocvičná jednota Sokol ve Strakonících.“⁷²

Rok 1905 byl již dvacátým rokem od založení jednoty. Z větší oslavy spojené se župním sletem, jak již bylo řečeno, pro neochotu župních činitelů sešlo. Zato však byly uspořádány příležitostně různé domácí slavnosti na oslavu této památky. Například 30. července 1905 se konalo veřejné cvičení, kterého se účastnilo 42 bratrů v kroji. Zdařilý průběh byl zakončen koncertem v Oskořince a vycházkou na Katovickou horu.⁷³

Musela se také vyřešit otázka restaurace ve spolkovém domě, protože tehdejší nájemce Hajlich dal výpověď. Dokonce se uvažovalo, zda by se hostinec neměl uzavřít a místnosti pronajmout za byty. Návrh byl ale zamítnut, vypsal se konkurs a novým nájemcem se stal Václav Hurych.⁷⁴

Následující rok 1907 bylo nejvíce času a práce věnováno přípravě na V. všesokolský slet, který se konal ve dnech 28. června až 1. července v Praze. Díky velké snaze a pílí byla strakonická jednota na sletu velice úspěšná. Účastnilo se 43 bratrů v kroji, z toho 17 cvičících a 4 závodníci.⁷⁵ Za vzornou účast a přičinění o zdar V. sletu obdržela jednota od České obce sokolské darem sousoší Fügnera a Tyrše.⁷⁶

⁶⁹ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 11

⁷⁰ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 11

⁷¹ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápis o výborové schůzi ze dne 20. 2. 1905, inv. č. 5, kniha č. 5

⁷² SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápiska valné hromady ze dne 5. 3. 1906, inv. č. 6, kniha č. 6

⁷³ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zpráva jednatelská za rok 1905, inv. č. 6, kniha č. 6

⁷⁴ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 14

⁷⁵ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zpráva jednatelská za rok 1907, inv. č. 6, kniha č. 6

⁷⁶ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 14

V tomto roce byla provedena přístavba nad tělocvičnou pro rekvizity divadelního odboru. Také se podařilo uvést v život ženský odbor. Jeho cvičení pravidelně navštěvovalo 9 z 13 celkově přihlášených sester.⁷⁷

V roce 1908 přijala jednota pozvání na oslavu 40. výročí založení Sokola v Písku. Zúčastnilo se 42 bratří a 12 sester. Jako novinku zavedl v tomto roce správní výbor střelbu do terče, z jejíhož výtěžku podporoval národní účely.⁷⁸

Během tohoto roku se jednota zúčastnila okrskových cvičení ve Čkyni a ve Volyni, uspořádala místní veřejné cvičení na oslavu 20letého trvání dorostu a nemohla chybět na mezisletových závodech v Praze, kde získalo šestičlenné družstvo diplom a úspěšní byli i jednotlivci.⁷⁹

I v následujícím roce 1910 jednota úspěšně pokračovala v činnosti. Cvičitelství se účastnil okrskového cvičení v Sedlici, veřejného cvičení vimperského tělocvičného odboru Národní jednoty pošumavské v Bohumilicích nebo župního cvičení v Rožmitále, kde se umístil na druhém místě v pořadí, jen půl bodu za jednotou, která skončila na místě prvním. Na oslavu 25letého trvání Sokola strakonického bylo uskutečněno místní veřejné cvičení. Pro nepřízeň počasí se muselo konat v místnostech sokolovny, přesto se vydařilo.⁸⁰

Při valné hromadě v lednu roku 1911 se vzdali své funkce dva dlouholetí členové jednoty, náčelník Antonín Císař, který tuto funkci vykonával už 25 let a J. Svoboda, který byl místostarostou již 10 let.⁸¹

Župní slet se tento rok konal v Příbrami, kde ze strakonického Sokola cvičilo 15 bratrů a 12 sester. Ve zprávě cvičitelského sboru za r. 1911 si nový náčelník Bohuslav Martínek stěžoval, že má jednota málo cvičících členů i členek v porovnání s okolními jednotami jako Písek, Volyně nebo Horažďovice. *„Jen u nás nemožno mladý lidi dostat do tělocvičny; my ovšem zde nepijeme, nehrajeme, netančíme, my se zde učíme tvrdé kázni, podrobení se celku, slušnému chování, vůbec cnostem sokolským a to není nic pro tuto choulostivou a zhýčkanou mládež, která sice dovede*

⁷⁷ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zpráva jednatelská za rok 1907, inv. č. 6, kniha č. 6

⁷⁸ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zpráva jednatelská za rok 1908, inv. č. 6, kniha č. 6

⁷⁹ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zpráva Sboru cvičitelského za r. 1909, inv. č. 6, kniha č. 6

⁸⁰ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zpráva Sboru cvičitelského za r. 1910, inv. č. 6, kniha č. 6

⁸¹ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zápis valné hromady ze dne 23. 1. 1911, inv. č. 6, kniha č. 6

*celé noci hýřit, ale ne pracovat.*⁸² Příštímú správnímu výboru uložil, aby se snažil získat co nejvíce nových členů pro jednotu také proto, že rok 1912 bude rokem jubilejním. Uplyne totiž padesát let od založení první sokolské jednoty v Praze a při té příležitosti by se měl konat šestý všesokolský slet.⁸³

Přesto činnost jednoty poklesla. Účast strakonické jednoty na VI. všesokolském sletu byla oproti účasti na všech předešlých sletech slabší. Cvičilo 13 členů, 9 členek a 4 závodníci, kteří však závod nedokončili. Během roku 1912 vystoupili členové Sokola ještě na sletu okrsku v Horažďovicích, na župním sletu v Písku nebo při místní slavnosti Ústřední matice školské.⁸⁴

V roce 1913 vystoupila jednota při župním cvičení ve Volyni a při zdejší matiční slavnosti. Přistoupila za zakládajícího člena spolku pro postavení Husova pomníku v Praze s příspěvkem 100 korun.⁸⁵

Řádná 29. valná hromada TJ Sokol ve Strakoniciích byla poslední, kterou řídil starosta Petr Karta. Konala se 19. ledna 1914 za účasti 87 členů. Petr Karta už na poslední správní schůzi žádal, aby již nebyl vzhledem k jeho stáří dále volen za starostu. Tehdy mu bylo 59 let a v čele jednoty stál už 28 let. Jako zakládajícímu členu Sokola se mu na této valné hromadě dostalo pocty za jeho obrovské zásluhy. Novým starostou byl pak zvolen Antonín Císař, místostarostou Stanislav Zima a náčelníkem Bohuslav Martínek.⁸⁶

Rok 1914 byl nejen pro Sokola rokem tragickým. Začala první světová válka, a proto činnost jednoty ustala, stejně jako v dalších spolcích. Do vojenské služby bylo povoláno 54 členů. Od 1. října byly sál a tělocvična spolkového domu zdarma propůjčeny za filiálku zdejší všeobecné nemocnice, kde byli umístováni ranění a nemocní vojáci.⁸⁷ Jednota se snažila pracovat i nadále, avšak ve značně omezeném rozsahu. Nějaký čas se cvičilo v tělocvičně měšťanské školy. Na vojnu

⁸² SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zpráva cvičitelského sboru za r. 1911, inv. č. 6, kniha č. 6

⁸³ TAMTÉŽ.

⁸⁴ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, Zpráva náčelníka za rok 1912, inv. č. 6, kniha č. 6

⁸⁵ PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakoniciích 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s.17

⁸⁶ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Zápis o valné hromadě ze dne 19. 1. 1914, kniha č. 6

⁸⁷ SOKA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Jednatelská zpráva za rok 1914, kniha č. 6

však byli povoláváni další členové výboru, a proto tělocvičná činnost ustala. Obnovena mohla být znovu až po válce.⁸⁸

2.2 Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících

2.2.1 Vznik spolku

Nejstarším spolkem založeným ve Strakonících je pěvecko-hudební spolek Zvon. Vznikl už v roce 1861 a přetrval do roku 1951.

O jeho vzniku se začalo uvažovat v březnu roku 1861 po volbách do českého sněmu za města Strakonice, Sušici a Vodňany, které proběhly ve dnech 11. a 12. března. Při této příležitosti přijeli do Strakonice spolu s voliči i členové nedávno vzniklého vodňanského pěveckého spolku a zazpívali zde před strakonickými občany. Vystoupení, z kterého vyzařovalo vlastenecké nadšení, sklidilo obrovský úspěch. Díky tomu se začalo uvažovat o tom, že by i ve Strakonících mohla vzniknout podobná organizace.⁸⁹

Okamžitě si to vzali na starost Jan Kukla, Matěj Kus, Antotnín Šlehover a František Štětina. Tito pánové se koncem srpna 1861 vypravili do Vodňan, aby zjistili od místního pěveckého spolku informace potřebné k založení vlastního spolku. Navštívili na radnici purkmistra a předsedu spolku A. Skalického. Na uvítanou jim tamější pěvecký spolek zazpíval, poté od něj obdrželi kromě všech důležitých informací i stanovy vodňanského spolku, aby podle nich mohly být zhotoveny stanovy budoucího pěveckého spolku ve Strakonících.⁹⁰

8. září 1861 bylo uspořádáno shromáždění, kde se sešlo asi 40 pánů, kteří jednali o nastávajícím pěveckém spolku, volili členy prozatímního výboru a prozatímního předsedu. Předsedou byl jednohlasně zvolen doktor Gustav Scheffczik, osmičlenný výbor si pak zvolil za místopředsedu Aloise Černoorského. Nakonec se ještě přistoupilo k volbě učitelů zpěvu. Ředitelem zpěvu se stal Jan Kukla.⁹¹

⁸⁸ KUBÍČEK, Ladislav. *Tělocvičná jednota Sokol Strakonice*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003, s. 35

⁸⁹ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha 1861 - 1946, inv.č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

⁹⁰ TAMTÉŽ.

⁹¹ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Poradní kniha 1861 – 1882, Protokol prozatímního shromáždění nastávajícího spolku zpěváckého ze dne 8. 9. 1861, inv. č. 2, sign. II/2, kniha č. 2

První schůze takto vzniklého zařizujícího výboru se konala 19. září 1861 v městské radnici ve Strakonících. Byli při ní přijati noví členové, jednalo se také o zřízení potřebných spolkových knih.⁹² Žádost o dovození k uspořádání zpěváckého spolku pak byla c. k. okresnímu úřadu podána prostřednictvím městské rady 30. září 1861 a již 10. října 1861 bylo zřízení spolku ve Strakonících dle předložených stanov povoleno.⁹³

Stanovy obsahovaly 25 odstavců, ve kterých byl vytčen úkol spolku. Hlavním účelem nového zpěváckého spolku bylo podle stanov „*pěstování zpěvu církevního, školního a vůbec národního.*“⁹⁴ Tohoto cíle mělo být dosaženo vyučováním zpěvu a veřejnými vystoupeními. Nejméně jednou ročně měl spolek uskutečnit veřejné akademické vystoupení, z kterého měl jít výnos na dobročinné účely. K zakoupení písni a jiných potřeb a pomůcek k vyučování zpěvu měly sloužit členské příspěvky. Příspěvek činil jeden zlatý za čtvrtletí, po uplynutí čtvrt roku platil každý člen 20 krejcarů měsíčně. Členem se mohl stát každý, „*proti němuž z ohledu mravopoctnosti veřejné, žádné závady není. Taktéž žákem neb zpěvákem při spolku může býti každý, kdo chování zchovalého a od učitelů zpěvu za schopného uznán jest.*“⁹⁵

2.2.2. Začátky spolku

Řádná valná hromada nově vzniklého Zpěváckého spolku ve Strakonících se konala 10. listopadu 1861. Podle stanov při ní byl zvolen protektor, předseda a stálý výbor spolku. Protektorem se stal Josef Mitschke, předsedou zůstal purkmistr Gustav Scheffczik, místopředsedou direktor Alois Černožský. Jednatel se stal Josef Koupil, dohlížitelem Josef Kolář, pokladníkem Sebastian Weidel. Zvolen byl i ředitel zpěvu učitel Jan Kukla a místoředitel zpěvu učitel Jan Antoš. Na této schůzi byly oceněny zásluhy Josefa Leopolda Zvonaře, hudebního skladatele, ředitele hudby

⁹² SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Poradní kniha 1861 – 1882, Protokol ze dne 19. 9. 1861, inv. č. 2, sign. II/2, kniha č. 2

⁹³ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

⁹⁴ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, Stanovy spolku zpěváckého v Strakonících, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

⁹⁵ TAMTÉŽ.

a místopředsedy Hlaholu v Praze. Byl prohlášen za prvního čestného člena zpěváckého spolku.⁹⁶

O členství ve spolku byl velký zájem. Už ve druhém roce trvání 1862 – 1863 měl spolek 7 čestných, 54 výkonných a 62 přispívajících členů. Počet členů rok od roku rostl. O čtyři roky později, ke konci šestého roku trvání, ke spolku patřilo 6 čestných, 77 výkonných a 138 přispívajících členů.⁹⁷ Koncem století bylo přispívajících téměř dvě stě a činných více než osmdesát. Zájem opadl až před první světovou válkou, kdy zůstalo činných členů pouze 56 a počet přispívajících se snížil o třetinu.⁹⁸

Cvičilo se nejdříve v hlavní škole, a to denně kromě neděle a svátků. Brzy získal mužský sbor 90 pěvců, kteří pracovali „*s chutí, nadšením a pílí.*“⁹⁹ Spolek se díky brzy docíleným úspěchům stával známým i v okolních městech a začali se o něj zajímat i hudební skladatelé, kteří spolku věnovali rukopisy svých skladeb. Byli to např. Zvonař, Voita, Jirges. Prvním veřejným vystoupením byl koncert v Oskořince a prvním zpívaným sborem byl Dárek z lásky od Horáka na slova Františka Ladislava Čelakovského.¹⁰⁰

Necelý rok po svém založení se zpěvácký spolek rozhodl uspořádat velkou slavnost při příležitosti odhalení pamětní desky na rodném domku strakonického rodáka, básníka Františka Ladislava Čelakovského. Slavnost se uskutečnila ve dnech 4. – 6. srpna 1862.¹⁰¹ Čelakovský zemřel 5. srpna 1852, měla být tedy připomínkou deseti let od jeho smrti.

Na slavnost do vyzdobených Strakonice se sjeli hosté z celého okolí, celkem asi tři tisíce lidí. Mezi nimi byli také poslanec říšské rady Matěj Havelka, básník Adolf Hejduk nebo spisovatel Karel Václav Reis.¹⁰² Nejvíce byly zastoupeny tyto pěvecké spolky: vodňanský, písecký, volyňský, pražský Hlahol, bavorovský a klatovský. Dohromady bylo 227 zpěváků, z toho 72 strakonických. Druhý den

⁹⁶ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, Protokol sepsaný v shromáždění dne 10. 11. 1861, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

⁹⁷ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, Seznamy členů, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

⁹⁸ ŠPECIÁN, Miroslav. *Historie spolku Zvon*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003, s. 27

⁹⁹ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Historie (vlozeno v pamětní knize), kniha č. 1

¹⁰⁰ TAMTÉŽ.

¹⁰¹ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní list (vlozeno v pamětní knize), kniha č. 1

¹⁰² ŠPECIÁN, Miroslav. *Historie spolku Zvon*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003, s. 26

slavnosti byla v 10 hodin sloužena mše svatá v kostele sv. Markéty, při které zaznělo Holanovo rekviem v podání pěveckých spolků pod vedením Zvonaře. Poté se slavnostní průvod přesunul k rodnému domku Čelakovského č. p. 252. Domy v ulicích, kudy průvod procházel, byly vyzdobeny kvítím a věnci. Na začátku ulice Na Stráži stála brána s nápisem „Bud’te nám srdečně vítáni!“ Na druhé straně zdobil bránu český lev. U rodného domku všechny uvítal purkmistr a předseda zpěváckého spolku Gustav Scheffczik. Samozřejmě také připomněl význam a zásluhy významného strakonického rodáka. Shromáždění zpěváci zazpívali staročeský chorál Modleme se k otci svému a pamětní deska byla odhalena. Z vybraných příspěvků ji nechal zhotovit A. Č. Ludikar, který na ni také nakreslil nápis. Byl to on, kdo dal k celé oslavě podnět. V pět hodin odpoledne začal slavnostní koncert v sále U Bílé růže, večer se společnost sešla ke společné zábavě v sále Pantheonu. Slavnost pak byla zakončena besedou 6. srpna a podle zápisu v pamětní knize sklidila velký úspěch. *„Tato slavnost (...) zajisté největším potěšením každého přítomného naplnila. Náš život pospolitý slavností tou vzájemně se utužil a národní vědomí nabylo nové síly.“*¹⁰³

V této době se Zvon zúčastňoval pravidelně bohoslužeb, pohřbů svých bývalých členů, pořádal různé pěvecké akademie, silvestrovské, masopustní a jiné zábavy, šibřinky¹⁰⁴, besedy i výlety. Ve zprávách o činnosti se dozvídáme o konkrétních akcích, které Zvon pořádal nebo kterých se účastnil. Například ve druhém roce svého trvání zařídil 23. listopadu 1862 večerní pěveckou akademii. Svůj první výlet podnikl v červnu 1863, a to do Štěkně. 31. ledna 1863 uspořádal hudební a pěveckou zábavu pro své členy. 4. února 1863 účinkoval spolek v besedě na Střele ve prospěch pražského Národního divadla. 23. března 1863 uspořádal akademii, z níž byl věnován výtěžek obci Borotín, protože část této vesnice vyhořela. Zvon začal také zřizovat vlastní knihovnu, která už roku 1863 obsahovala 112 svazků. Nacházelo se zde mimo jiné několik ročníků hudebních časopisů a různé druhy zpěvníků.¹⁰⁵

¹⁰³ SOkA Strakonice, Pěvecko – hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, Slavnost odhalení památní desky na rodinném domě F. L. Čelakovského, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁰⁴ Pozvání na šibřinky pořádané spolkem Zvon roku 1878 viz Příloha 6

¹⁰⁵ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1862/3, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

Nikdy nezapomněli členové Zvonu oslavit výroční den svého založení. Součástí oslavy byla mše svatá. Například ve třetím roce trvání oslavil spolek tento den 8. listopadu 1863 vokální mší od J. L. Zvonaře v děkanském kostele.¹⁰⁶

2.2.3 Změny v názvu spolku a jeho další činnost

V roce 1863 se změnil název pěveckého spolku a k názvu bylo přidáno slovo „Zvon“ na počest skladatele Zvonaře.¹⁰⁷ Ve vlastivědném sborníku Strakonice však Miroslav Špecián píše, že podle dobových zpráv se slovem Zvon „snažili zdůraznit, že jejich zpěv zaznívá jako zvon a nese se až do dalekých šumavských lesů.“¹⁰⁸ Změnily se i stanovy, které byly rozšířeny a obsahovaly nyní 29 článků. Byly platné od 23. listopadu 1863.¹⁰⁹

Během roku 1866, za neblahé prusko-rakouské války, začal spolek poznávat, že by si měl všimnout i literatury a dbát na vzdělání lidu četbou. Odebíral tedy různé časopisy, týdenní i denní listy a dokonce změnil opět svůj název, tentokrát na „Pěvecko-čtenářský spolek Zvon.“ Tento název vydržel do roku 1890.¹¹⁰ Co se týče spolkové knihovny, obsahovala koncem roku 1866 už 243 svazků. K rozmnožení knihovny přispěli také příruční pražského magistrátu Vojtěch Krösl několika vědeckými knihami, předseda spolku deseti velkými mapami, dále například Antonín Šlehover, který daroval podobiznu profesora a poslance na českém sněmu Antonína Majera, František Roškota, Jaroslav Jiríček a další.¹¹¹

Kromě pořádání vlastních akcí se Zvon zúčastňoval nejrůznějších akcí ve městě. V říjnu 1867 se otevírala nová hlavní a průmyslová škola ve Strakonici. Při příležitosti slavnostního otevření a svěcení této školy si spolek připravil program. V předvečer slavnosti uspořádal po osvětlení města a slavnostním průvodem s hudbou pěvecko-taneční zábavu a druhý den 7. října zazpíval při církevních obřadech v kostele sv. Markéty vokální mši od Führera a při svěcení kříže v nové školní

¹⁰⁶ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonici 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1863/4, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

¹⁰⁷ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonici 1861 – 1951, Historie (vložen v pamětní knize), kniha č. 1

¹⁰⁸ ŠPECIÁN, Miroslav. *Historie spolku Zvon*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003, s. 26

¹⁰⁹ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonici 1861 – 1951, Poradní kniha 1861 – 1882, Stanovy, inv. č. 2, sign. II/2, kniha č. 2

¹¹⁰ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonici 1861 – 1951, Historie (vložen v pamětní knize), kniha č. 1

¹¹¹ SOKA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonici 1861 – 1951, Pamětní kniha, Zpráva o působení spolku Zvon roku 1866, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

budově Otče náš. Večer se ještě konala velká akademie U Bílé růže a slavnost byla zakončena opět taneční zábavou.¹¹²

V následujícím roce 1868 působil spolek například v srpnu při studentské slavnosti Dudák nebo v červnu při oslavách 70. narozenin Františka Palackého, kdy uspořádal taneční zábavu.¹¹³

Z mnoha akcí pořádaných Zvonem byl výtěžek dáván na dobročinné účely. V listopadu roku 1869 byla například uspořádána pěvecko-hudební taneční zábava ve prospěch chudých žáků. V červnu 1871 byla se zábavou spojena i loterie a výtěžek byl věnován na lid poškozený povodněmi. Ze zábavy v březnu 1873 byl dán výtěžek fondu českých matematiků, ze zábavy v červenci 1873 Národnímu divadlu v Praze.¹¹⁴

Po prvních letech začala činnost spolku ochabovat. V roce 1867 počet činných členů ještě vzrostl, dokonce o 15 členů, takže koncem roku jich bylo 77. Od následujícího roku však počet výkonných členů spíše klesal.¹¹⁵ Roku 1869 to dospělo tak daleko, že se sbormistr Jan Kukla vzdal 24. října své funkce pro nezájem a lhostejnost členů. Tím se mu však podařilo na členy spolku tak zapůsobit, že začali znovu projevovat činnost a ředitel zpěvu zůstal ve funkci až do roku 1872, kdy ho vystřídal učitel a pozdější ředitel zdejší obecné školy Josef Formánek. Byl to hudební skladatel, znamenitý výkonný pěvec a virtuos na citeru a dudy. Pro své zásluhy byl později jmenován čestným členem spolku Zvon a pocty čestného občanství se mu dostalo i od města Strakonice.¹¹⁶ V listopadu 1869 byl sestaven sextet pod vedením Petra Jirgese, inženýra okresního hejtmanství a právě tento moment je pokládán za počátek založení hudebního odboru pěvecko-čtenářského spolku Zvon.¹¹⁷

¹¹² SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1866/7, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

¹¹³ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1867/8, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

¹¹⁴ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

¹¹⁵ TAMTÉŽ.

¹¹⁶ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Historie (vlozeno v pamětní knize), kniha č. 1

¹¹⁷ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní list (vlozeno v pamětní knize), kniha č. 1

2.2.4 Spolkové místnosti, Beseda

Zpočátku neměli členové spolku stálou místnost, kde by mohli jednat nebo nacvičovat. Proto při valném shromáždění 30. března 1864 podal výbor spolku návrh na pronajmutí volných místností v hostinci pana Adolfa Fischera. Mohla by zde být zřízena i čítárna. Jednalo se o dvě velké a jednu menší místnost v prvním patře domu č. p. 144 na náměstí. Návrh byl okamžitě přijat.¹¹⁸ Otevření nově najatých místností oslavil spolek dopoledne 1. června 1864 v městském kostele Zvonařovou vokální mší, večer pěveckou a taneční zábavou ve spolkových místnostech.¹¹⁹

V dubnu 1869 přesídlil Zvon do měšťanského pivovaru, kde si pronajal nové místnosti. Měl zde k dispozici sál a dvě místnosti pro čítárnu a cvičební síň. Tyto prostory se začaly nazývat Beseda a soustřeďoval se tu pak veškerý společenský a kulturní život tehdejšího strakonického obyvatelstva. Své místnosti propůjčoval Zvon často bezplatně nebo za mírný poplatek všem ostatním spolkům. V Besedě se tedy konaly všechny zábavy, koncerty, divadla, přednášky, schůze a jiná shromáždění.¹²⁰ Od roku 1871 užívali tyto místnosti členové Zvonu společně s tělocvičnou jednotou Sokol Strakonice. Mezi oběma spolky byla uzavřena smlouva, podle níž „*Jednota Sokol přistupuje 1. dubna 1871 k nájmu, který umluven mezi pěvecko-čtenářským spolkem Zvon a výborem právovárečného měšťanstva smlouvou ze dne 1. listopadu 1869.*“¹²¹ Touto smlouvou se oba spolky zavázaly ke společnému pořádání zábav, o jejichž vydání i zisk se dělily stejným dílem. Samozřejmě přispívaly stejnou měrou také na nájemné i na „*všeliké věci tiskové, jako: noviny, časopisy a podobné.*“¹²²

V Besedě se rozvíjela spolková činnost za vedení sbormistrů Jana Novotného, Josefa Formánka, Josefa Koupila, Martina Šimka, Gustava Štěpána a dalších hudebníků. Časté bylo i střídání předsedů, kterými se v dalších letech stali např. Antonín Šlehover, Vojtěch Jambura, Karel Vorel nebo František Hájek. Z toho vyplývá, že spolek musel překonávat v 70., 80. letech jisté překážky. Přesto

¹¹⁸ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Poradní kniha 1861 – 1882, Protokol ze dne 30. 3. 1864, inv. č. 2, sign. II/2, kniha č. 2

¹¹⁹ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹²⁰ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Historie (vloženo v pamětní knize), kniha č. 1

¹²¹ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Protokoly ze schůzí 1861 – 1892, inv. č. 15, sign. 4, karton č. 3

¹²² SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Protokoly ze schůzí 1861 – 1892, inv. č. 15, sign. 4, karton č. 3

se stagnaci v činnosti spolku podařilo zažehnat a udržet se mezi ostatními pěveckými spolky v kraji na pěkné úrovni. Činnost spolku byla brzy rozšířena také o literární, divadelní a deklamatorní odbor.¹²³

2.2.5 Rodný domek F. L. Čelakovského

Jan Vlastislav Plánek na rodný dům Čelakovského vzpomíná takto: *„Představte si chaloupku v postranné ulici města tu nejmenší, pozůstáváje ze dvouh světnic, na každé straně jednu, v středu síně a kuchýnka, v té jedné světnici postel, u kamen lavice, tři židlice a stolek mezi dvěma okny, všechno ale jak zvenčí, tak uvnitř upraveně vybičené a umyté i uklidné.“*¹²⁴

Zvon uvažoval o koupi a opravě domku Čelakovského, který už byl ve špatném stavu. Proto byla 24. listopadu 1864 k tomuto účelu založena nadace Čelakovského a splacena první částka 20 zlatých 70 krejcarů. Kapitál vznikl z čistého výtěžku akademií, koncertů a zábav pořádaných spolkem.¹²⁵ Tak se na Čelakovského nadaci pečlivě střádaly peníze. Kromě členů spolku Zvon přispívali také členové Spolku divadelních ochotníků, Tělocvično-hasičské jednoty Sokol a vzdělávací řemeslnické jednoty Čelakovský ve Strakonících. Na konci roku 1879 bylo k dispozici 1475 zlatých. Strakonický měšťan a člen Zvonu Vojtěch Kulhánek doplatil 25 zlatých a částka 1500 zlatých už konečně stačila na zakoupení rodného domku Františka Ladislava Čelakovského. Pěvecko-čtenářský spolek Zvon ho zakoupil v roce 1880 od Matěje Mynaříka za 1500 zlatých na základě kupní smlouvy: *„Matěj Mynářik prodává a odevzdává a mocí této smlouvy též skutečně již prodal a odevzdal dům č. p. 252 v Strakonících (rodiště Františka Ladislava Čelakovského) kupujícímu pěvecko-čtenářskému spolku Zvon v Strakonících, (...) zastoupenému předsedou důstojným p. Vojtěchem Jamburou, děkanem v Strakonících, a Matějem Kusem výborem, za obapolně umluvenou kupní cenu 1500 zl. (...) Předseda jmenovaného spolku a Matěj Kus uzavírají tuto smlouvu*

¹²³ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Historie (vloženo v pamětní knize), kniha č. 1

¹²⁴ NOVOTNÝ, Miloslav. *Rodný domek básníka Františka Ladislava Čelakovského*. Strakonice : Vlastivědné muzeum, 1964, s. 5

¹²⁵ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Historie (vloženo v pamětní knize), kniha č. 1

v základě a v mezích plné moci jim od valné hromady tohoto spolku dne 11. ledna 1880 odbývané.“¹²⁶

Následující dva roky probíhaly opravy a v roce 1882 už mohl domek Čelakovského sloužit dobročinným účelům. Při příležitosti oslavy 30. výročí úmrtí Čelakovského v něm byl zřízen útulek pro chudé. V roce 1907 se rodný domek významného strakonického rodáka dostal pod správu města.¹²⁷

2.2.6 Významné oslavy a události

Oslavy, kterých se Zvon zúčastňoval, se pořádaly při nejrůznějších příležitostech. Za zmínku určitě stojí rok 1876, ve kterém přijel do Strakonic Wiedener Männer – Chor z Vídně. Uspořádal v Besedě pěvecko-hudební zábavu a koncert v dobročinný prospěch, při kterém byla představena komická opereta Friedrich der Heizbare. Pěveckých výstupů se zúčastnil i spolek Zvon.¹²⁸

Velká slavnost se konala v roce 1879 u příležitosti stříbrné svatby císařského páru Františka Josefa I. a Alžběty Bavorské. Výbor využil této příležitosti, aby složil úctu a oddanost spolku k nejvyššímu císařskému rodu a účastnil se nejen slavnosti pořádané městskou radou, ale vykonal i dobročinný skutek. Pohostil 20 zchudlých občanů Strakonic. Večer uskutečnil Zvon akademii. Součástí programu byl např. sbor Naše zpěvy od Horáka nebo hudební skladba Slovanské tance od Antonína Dvořáka, „*která sehrána tak dovedně, že potlesk posluchačstva neměl konce. Tím opět podán důkaz, že můžeme býti hrdi na náš orchestr, který za správy ředitele p. Jos. Formánka utěšeně prospívá.*“¹²⁹

U příležitosti sňatku korunního prince Rudolfa a belgické princezny Stefanie zařídil spolek na den 10. května 1881 společně se strakonickou městskou radou a ostatními zdejšími spolky též okázalou slavnost. Po bohoslužbě v kostele sv. Prokopa se průvod odebral k budově c. k. okresního hejtmanství, kde projevíli zástupci spolku a ostatní přední hodnostáři blahopřání novomanželům. V poledne

¹²⁶ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, kniha č. 1

¹²⁷ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Historie (vlozeno v pamětní knize), kniha č. 1

¹²⁸ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1876/7, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

¹²⁹ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1878/9, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

bylo ve spolkových místnostech pohoštěno téměř 100 chudých osob. Večer se konala samozřejmě také akademie a ples.¹³⁰

Různé oslavy se pořádaly i při příležitosti významných návštěv. Jednou z nich byla například návštěva amerických Čechů Antonína a Viktorina Petertilla z Chicaga, kteří do Strakonice zavítali v červnu 1885. Na jejich počest uspořádal Zvon přátelský večer, kterého se zúčastnilo mnoho členů nejen Zvonu, ale i ostatních zdejších spolků.¹³¹

Rok 1885 je památným také tím, že spolek Zvon poprvé uvedl spolu se zdejšími ochotníky Tylovu báchorku Švanda dudák s hudbou M. Angra za vedení J. Formánka, A. Rejžka a režiséra K. Bubly. Hra byla velice úspěšná, přišlo mnoho diváků nejen na premiéru, ale i na další tři reprízy v tomto roce. Důkazem o úspěchu byla výše hrubého příjmu 482 zl. 45 kr. i při poměrně malém vstupném. Část výtěžku byla věnována na nadaci Čelakovského, část na ošacení chudých žáků.¹³²

Roku 1886 slavil Zvon 25. výročí svého založení. Součástí oslavy bylo svěcení praporu. Spolu s praporem Zvonu se světil i prapor sokolské jednoty. Nový prapor spolku Zvon zhotovily strakonické slečny u paní Boháčové. Slavnost začala už v sobotu 31. července. Odpoledne se konal průvod městem se zastavením před Besedou, po něm byl uspořádán přátelský večer v Besedě, při kterém místostarosta Matěj Kus přednášel 25leté dějiny spolku Zvon. Druhý den slavnosti 1. srpna byl opět veden průvod, nejprve k radnici, poté do kostela sv. Markéty, kde sloužil p. T. Biček mši svatou za zpěvu Zvonu. Po bohoslužbě se průvod odebral zpět na Velké náměstí, kde po pěveckém úvodu Zvonu konečně proběhl slavnostní obřad svěcení obou praporů na ozdobené tribuně. Kmotrou sokolského praporu byla paní J. Thalberková, kmotrou praporu zpěváckého paní F. Mayerová. Vystoupili zde zástupci obou spolků, aby přednesli slavnostní řeč. Za spolek Zvon promluvil člen výboru spolku a učitel měšťanských škol Jan Vítek, za spolek Sokol jednatel spolku a redaktor zdejších novin Josef Dvořák. Poté se ještě přistoupilo k obřadu zatloukání hřebů, a to do obou praporů společně. Na závěr přebrali stužkami ozdobené prapory praporečníci obou spolků a za všeobecného nadšení zahrála kapela skladbu Kde domov můj. Součástí oslavy byla také hostina v besedním sále, koncert Zvonu

¹³⁰ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1880/1, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

¹³¹ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹³² SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1885/6, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

v Oskořínce a prostná cvičení sokolské jednoty. Na závěr byl v Besedě pořádán věneček.¹³³

Významným dnem byl 28. květen 1892, kdy pořádal Zvon koncert slavného mistra české hudby Antonína Dvořáka za spoluúčinkování profesorů konzervatoře Hanuše Wihana a Ferdinanda Lachnera. Koncert začal v 17 hodin, u posluchačů měl velký úspěch a účast na něm byla obrovská. Po ukončení koncertu byl pořádán na počest Antonína Dvořáka banket U Bílé růže, při kterém mu bylo proneseno několik nadšených přípitků. Druhý den po prohlídce města odjel do Písku na svůj poslední koncert před odjezdem do Ameriky.¹³⁴

2.2.7 Další činnost spolku do 1. světové války

Činnost mužského sboru začala upadat. Proto přišel v roce 1893 nově zvolený sbormistr, učitel a pozdější ředitel strakonické školy Bohumil Fišer s myšlenkou založit smíšený sbor, což se mu také podařilo. Díky nově vzniklému smíšenému sboru získal Zvon mnoho nových členů a zvláště členek. Fišer řídil tento sbor nejprve 2 roky, poté ho v roce 1895 vystřídal Josef Havrda. Ještě ve stejném roce ale nastoupil znovu jako sbormistr Bohumil Fišer, který zůstal v této funkci až do roku 1905. Za jeho vedení dospěl sbor „k značné dokonalosti a mohl se odvážiti na nejtěžší skladby z této literatury hudební.“¹³⁵ Za velké zásluhy byl Fišer spolkem oceněn jmenováním čestným členem.¹³⁶

V roce 1894 vznikla Pěvecká župa pošumavská, ke které ihned přistoupil také spolek Zvon. Dne 4. března 1894 se konala schůze delegátů zpěváckých spolků za účelem ustavení župy a první valná hromada župy se pak konala 3. června v Písku. Kromě Strakonice do této župy patřily spolky v Písku, Blatné, Vodňanech, Volyni, Horažďovicích a Sušici. Předsedou župy se stal pan JUDr. Vodička z Písku, Strakonice byly zastoupeny Josefem Formánkem, který se stal pokladníkem. První sjezd župy se konal ve stejném roce v Horažďovicích. Jako součást sjezdu byl na výstavišti uspořádán koncert, při kterém Zvon zazpíval Čest uměním pod

¹³³ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹³⁴ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní kniha, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹³⁵ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Historie (vložená do pamětní knihy), kniha č. 1

¹³⁶ TAMTÉŽ.

vedením sbormistra B. Fišera.¹³⁷ „*Veliký úspěch koncertu rozhlásil se všude po kraji a byl členstvu pobídkou k další činnosti.*“¹³⁸

V roce 1898 se opět změnil název spolku, a to na Pěvecko-hudební spolek Zvon. Zrušil svůj divadelní a literární odbor a přestěhoval se z místností staré Besedy do nového spolkového domu, který byl postaven roku 1896 hlavně zásluhou tělocvičné jednoty Sokol Tyrš. Zvon měl ve spolkovém domě najatou cvičební místnost na určité dny a na několik dní v roce také sál pro pořádání koncertů. Do nové místnosti byl zakoupen na návrh Josefa Formánka nový klavír.¹³⁹

Od založení spolku uplynulo v roce 1901 již 40 let. Na oslavu významného výročí zorganizoval Zvon v červenci Jubilejní slavnost za spoluúčinkování okolních pěveckých spolků.¹⁴⁰

V roce 1902 uspořádal Zvon 2 symfonické koncerty České filharmonie. První koncert se uskutečnil 24. února 1902, byl řízený ředitelem České filharmonie V. L. Čelanským. Program obsahoval např. symfonickou báseň od Bedřicha Smetany *Z českých luhů a hájů*, od Antonína Dvořáka *Z nového světa* nebo skladbu od Zdeňka Fibicha *V podvečer*. Druhý koncert se konal 25. října za řízení hudebního skladatele Karla Moora a hrály se skladby od A. Dvořáka, B. Smetany a F. Liszta. Zatímco únorový koncert zaznamenal úspěch, říjnový koncert se nesetkal s velkým zájmem veřejnosti a účast byla velice malá.¹⁴¹

V roce 1905 se konal ve Strakonících sjezd Pěvecké župy pošumavské, při kterém bylo předneseno oratorium Antonína Dvořáka *Svatební košile* na slova Karla Jaromíra Erbena. Účastnilo se ho 250 pěvců ze smíšených sborů Zvon ze Strakonice, Družstvo pěvecké z Volyně, Otavan z Písku, Prácheň z Horažďovic, Sv. Václav ze Sušice. Přijel i orchestr operního divadla z Plzně. Dirigentem byl Ferdinand Fischer z Horažďovic. Zvon v té době sice prožíval krizi, neměl

¹³⁷ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1894, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

¹³⁸ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Pamětní list (vložen v pamětní knize), kniha č. 1

¹³⁹ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Historie (vložen v pamětní knize), kniha č. 1

¹⁴⁰ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Koncerty Zvonu, inv. č. 19, sign. 8a, karton č. 4

Pozvání ke slavnosti viz Příloha 7

¹⁴¹ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zprávy o činnosti 1862 - 1904, Zpráva o činnosti za rok 1902, inv. č. 18, sign. 7, karton č. 4

sbormistra, přesto se zúčastnil velkým počtem zpěváků. Nacvičení oratoria se ujal Josef Formánek.¹⁴²

Přestože pak Zvon prožíval občas kritickou dobu, zejména v roce 1909, podařilo se mu v roce 1911 oslavit padesátileté výročí založení pěkným koncertem. V tomto jubilejním roce byl předsedou nadšený hudebník, virtuos na basu Karel Machalický. Po jeho smrti se v roce 1915 ujal vedení spolku vrchní soudní rada Jan Kořátko, který měl těžký úkol – vést spolek v době války. Tehdy členy Zvonu držela naděje na lepší časy, na dobu vysvobození, a tak stále účinkoval při různých příležitostech. Později byl Jan Kořátko, kterému se podařilo udržet spolek v činnosti i ve válečných dobách, jmenován čestným členem spolku.¹⁴³

2.3 Muzejní spolek Strakonice

2.3.1 Národopisná výstava Československá a počátky vzniku muzea

O založení muzea usilovali někteří občané, zejména Č. Ludikar, K. Vorel a F. Rýdlo v devadesátých letech 19. století. „*Pokládali za důležité pracovati pro záchranu všeho, co osvětluje nám naši historii, a zachovati budoucím pokolením památky po praotcích, založením musea.*“¹⁴⁴ Zpočátku však neměl nikdo pro tuto myšlenku porozumění.

K pomalému uskutečňování tohoto záměru napomáhá teprve myšlenka uspořádání Národopisné výstavy československé, která se zrodila v hlavách některých vlasteneckých nadšenců v Praze v roce 1891. Národopisná výstava byla plánována na rok 1893. Kvůli politické krizi, která se odrazila i v práci ústředních výstavních výborů v Praze, bylo rozhodnuto odložit výstavu na rok 1895. Výstava vyžadovala řadu příprav. Nejdůležitější úkol měl pražský výbor Národopisné výstavy. Musel stanovit přesný program výstavy, získat pro ni prostředky a řídit celé národopisné hnutí na venkově.¹⁴⁵ V mnoha městech i na venkově se začalo

¹⁴² SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonicích 1861 – 1951, Pamětní list (vložen v pamětní knize), kniha č. 1

¹⁴³ SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonicích 1861 – 1951, Historie (vložen v pamětní knize), kniha č. 1

¹⁴⁴ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Pamětní kniha 1932 – 1947, inv. č. 1, kniha č. 1

¹⁴⁵ BROUČEK, Stanislav; PARGAČ, Jan; SOCHOROVÁ, Ludmila; ŠTĚPÁNOVÁ, Irena. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. Praha : Littera Bohemica, 1996, s. 19 – 23

se sběrem materiálu, který by mohl být propůjčen na Národopisnou výstavu do Prahy. Během přípravného období (1891 – 1895) bylo uspořádáno 118 místních a oblastních výstav v Čechách, 54 na Moravě a 2 ve Slezsku, na nichž byl sebraný národopisný materiál prezentován.¹⁴⁶

V různých městech v Čechách, na Moravě a ve Slezsku začínaly vznikat odbory pro Národopisnou výstavu a muzejní společnosti. Přes muzejní společnost pak ve většině případů vedla i cesta ke zřízení muzea. Stejně tomu bylo i ve Strakonících, jak se dozvíme níže.

Strakonice byly pražským výborem Národopisné výstavy osloveny na podzim roku 1891. Dne 4. 11. 1891 byl Okresnímu úřadu města Strakonice adresován dopis, který byl zakončen prosbou svolat veřejnou schůzi a vykonat vše potřebné pro ustavení muzejní společnosti, která by shromažďovala materiál pro Národopisnou výstavu v Praze. Okresní úřad vyzval všechny občany a 7. května 1892 byl ve Strakonících ustaven odbor pro výše zmíněnou akci.¹⁴⁷

Předsedou odboru se stal velkostatkář Mayer z Tažovic, místopředsedou katecheta měšťanských škol Ludvík Brož. Dalšími členy odboru byli okresní tajemník Antonín Císař, okresní školní inspektor Richard Branžovský, starosta obce Řepice Jan Domorázek, učitelé měšťanských škol ve Strakonících Antonín Kohout a František Nováček, soudní adjunkt Bedřich Matulka, Josef Svoboda, Martin Liška, okresní lékař MUDr. J.Úttl.¹⁴⁸

Ustavený odbor začal okamžitě rozvíjet činnost. Ve městě i na venkově se ihned začalo se sbíráním cenných muzeálních předmětů, které pak byly posílány do Prahy na výstavu. Odboru byly tedy zasílány různé části oděvů a krojů, zařízení domácností, nábytek, různé nástroje a nádoby, knihy, listiny, fotografie, obrazy, nejrůznější literární, hudební, divadelní příspěvky a mnohé další. Sbíralo se také vše, co se vztahovalo k životům významných strakonických osobností, jako byl František

Dopis pražského výboru z roku 1894 adresovaný Slavným odborům krajinským a místním Národopisné výstavy československé viz Příloha 9

¹⁴⁶ BROUČEK, Stanislav; PARGAČ, Jan; SOCHOROVÁ, Ludmila; ŠTĚPÁNOVÁ, Irena. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. Praha : Littera Bohemica, 1996, s. 29

¹⁴⁷ ŘÍHOVÁ, Ivana. *O historii muzea*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003, s. 345 - 346

¹⁴⁸ SOKA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Pamětní kniha 1932 – 1947, inv. č. 1, kniha č. 1

Ladislav Čelakovský, zakladatel knihovny ve Strakonících páter Josef Šmidinger nebo Jan Vlastislav Plánek.¹⁴⁹

Zhodnocením výsledků práce ve Strakonících a okolí byla malá výstava, pořádaná v budově obecní školy ve dnech 8. – 10. září 1892. V poznámkách hlavního organizátora výstavy Františka Nováčka najdeme tři cíle, kterých mělo být touto akcí dosaženo: prohloubit ve městě a okolí zájem pro Národopisnou výstavu v Praze, upozornit na předměty z domácnosti, které by mohli občané na výstavu darovat nebo zapůjčit, zlepšit finanční situaci odboru a zakoupit další předměty.¹⁵⁰

Národopisná výstava v Praze nakonec trvala od května do října 1895 a navštívilo ji více než dva miliony návštěvníků. Měla velký národní a kulturní význam a zároveň byla i velkolepým zábavním podnikem.¹⁵¹

2.3.2 Vznik muzea a muzejní společnosti

S přípravami a se sběrem materiálu pro Národopisnou výstavu se objevovala již od počátku myšlenka zřídit ve Strakonících muzeum. Dne 11. 12. 1893 se konala poradní schůze kuratoria pro zřízení městského muzea ve Strakonících, kde byl zvolen zatímním předsedou kuratoria starosta města Petr Karta a zatímním jednatelem Jan Westfal. Jednalo se zde o tom, jakým způsobem má kuratorium zahájit svou činnost. Nakonec se přistoupilo k návrhu Ladislava Kulhánka zřídit zvláštní samostatný muzejní spolek, který by mohl od svých členů vybírat příspěvky a každý by do něho mohl přistoupit.¹⁵²

Ustavující schůze Muzejní společnosti ve Strakonících se pak konala 29. června 1894 v zasedací síni městského zastupitelstva. Zakládajících členů bylo šest, přispívajících členů 52. Na této schůzi byl zvolen výbor na rok 1894 – 1895. Předsedou se stal starosta města Petr Karta. Za členy výboru byli zvoleni Richard Branžovský, Tomáš Býček, Antonín Kohout, Antonín Kubeš, Karel Kubíček, Ladislav Kulhánek, František Nováček, Ferdinand Rýdlo, Josef Sedláček a Jan Westfal. Dále byli voleni tři kustodové, kteří měli spravovat muzejní sbírky. Každý

¹⁴⁹ SOKA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Inventář 1896 – 1899, inv. č. 8, kniha č. 8

¹⁵⁰ MICHÁLEK, Jan; ŠPECIÁN, Miroslav. *Muzeum Středního Pootaví ve Strakonících 1894 – 1984. Sborník k 90. výročí založení muzea*. Strakonice : Muzeum středního Pootaví, 1984, s. 4 – 5

¹⁵¹ BROUČEK, Stanislav; PARGAČ, Jan; SOCHOROVÁ, Ludmila; ŠTĚPÁNOVÁ, Irena. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. Praha : Littera Bohemica, 1996, s. 80 – 81

¹⁵² SOKA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Výstavy, slavnosti, sjezdy, Protokoly poradní schůze kuratoria, inv. č. 43, sign. 10, karton č. 1

měl na starosti jinou část sbírek. Na tři roky 1894 – 1897 byli za kustody zvoleni Antonín Kohout pro odbor přírodovědecký, František Nováček pro odbor historicko-archeologický a Ferdinand Rýdlo pro odbor technicko-průmyslový.¹⁵³

Tato nově vzniklá muzejní společnost splynula ani ne po roce a půl s dosavadním odborem pro Národopisnou výstavu československou v jeden spolek tzv. Muzejní společnost v městě Strakonice. Stalo se tak na společné schůzi dne 25. září 1895.¹⁵⁴

Stanovy společnosti byly zpracovány podle vzorů muzejních společností v Sušici, Čáslavi, Chrudimi, Domažlicích, Plzni a Písku.¹⁵⁵ Schváleny byly výnosem pražského c. k. místodržitelství v Čechách 3. května 1894. Podle těchto stanov bylo účelem společnosti „zříditi Městské museum v Strakonících, je stále rozmnožovati a zachovávatí (...) V museu budou předměty, na nichž se může obecnstvo a školní mládež poučiti, a předměty, které zasluhují pro vědeckou a uměleckou cenu svoji, aby byly uchovány.“¹⁵⁶

Podle stanov měly být muzejní sbírky roztrženy do 3 oddělení: oddělení přírodovědecké, které se dále dělilo na sbírku živočišnou, rostlinopisnou, nerostopisnou a geologickou, oddělení technicko-průmyslové rozdělené na sbírku technologickou a sbírku zboží, sbírku nástrojů, mechanických a měřičských vzorů a sbírku sádrových odlitků a architektonických vzorů, oddělení historicko-archeologické rozdělené na sbírku národopisnou, sbírku knih, listin, map, sbírku mincí a pečetí a sbírku jiných starožitností. Městské muzeum bylo podle stanov majetkem města Strakonice, správa muzejních sbírek byla předána městským zastupitelstvem muzejní společnosti, za kterou sbírky pořádali tři kustodové.¹⁵⁷

Členem společnosti se mohl stát každý, kdo se o muzeum zajímal a byl přijat výborem. Zakládající člen měl při vstupu do společnosti věnovat 50 korun, nebo darovat muzeu předmět, jehož cena byla vyšší než 50 korun. Roční příspěvek činných členů se vždy stanovil na valné schůzi, která se měla svolat jednou ročně,

¹⁵³ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Zápisy z valných hromad a schůzí, Protokol ustavující valné schůze Musejní společnosti ze dne 29. 6. 1894, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁵⁴ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Pamětní kniha 1932 – 1947, inv. č. 1, kniha č. 1

¹⁵⁵ SOkA Strakonice, Muzejní spolek 1891 – 1951, Výstavy, slavnosti, sjezdy, Protokol poradní schůze kuratoria, inv. č. 43, sign. 10, karton č. 1

Titulní strana stanov Muzejní společnosti ve Strakonících viz Příloha 8

¹⁵⁶ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Stanovy 3. 5. 1894, inv. č. 30, sign. 1, karton č. 1

¹⁵⁷ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Stanovy 3. 5. 1894, inv. č. 30, sign. 1, karton č. 1

a to v měsíci květnu. Valná schůze volila správní sedmičlenný výbor a čtyři náhradníky na jeden rok, tři kustody na tři roky a dva revizory na jeden rok.¹⁵⁸

2.3.3 Počátky muzea a první muzejní sbírky

Pro Národopisnou výstavu se podařilo nasbírat úctyhodné množství předmětů. Ještě před odesláním těchto cenných věcí do Prahy se uspořádala v roce 1894 v budově obecné školy výstava, která vzbudila u návštěvníků neobyčejný zájem. Asi největší zásluhu na uspořádání výstavy i na odeslání všech předmětů do Prahy měl kustod František Nováček, který se staral o muzejní sbírky i o jejich rozšíření.

Na jaře roku 1895 bylo do Prahy posláno v šestnácti zásilkách 504 různých předmětů. Národopisná výstava měla obrovský úspěch. Účast strakonické Muzejní společnosti v Praze si vyžádala náklady 1031 zlatých a 35 krejcarů. Strakonickému muzeu byl udělen diplom uznání a bronzová medaile. Stejného vyznamenání se dostalo i panu Františkovi Nováčkovi. Muzejní spolek pak v uznání velkých zásluh o muzeum jmenoval právě Františka Nováčka svým prvním čestným členem.¹⁵⁹

V prvním roce fungování Muzejní společnosti bylo hlavní snahou výboru získat vhodnou místnost a skříň pro muzeum. Prozatím se muzejní sbírky nacházely ve dvou místnostech domu Dr. Jandy. Nájemné činilo 80 zlatých ročně, z toho 60 zlatých platilo město Strakonice jako protektor strakonické muzejní společnosti.¹⁶⁰ Muzejní společnost usilovala o to, aby byly muzeu vykázaný některé místnosti v novém spolkovém domě. To se podařilo hlavně zásluhou muzejního předsedy, starosty Karty. Muzeu byly v nové budově ponechány tři místnosti, označené ve stavebním plánu jako „Muzeum“, „Knihovna“ a „Rezervní místnost“.¹⁶¹ Do těchto místností nového spolkového domu bylo muzeum přestěhováno 2. listopadu 1895.¹⁶²

¹⁵⁸ TAMTÉŽ.

¹⁵⁹ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Pamětní kniha 1932 – 1947, inv. č. 1, kniha č. 1

¹⁶⁰ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Pamětní kniha 1932 – 1947, inv. č. 1, kniha č. 1

¹⁶¹ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Zápisy z valných hromad a schůzí, Jednatelská zpráva přednesená ve valné schůzi konané dne 26. 7. 1896, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁶² SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Pamětní kniha 1932 – 1947, inv. č. 1, kniha č. 1

Na výborové schůzi 9. června 1897 navrhl kustod Nováček, aby bylo muzeum zpřístupněné veřejnosti. Návrh byl přijat a bylo usneseno, že muzeum bude otevřeno v neděli 13. června od 14.00 do 16.00, další neděle pak vždy od 10.00 do 11.00 hodin. Nové muzeum mělo tři oddělení: archeologické, přírodovědecké a technologické. Klíč k muzeu měli kustodové, jednatel a obecní úřad. Na této schůzi byl mimo jiné jednohlasně přijat návrh jmenovat Františka Nováčka čestným členem společnosti. Byl zde také vysloven dík p. Dvořákovi, majiteli knihtiskárny, za ochotu, se kterou oznamuje zprávy o muzejní společnosti ve svých časopisech.¹⁶³

O otevření muzea se dovídáme také z novinového výstřižku z roku 1897 v knize č. 3 fondu Muzejního spolku Strakonice ve strakonickém archivu: „*Naše muzeum, výsledek to ušlechtilé snahy a pilná práce několika pro dobrou místní věc nadšených a obětavých jednotlivců, otevřeno a veřejnosti odevzdáno bylo předešlou nedělí. Stalo se tak tiše, beze jakékoli okázalosti (...) Vypočítávati, co vše v museu je uloženo, zabralo by mnoho místa i času, a není to také účelem těchto řádků. Necht' každý, kdo se o muzeum naše zajímá, nelituje dopolední chvilky nedělní a přijde si pěkné a cenné sbírky prohlédnouti. Bude jimi překvapen a potěšen, a zajisté že s dokonalým uspokojením bude odcházeti a i jiné k návštěvě vybidne.*“¹⁶⁴

Protože by v muzejní literatuře neměly chybět spisy pojednávající o strakonickém okrese a spisy, jejichž autoři jsou ze strakonického okresu, rozhodlo se na schůzi v listopadu 1898, jaké časopisy a spisy se budou odebírat. Byly to Slovanský přehled Adolfa Černého, Stráž na Šumavě a Hlasy ze Šumavy. Naproti tomu byl odmítnut například časopis Lumír.¹⁶⁵

2.3.4 Členové muzejní společnosti

Do roku 1898 byli ve výboru muzejního spolku zastoupeni pouze muži. Na schůzi konané 15. června 1898 byla do výboru zvolena poprvé také žena, a to Kateřina Kartáková, učitelka ve Strakonících. Za kustody na období 1898 – 1901

¹⁶³ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Zápisy z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 9. 6. 1897, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁶⁴ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Novinový článek „Naše museum“, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁶⁵ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Zápisy z valných hromad a schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 2. 11. 1898, inv. č. 3, kniha č. 3

byli zvoleni Hynek Brejcha pro odbor archeologický, Antonín Veselý pro odbor přírodopisný a Petr Hadraba pro odbor technologický. Všichni byli učitelé.¹⁶⁶

V prvních letech své činnosti vzbuzovala Muzejní společnost velký zájem a každým rokem přibývalo jejích členů. Zatímco v době svého založení měla společnost, jak již víme, 6 přihlášených členů zakládajících a 52 přispívajících, po roce činnosti se počet členů už téměř zdvojnásobil. Podle jednatelské zprávy za rok 1894 – 1895 měla společnost 1. srpna 1895 12 členů zakládajících a 91 členů přispívajících.¹⁶⁷ Od roku 1898 začal zájem o muzeum výrazně ochabovat. Těžká rána muzeum stihla, když v roce 1898 odešel František Nováček do Volyně, kde byl jmenován ředitelem zdejší měšťanské školy. Nato ze společnosti vystoupilo mnoho členů.¹⁶⁸

2.3.5 Úpadek a rozpad muzejní společnosti

Na schůzi 14. listopadu 1899 se členové touto skutečností zabývali. Uvědomovali si, že přízeň muzeu začala ochabovat, stěžovali si na slabou návštěvnost muzejních sbírek. Dokonce se začalo uvažovat, „*zda-li by se neměla M. spol. rozejít proto, že tak nepatrná účast o věci musejní se jeví jak v životě vnitřním tak i navenek. Poukazováno k tomu, že krásné místnosti, které muzeu jsou propůjčeny, daleko výhodněji daly by se využítkovati.*“¹⁶⁹ Prozatím byl ještě rozchod společnosti odložen. Byl přijat návrh Theodoricha Kratochvíla, aby se technicko-průmyslové oddělení nynějšího muzea rozšířilo a toto nově zřízené průmyslové muzeum by se stalo učební pomůckou v pokračovacích školách.¹⁷⁰

Definitivní rozchod společnosti byl rozhodnut na mimořádné schůzi 8. prosince 1899. Přestože hrozilo společnosti rozpadnutí, sešlo se na této schůzi ze 110 členů pouhých 8 členů. Důvodem rozpadu tedy byla malá účast na schůzích i nezájem veřejnosti pro sbírky samé. Předseda Petr Karta oznámil v nejbližší schůzi obecního zastupitelstva výsledek této schůze. Muzejní sbírky pak podle stanov měly připadnout městu Strakonice. Město by pak mělo zřídit již zmíněné technicko-

¹⁶⁶ SOKA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Zápisy z valných hromad a schůzí, Protokol valné schůze ze dne 15. 6. 1898, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁶⁷ SOKA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Zápisy z valných hromad a schůzí, Jednatelská zpráva za rok 1894 – 1895, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁶⁸ SOKA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Pamětní kniha 1932 – 1947, inv. č. 1, kniha č. 1

¹⁶⁹ SOKA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Zápisy z valných hromad a schůzí, Protokol valné schůze ze dne 14. 11. 1899, inv. č. 3, kniha č. 3

¹⁷⁰ TAMTÉŽ.

průmyslové muzeum při zdejších školách pokračovacích. K tomuto účelu byli zvoleni ředitel Josef Havrda a učitelé měšťanských škol Antonín Veselý a Václav Štětka, aby vybrali ze sbírek předměty, které by mohly být pro toto muzeum základem. Poslední protokol z 8. prosince 1899 zakončila zapisovatelka Kateřina Kartáková slovy: „*Kéž aspoň nová idea založení musea technicko-průmyslového zdárně se ujme a přání členů, odboru starožitnického se týkající dojde slechu, neboť pamatujme: Kdo nectí památky svých předků, nemůže úcty očekávati od svých potomků.*“¹⁷¹

Ke zřízení technicko-průmyslového muzea však bohužel nedošlo. Pouze část sbírek byla zásluhou ředitele měšťanských škol Josefa Havrdu uchována ve sbírkách této školy, část při dívčí průmyslové škole a na obecním úřadě. Mnoho cenných předmětů a věcí však bylo rozebráno a rozprodáno, o některé se přihlásili a dostali je zpět původní majitelé. Většina muzejních sbírek byla nenávratně ztracena. Skončila první etapa strakonického muzea.¹⁷²

V následujících letech se o muzejní činnost nikdo nezajímal. Činnost se začala postupně obnovovat až v roce 1908, kdy přišel do Strakonice nový okresní školní inspektor Jan Dyk. Tento ušlechtilý muž a vlastenecký pracovník se chopil myšlenky zřídit nové muzeum, nebo ho alespoň obnovit. Jeho plány však přerušila světová válka. Překazila jeho úsilí a možnost rozvinout činnost. Teprve několik let po válce v roce 1923 konečně začal Jan Dyk jako předseda Okresního osvětového sboru budovat nové muzeum.¹⁷³

2.4 Jednota učitelská ve Strakonících

2.4.1 Vznik spolku

Hlavním zdrojem informací o Jednotě učitelské ve Strakonících je její kronika¹⁷⁴, uložená ve Státním okresním archivu Strakonice. Podle ní se o vzniku Jednoty učitelské ve strakonickém okrese začalo uvažovat na domácí poradě učitelského sboru měšťanských strakonických škol v roce 1880. Bylo totiž třeba řešit

¹⁷¹ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Zápisy z valných hromad a schůzí, Protokol mimořádné valné schůze ze dne 8. 12. 1899, inv. č. 3, kniha č. 3.

¹⁷² ŘÍHOVÁ, Ivana. *O historii muzea*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003, s. 348

¹⁷³ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Pamětní kniha 1932 – 1947, inv. č. 1, kniha č. 1

¹⁷⁴ Zápis v kronice Jednoty učitelské za rok 1880 viz Příloha 10

školské otázky, které zaznívaly v politických klubech, na zemském sněmu i v říšské radě. Všichni toužili reformovat školství. Ihned bylo usneseno ustavit komitét, který se měl postarat o založení jednoty. Bylo do něj zvoleno pět učitelů a jedna učitelka. Byli to Josef Formánek, Jan Novotný, Alois Rejžek, František Kučera, Josef Sedláček a Božena Jurenková. Komitét vypracoval stanovy a na den 30. března 1880 svolal zřizující valnou hromadu, která byla četně navštívena. Stanovy byly bez námitek přijaty a do výboru byli zvoleni členové komitétu. Prozatímní výbor se sešel na schůzi 2. dubna 1880 a zvolil za prvního prozatímního předsedu J. Sedláčka. Dosud se k Jednotě učitelské přihlásilo 93 členů činných a 8 přispívajících.¹⁷⁵

Okresním hejtmanstvím byly spolkové stanovy stvrzeny 5. května 1880. Účelem Jednoty učitelské v Strakonících podle stanov bylo: „1) *Vzájemně vzdělávati se vůbec, zvláště pak v sboru školském, přispívati ku zvelebování školství a hájiti i podporovati prospěchu učitelstva; 2) ušlechtilá zábava.*“¹⁷⁶ K těmto cílům se mělo dospět rozhodováním o školských a učitelských záležitostech, přistoupením k Ústřednímu spolku jednot učitelských v Praze, pořádáním pedagogických a vědeckých přednášek, školských výstav, podnikáním věcí prospěšných školství a také zpěvem, hudbou a společnými vycházkami.

Činným členem se mohl stát každý aprobovaný učitel ve strakonickém školním okrese, přispívajícím členem každý svéprávný občan, který byl ochoten platit do spolkové pokladny příspěvek nejméně 1 zl. 20 kr. ročně.

V okrese Strakonice vznikly tři sekce Jednoty učitelské: Strakonická, Horažďovická a Volyňská. Každý činný a přispívající člen se mohl účastnit jednání jen v jedné sekci, do schůzí ostatních dvou mohl docházet jako host. Čestní členové a členové spolkového výboru se mohli účastnit veškerého jednání všech tří sekcí. Každá sekce měla svého předsedu a jednatele. Předsedou a jednatelem sekce strakonické byli předseda a jednatel spolku.¹⁷⁷

V ustavující valné hromadě 18. května 1880 byl ve funkci předsedy spolku potvrzen Josef Sedláček, za místopředsedu zvolen Jan Kukla a za jednatele František Kučera. Předsedou horažďovické sekce se stal J. Karas, předsedou volyňské sekce

¹⁷⁵ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1880 – 1881, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁷⁶ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Stanovy, inv. č. 9, sign. V/1, karton č. 1

Ukázka ze stanov Jednoty učitelské viz Příloha 11

¹⁷⁷ TAMTÉŽ.

V. Jarolím. Valná hromada se usnesla přistoupit k Ústřednímu spolku jednot učitelských v Čechách. Jako delegát byl do valné hromady Ústředního spolku vyslán Josef Formánek.¹⁷⁸

2.4.2 Činnost Jednoty učitelské v 19. století

Od prvního roku činnosti pořádaly všechny tři sekce jednoty řadu přednášek na nejrůznější témata. Hned v prvním roce se přednášelo např. O látce přírodopisné a jejím rozdělení ve škole obecné, O ústrojích zaživacích a zažívání vůbec, O krátkozrakosti školních dětí, O modlitbě školní, O zubech zdravých a nemocných a další.¹⁷⁹ V pořádání zajímavých přednášek se pokračovalo i v dalších letech.

V roce 1881 se stala jednota přispívajícím členem Ústřední matice školské v Čechách a Spolku ku podpoře vdov a sirotků učitelských v Čechách.¹⁸⁰ Ze svých příspěvků tedy přispívala strakonická jednota těmto dvěma spolkům a kromě toho ještě Ústřednímu spolku jednot učitelských a později Bolzánovu sirotčinci. V roce 1891 činil příspěvek 30 zl. ročně pro každý spolek, což byla dost vysoká částka, když průměrný počet členů jednoty byl asi 139.¹⁸¹

Na valné hromadě 22. května 1888 se jednota rozhodla založit Podporovací učitelský fond pro členy Jednoty učitelské ve Strakonících. Jeho stanovy však vysoké místopředsedství neschválilo, proto se tuto akci nepodařilo uskutečnit.¹⁸²

Ve dnech 27. a 28. března 1892 měla být uspořádána velká oslava památného dne uplynutí tří set let od narození J. A. Komenského. Večer se konala za pomoci pěvecko-čtenářského spolku Zvon velkolepá akademie, druhý den však vysoké ministerstvo zakázalo další část oslavy pořádat.¹⁸³

¹⁷⁸ SOKA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1880 – 1881, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁷⁹ SOKA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1880 – 1881, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁸⁰ TAMTÉŽ.

¹⁸¹ ŘÍHOVÁ, Ivana. *Spolková činnost v 19. století*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003, s. 18

¹⁸² SOKA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zprávy za rok 1887 – 1888 a 1888 – 1889, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁸³ SOKA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1891 – 1892, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

2.4.3 Rozpad spolku a vznik nové Jednoty učitelské

V roce 1895 začala činnost jednoty ochabovat. Také proto byla na den 23. března 1895 svolána valná hromada, kde se mimo jiné diskutovalo o tom, co je třeba podniknout k povzbuzení a osvěžení jednoty učitelské. Referent Jan Novotný nabádal členy k větší činnosti, řádné organizaci a varoval před rozdrobením. „*Jen celek a to co největší může se udržeti a platně působiti, též může vždy s velkým zdarem vystupovati na obranu svou i osob zasloužilých.*“¹⁸⁴ Zpočátku to vypadalo, že slova Jana Novotného zapůsobila, zvýšil se i počet členů jednoty, ale koncem roku už opět mnozí učitelé přestávali navštěvovat schůze a na počátku roku 1897 se Jednota učitelská pro celý strakonický okres dokonce rozešla.¹⁸⁵

Nerozešla se však nadlouho. Už v březnu 1897 byla zaslána žádost o povolení ke zřízení Jednoty učitelské ve Strakonících zároveň se stanovami c. k. místodržitelství v Praze a dne 12. 6. 1897 se ustavila nová Jednota učitelská. Konala se ustavující valná hromada a byl zvolen nový výbor.¹⁸⁶

K utvoření přátelských svazků mezi bratrskými jednotami Lindner ve Volyni a Komenský v Horažďovicích¹⁸⁷ směřovalo zřízení Sboru důvěrníků, kde se řešily společné otázky. Jednou z nejdůležitějších otázek bylo spravedlivé obsazování míst. Za každou jednotu byli do Sboru vysláni tři důvěrníci. Nově byl také založen záchranný fond, do kterého přispíval každý člen.¹⁸⁸

V roce 1908 opustil svou funkci okresního školského inspektora pan ředitel Josef Sedláček. Na jeho místo nastoupil ředitel měšťanské školy v Kralovicích Jan Dyk. Učitelé ho přivítali ve valné schůzi jednoty 5. října. Zde také přednesl svůj program, kterým si získal snad všechny učitele jednoty.¹⁸⁹

¹⁸⁴ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1895, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁸⁵ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1897, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁸⁶ TAMTÉŽ.

¹⁸⁷ Součástí nové Učitelské jednoty ve Strakonících už nebyly Volyně ani Horažďovice. Ve Volyni vznikla samostatná učitelská jednota Lindner, v Horažďovicích Komenský.

¹⁸⁸ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1905 – 1906, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁸⁹ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1908 – 1909, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

Aby byla činnost v jednotě intenzivnější, ustavily se tři odbory. Právní, kterému byly přiděleny okrsky tažovický a katovický, kulturní s okrsky strakonickým a radomyšlským a školský s okrsky cehnickým a štěkeňským.¹⁹⁰

2.4.4 Českoněmecké vztahy v oblasti školství

Postupem času se začala projevovat nenávisť Němců, což se projevilo i ve školství. Děti v této době vyrůstaly ve zněmčelém prostředí, nedostávalo se jim potřebných škol. Němci byl organizován útok na české školy i nátlak na české rodiče. Český lid byl přesto přesvědčen o nutnosti školské výchovy mateřským jazykem.¹⁹¹ Nejhorším rokem, co se týče německého boje proti českému národu, byl asi rok 1910 – 1911. Heslo „Kulturní rozvoj národa ohrožen!“ se stal projevem protestu nejen učitelstva, ale všech pokrokovilovných občanů. *„Žádosti za zřizování a rozšiřování škol, ač řádně opodstatněno, nebylo vykonáno, poboční třídy jen s nejtěžšími obtížemi zřizovány nebo vůbec nepovoleny, pomocné školy, a ústavy vůbec nezřizovány, podpory institucím vzdělávacím neudílány, vůbec ve vydáních školských všemožně škrtáno.“*¹⁹²

Stále rostla snaha po dovršení organizace veškerého českého a slovanského učitelstva, proto byl ve správním roce 1910 – 1911 vytvořen slibný útvar Ústřední rada českých zemských organizací učitelských. Soustřeďovala všechny pokrokové učitelské organizace z Čech, Moravy a Slezska, aby mohly být uskutečňovány společné projevy, akce a postupy. Strakonická učitelská jednota se stala členem osvětového svazu města Strakonice s příspěvkem 10 korun ročně, který byl zároveň příspěvkem na lidovou čítárnu.¹⁹³

2.4.5 Finanční situace učitelů a boje učitelů za lepší podmínky

Finanční situace tehdejších učitelů byla velmi špatná. Všichni učitelé požadovali vyšší platy. I strakonická Jednota učitelská se aktivně zapojovala do akcí

¹⁹⁰ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1910 – 1911, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁹¹ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1909 – 1910, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁹² SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1910 – 1911, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁹³ TAMTÉŽ.

na podporu zvýšení platů, například peticemi. Dočkali se 13. května 1894, kdy byl konečně schválen zákon o úpravě učitelských platů.¹⁹⁴

Nebyli s ním však spokojeni nadlouho. Už v roce 1900 se učitelé zabývali otázkou hmotného postavení znovu a konaly se přípravy k jeho úpravě. Největším nepřítelem úpravy byl představitel Agrární strany Alfons Šťastný z Padařova. Přesto se učitelům dostalo od 1. ledna 1901 dočasného zvýšení platů.¹⁹⁵ Ke konečné úpravě platů došlo v roce 1903. Dne 17. ledna 1903 byla přijata osnova zákona o úpravě platů učitelů přijetím dávky z piva.¹⁹⁶

V roce 1905 – 1906 se zase řešila bytová otázka učitelstva. Byla zjišťována data o špatném bydlení učitelstva a na základě těchto dat podal Zemský ústřední spolek jednoty učitelské petici za lepší bytové podmínky. Za strakonický okres byly sepsány tři petice. Dále se sbíral materiál o vzdělávací činnosti, stavu knihoven v obvodu jednoty a byl sestaven přehled činnosti učitelstva ve spolecích ve strakonickém okrese. Z přehledu bylo patrné, že učitelé řídili většinu spolků.¹⁹⁷

Ani v dalších letech boje učitelů za lepší podmínky neustaly. Byly znovu sepisovány petice za úpravu hmotných či právních požadavků nebo za 35letou služební dobu. Podařilo se alespoň zamezit nespravedlivému obsazování učitelských míst. Ze zástupců všech tří bratrských jednot byla zřízena obsazovací komise, která měla na obsazování míst dohlížet.¹⁹⁸

Na 20. září 1911 byl svolán sněm. Zemský výbor uznal dosavadní učitelské platy za nedostatečné a podal návrh na novou úpravu platů. Zdražení životních potřeb od poslední úpravy z r. 1903 činilo totiž nejméně 70%. Na sněmu byly podány tři návrhy. Byly však zamítnuty.¹⁹⁹

To vedlo mimo jiné ke lhostejnosti učitelstva k organizačním věcem. Učitelé zažívali bídu, s platy se nedalo vyjít, mnozí učitelé upadali do dluhů. Ani samotné

¹⁹⁴ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1893 – 1894, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁹⁵ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1900 – 1901, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁹⁶ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1902 – 1903, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁹⁷ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1905 – 1906, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁹⁸ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1909 – 1910, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

¹⁹⁹ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1910 – 1911, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

školství tedy nevzkvétalo, nezřizovaly se žádné nové školy, mnoho mladých učitelů zůstávalo bez místa. Vytrácela se tím i chuť k práci jak školní, tak spolkové.²⁰⁰

Ani v následujících letech k žádnému zlepšení poměrů nedošlo. A když začala v roce 1914 válka, činnost v jednotě utichla. Mnoho členů nastoupilo vojenskou službu a školství samozřejmě opět pokleslo.²⁰¹ Činnost jednoty mohla být znovu obnovena až v roce 1918.

²⁰⁰ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za rok 1911 – 1912, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

²⁰¹ SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika (1880 – 1937), Zpráva za roky 1913 – 1917, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

3 Volyňské spolky

3.1 TJ Sokol Volyně

3.1.1 Vznik spolku

Volyňský Sokol měl podobné začátky jako Sokol v sousedních Strakonících. Poprvé se sokolská jednota ve Volyni ustavila v roce 1869, tedy následující rok po vzniku sokolské jednoty ve Strakonících. Bohužel přesný datum není znám pro naprostý nedostatek pramenů. Ani o činnosti v dalších letech se nedochovaly žádné doklady. Jak už tomu ale bylo také u mnoha dalších sokolských jednot, rozpadl se krátce po svém vzniku. Stalo se tak v roce 1876 a zbylí členové vstoupili do nově utvořeného sboru dobrovolných hasičů.²⁰²

K obnově jednoty došlo až v roce 1891. Ustavující valná hromada tělocvičné jednoty Sokol ve Volyni se konala 18. ledna 1891 v místnostech hotelu pana Smila ve Volyni za účasti 44 členů. Jednání zahájil dosavadní předseda zatímního výboru M. Žák. Tento výbor byl zvolen na schůzi v červenci 1890. Jednatel J. Třeštík přednesl zprávu o činnosti zatímního výboru za dobu od 25. července 1890 do 18. ledna 1891.²⁰³ Podle této zprávy se mu za tu dobu podařilo vypracovat stanovy, obstarat potřebné nářadí jako jsou bradla, kůň, hrazda, činky apod. a opatřit spolkové místnosti. Ty získal v hotelu pana Smila. Jako tělocvična sloužila dvorana hotelu. Roční nájem byl 36 zlatých. K jednotě se zatím přihlásilo 56 činných členů a 19 přispívajících.²⁰⁴ Pak se přikročilo k volbě nového výboru. Za starostu byl zvolen M. Žák, za náčelníka A. Bízek a do výboru Vojta, Třeštík, Houdek, Novotný, Kavalírek, Rataj, Stulík, Holub a Denk. Také byly ustanoveny dny a čas pro cvičení. Cvičit by se mělo ve středu a v sobotu od 19 do 20 hodin.²⁰⁵

Stanovy byly schváleny výnosem c. k. místodržitelství 25. prosince 1890 a měly 33 článků. Jednota se podle nich nazývala Tělocvičná jednota Sokol ve Volyni a *„účelem jest, aby pěstovala tělocvik společným cvičením, společnými výlety a vycházkami, šermováním a jízdou koňmo. V jednotě též střelba do terče,*

²⁰² BURGHAUSER, Jiří. *Několik slov z „praehistorie“ Sokola volyňského*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929, s. 7 – 8

²⁰³ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol ustavující valné hromady ze dne 18. 1. 1891, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁰⁴ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva o činnosti zatímního výboru, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²⁰⁵ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol ustavující valné hromady ze dne 18. 1. 1891, inv. č. 1, kniha č. 1

*plování a bruslení se pěstují. K oživení ducha společenského, slouží přednášky a rozpravy o věcech tělocvičných, jakož i společenské zábavy. Ku pěstování vzájemnosti Sokolské stýká se jednota se všemi českými bratrskými spolky tělocvičnými a z té příčiny stane se členem nejbližší župy a obce Sokolské.*²⁰⁶ Zakládajícím členem se stal ten, kdo do spolkové pokladny vložil 10 zlatých buď najednou, nebo ve dvou lhůtách. Činný člen musel být přijat výborem a platil ustanovené měsíční příspěvky. Přispívající člen se neúčastnil tělocviku, ale také platil řádné měsíční příspěvky, stejně jako člen činný 10 – 30 kr. Čestným členem mohl být jmenován ten, kdo si vydobyl zvláštních zásluh o jednotu. Podle stanov se vždy v lednu každého roku měla scházet valná hromada, ve které byl volen starosta, náčelník a devět členů výboru. Náčelník byl předsedou a vůdcem cvičitelského sboru a příslušelo mu např. rozdělovat cvičící členy jednoty do družstev, přidělovat družstva cvičitelům nebo řízení a vůdcovství při výletech a veřejných vystoupeních.²⁰⁷

3.1.2 Začátky spolku

V první schůzi výboru 24. ledna 1891 se přistoupilo k volbě činovníků. Starosta Žák rezignoval na hodnost starosty, proto dále vedl jednotu místostarosta František Novotný. Za jednatele byl zvolen Třeštík, za pokladníka Stulík a za správce domu Vojta. Vrchním cvičitelem se stal Novotný, spolkovým sluhou Procházka. Cvičit se mělo začít na popeleční středu 11. února.²⁰⁸

Roku 1891 se připravoval II. všesokolský slet a Obec sokolská vyzvala k účasti i volyňskou jednotu. Ta sice odmítla účast na cvičení z toho důvodu, že začala pořádat pravidelná cvičení teprve v polovině února, ale sletu se zúčastnila.²⁰⁹ Cvičilo se ve cvičebně, kterou měl Sokol pronajatou od majitele hostince Pavla Smila na základě písemné smlouvy platné od 22. dubna 1891.²¹⁰

V květnu 1891 se volyňská jednota zúčastnila ustavující župní valné hromady župy Husovy a přistoupila k ní. Členem výboru župní jednoty Husovy byl za Volyni

²⁰⁶ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Stanovy, inv. č. 50, sign. 1, karton č. 1

²⁰⁷ TAMTÉŽ.

²⁰⁸ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 24. 1. 1891, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁰⁹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 28. 2. 1891, inv. č. 1, kniha č. 1

²¹⁰ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 22. 4. 1891, inv. č. 1, kniha č. 1

jmenován starostův náměstek Novotný a jeho zástupcem náčelník Bízek.²¹¹ Už během prvního roku bylo pořádáno několik výletů do okolních obcí, přednášek a vrcholem činnosti v oboru zábavy se staly první šibřinky, které měl na starosti zejména zábavní výbor. Po několikaměsíční přípravě byly provedeny 16. ledna 1892 s velkým úspěchem, a to i finančním. Do spolkové pokladny se z nich odevzdal obnos 39 zl. 81 kr.²¹²

V roce 1892 už se veřejně vystupovalo. Např. v létě na župním sjezdu ve Strakonících nebo při oslavě 10letého trvání České besedy v Prachaticích. Doma se Sokol účastnil slavnosti Komenského a 10letého trvání místního Družstva pěveckého.²¹³ Začalo se už i se sbírkou na stavbu vlastní tělocvičny. První dar věnovaný na stavbu sokolovny dostala jednota od místních studujících a bylo to 10 zlatých.²¹⁴ Na valné hromadě roku 1893 se objevil i návrh, aby členové, kteří se bez omluvy nedostaví ke cvičení, platili pokutu ve prospěch stavby tělocvičny. Současně byl zvolen osmičlenný sběratelský odbor ke stavbě tělocvičny.²¹⁵

Veškerý výtěžek z různých akcí a veškeré dary se teď tedy většinou odevzdávaly k rozmnožení fondu na stavbu tělocvičny. Jako například v roce 1893, kdy uspořádala sokolská jednota o velikonočních svátcích zábavní přátelský večer, který byl zasvěcen památce zakladatele Sokola Miroslava Tyrše. Součástí večera byla přednáška o životě a působení Tyrše, ke které byl vybrán Mitbauer. Pokladníkovi byl odevzdán výtěžek z této akce 10 zl. 28 kr.²¹⁶ Vybrat vhodné místo pro stavbu tělocvičny nebylo vůbec jednoduché. I když se už od roku 1893 tímto problémem zabývali, trvalo to ještě mnoho let potom. Proto je zamýšlené stavbě tělocvičny věnována níže vlastní kapitola.

. Co se týče veřejného vystupování v roce 1893, působila jednota v červenci při velkolepém župním sletu v Českých Budějovicích a v srpnu při místní národní slavnosti na Ostrovci zakončené koncertem. Veřejného cvičení se zúčastnilo

²¹¹ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol mimořádné valné hromady ze dne 2. 5. 1891, inv. č. 1, kniha č. 1

²¹² SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 31. 1. 1892, inv. č. 1, kniha č. 1

²¹³ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisníky výborových schůzí z roku 1892, inv. č. 1, kniha č. 1

²¹⁴ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 12. 10. 1892, inv. č. 1, kniha č. 1

²¹⁵ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 26. 2. 1893, inv. č. 1, kniha č. 1

²¹⁶ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 6. 4. 1893, inv. č. 1, kniha č. 1

23 volyňských cvičenců zároveň s bratry strakonickými. Po prostných cvičeních se cvičilo ještě ve 3 družstvech na náradí.²¹⁷

Koncem roku 1893 oznámil Novotný svou rezignaci na hodnost starosty. Byl jmenován ředitelem státní řemeslnické školy v Jaroměři, a proto odešel z Volyně.²¹⁸ Na valné hromadě roku 1894 byl Novotný, první starosta jednoty, jednomyslně zvolen prvním čestným členem tělocvičné jednoty Sokol ve Volyni. Na žádost jednatele byl pak výbor pověřen k uspořádání slavnosti na rozloučenou při odchodu bratra Novotného z Volyně.²¹⁹

3.1.3 Cvičební místnosti, Sokolovna

Zpočátku neměla jednota samozřejmě vlastní tělocvičnu, proto si cvičební místnosti musela pronajímat. V prvních letech od založení jednoty se cvičilo v hostinci U Smilů. První cvičení zde proběhlo na popeleční středu 11. února 1891. V roce 1894 začali sokolové cvičit v sále pana Lence, kde vydrželi ještě dlouho potom.²²⁰ Majitel hostince pak ale v roce 1902 zřídil v sále divadelní jeviště, kde hrály divadelní společnosti, takže Sokolu zbyl pro cvičení jen krátký čas od května do října. Kvůli postavení jeviště měli mnohem méně cvičebních hodin než v minulých letech, přesto byl tento rok velice činný. Jednota se zúčastnila župního sletu v Horažďovicích, veřejného cvičení ve Vlachově Březí a také pořádala vlastní veřejné cvičení v zahradě hostince U nádraží.²²¹

Cvičební místnost tedy už jednotě přestala vyhovovat, protože v ní nebylo možné cvičit celoročně. Rozhodla se najít novou místnost. K přestěhování a umístění tělocvičného náradí a celého majetku jednoty svolila správa měšťanského pivovaru a v nově najaté místnosti v hotelu U nádraží se začalo cvičit v sobotu 10. prosince 1904.²²²

²¹⁷ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva náčelníkova za rok 1893, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

Pozvání na Národní slavnost v roce 1893 ve Volyni viz Příloha 14

²¹⁸ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva jednatelská za rok 1893, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²¹⁹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 28. 1. 1894, inv. č. 1, kniha č. 1

²²⁰ MRÁZ, Adolf. *Výňatky z dějin jednoty volyňské od r. 1890 – 1929*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929, s. 11

²²¹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva 1891 – 1938, Zpráva náčelníkova za rok 1902, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²²² SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápis výborových schůzí ze dne 16. 11. a 9. 12. 1904, inv. č. 3, kniha č. 3

V letních měsících se cvičilo také venku. Na podání žádosti jednoty povolila městská rada v roce 1897 volné použití louky Ostrovce k letním cvičebním výkonům členstva i dorostu.²²³

Na postavení vlastní tělocvičny čekali sokolové ještě mnoho let, i když o zakoupení místa pro spolkovou tělocvičnu se začalo jednat již na výborové schůzi v dubnu 1893. Slova se ujal jednatel Jan Třeštík a „*doporučuje výboru, aby zakoupena byla chalupa Rackovic s příslušnou zahrádkou pro stavební místo domu spolkového (...) Když uznána byla většinou přítomných vhodnost navrženého místa pro účel spolkový, usneseno, aby bez průtahu přikročilo se hned následujícího dne k uskutečnění koupě.*“²²⁴ K zakoupení jmenovaného domku byli zvoleni zástupci Sokola Brejcha, Bízek a Vondrášek. Jím byla udělena plná moc zakoupit domek do nejvyššího obnosu 900 zlatých.²²⁵ Hned v další schůzi však vysvětlili, že koupě domu není možná.²²⁶ Než se skutečně zakoupilo vhodné místo pro spolkovou tělocvičnu, dělo se podobných neúspěšných jednání ještě mnoho.

Na valné schůzi roku 1894 přednesl Šulc návrh, aby bylo ze členů jednoty utvořeno družstvo pro výstavbu tělocvičny. Po debatě se usneslo, aby byl k této činnosti povolán odbor, který by měl získat prostředky k vytknutému cíli, postaral se o nalezení a získání vhodného místa, plánů apod. Do odboru byli zvoleni J. Brejcha, J. Javůrek, A. Frk, J. Houdek, A. Vostrý, V. Holub, K. Procházka, J. Mitbauer a A. Procházka. Starostou odboru se stal Javůrek.²²⁷

Na dubnové schůzi 1894 navrhl Houdek stavební místo naproti okresní nemocnici. Musela by se tedy podat žádost na pana probošta Tersche. Nakonec se však výbor usnesl, že by bylo lepší nejdříve podat žádost zdejšímu městskému zastupitelstvu, zda by obec nedarovala nebo neodprodala pozemek ležící u potoka Dobřanovce. Žádost měl přednést pan Alois Scheinost v obecní schůzi.²²⁸

Další návrh na vhodné místo pro tělocvičnu předložil na mimořádné výborové schůzi ve stejném roce náčelník Bízek. Měla jím být louka patřící paní

²²³ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednotka Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 23. 4. 1897, inv. č. 1, kniha č. 1

²²⁴ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednotka Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 6. 4. 1893, inv. č. 1, kniha č. 1

²²⁵ TAMTÉŽ.

²²⁶ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednotka Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 5. 5. 1893, inv. č. 1, kniha č. 1

²²⁷ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednotka Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 28. 1. 1894, inv. č. 1, kniha č. 1

²²⁸ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednotka Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 4. 4. 1894, inv. č. 1, kniha č. 1

Majerové vedle domu pana Gabriela. Sám náčelník zamýšlel celou tuto louku koupit, nabídl však přední část ležící u silnice jako stavební místo jednotě. Cena celé louky by byla 1100 zl. Náčelník byl tedy zplnomocněn, aby louku od paní Majerové zakoupil.²²⁹ Opět se tak nestalo.

V roce 1895 Karel Procházka navrhl, aby stavební místo pro tělocvičnu bylo zakoupeno od paní Rothsclagerové. Nacházelo se vedle desinfekčního pavilonu zdejší okresní nemocnice.²³⁰ S jiným návrhem přišel na schůzi v červenci 1895 Mitbauer, chtěl zakoupit pro tělocvičnu chalupu Tipků.²³¹

V roce 1907 se naskytlá příhodná doba ke stavbě, kdy volyňská obec musela při stavbě nové školní budovy postavit pro žáky i tělocvičnu. Proto na návrh starosty sdělila jednota volyňské obci, že by byla ochotna přispět na stavbu nebo opatřit potřebné nářadí, kdyby mohla jednota tělocvičnu volně používat.²³²

O stavbě sokolovny však bylo definitivně rozhodnuto až 15. 9. 1927, přijaly se plány architekta F. Průši a 21. července 1929 mohla být nová sokolovna s číslem popisným 383 konečně otevřena.²³³

3.1.4 Odbory jednoty

V roce 1895 byl v jednotě zřízen odbor pěvecký, aby při spolkových vycházkách a zábavách doplňoval mezery svým nacvičeným zpěvem, zejména národními písněmi. Zpěv vyučoval ředitel kůru Wunsch. Také byl přijat návrh podporovat zdejší divadelní ochotníky, se kterými jednota velmi přátelsky vycházela.²³⁴

V roce 1896 byl zřízen další odbor jednoty. *„Výbor plně věrně poslání českého Sokolstva a pamětliv slov Tyršových, aby členstvo mimo tělesného, též i mravního vychování a ušlechťení se dostalo, zřídil při jednotě vzdělávací odbor,*

²²⁹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol mimořádné výborové schůze ze dne 18. 10. 1894, inv. č. 1, kniha č. 1

²³⁰ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 1. 3. 1895, inv. č. 1, kniha č. 1

²³¹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 27. 7. 1895, inv. č. 1, kniha č. 1

²³² SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 9. 1. 1907, inv. č. 3, kniha č. 3

²³³ MRÁZ, Adolf. *Výňatky z dějin jednoty volyňské od r. 1890 – 1929*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929, s. 22

Sokolovna otevřená v roce 1929 viz Příloha 13

²³⁴ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze z ledna 1895, inv. č. 1, kniha č. 1

jehož úkolem jest občasnými přednáškami po stránce mravní na členstvo působiti.“²³⁵ Předsedou vzdělávacího odboru se stal bratr Ryska, který již v březnu sám podal přednášku o životě Josefa Jungmanna.²³⁶

V roce 1901 se poprvé začalo uvažovat, zda by se neměl zřídit dámský odbor. Zatím tento návrh skončil neúspěchem, ale snahy pokračovaly i v příštím roce.

Na výborové schůzi 4. července 1902 sdělil jednatel, že byl některými volyňskými dámami požádán za přímluvu ke zřízení dámského odboru. Proti tomu se však ohradil náčelník a návrh odmítl, dokud se nenalezne dáma, která by na sebe vzala řízení odboru a hlavně tělocviku. Navrhl tedy, aby byla požádána Marie Uhlíková, zda by tento úkol nepřevzala a nebyla ochotna navštěvovat tělocvičný kurs ČOS začínající 15. července v Praze.²³⁷ Slečna Uhlíková byla ochotna se přičinit k založení dámského odboru. Odmítla však navštěvovat kurz v Praze, ale slíbila vstoupit do dámského odboru ve Strakonících a pilně navštěvovat cvičení.²³⁸

V roce 1906 uspořádala jednota ve Volyni o pouti 12. srpna veřejné cvičení. Vystupovaly zde i dámské odbory Sokola píseckého a horažďovického.²³⁹ Právě toto veřejné vystoupení dámských odborů vyvolalo živý zájem u některých zdejších dam, což je vidět z jejich dopisu správnímu výboru. „Dne 12. srpna pořádána byla zdejším Sokolem slavnost s veřejným cvičením, při kterémž účinkovaly ženské odbory Sokola Píseckého a Horažďovického, jelikož nám všem v dole uvedeným výkony se líbily, usnesli jsme se požádati zdejšího Sokola za zřízení odboru.“²⁴⁰

Správní výbor pozval tyto dámy ke schůzi a 27. října 1906 byl konečně ustanoven zřizovací komitét dámského odboru. Byli do něj zvoleni František Nováček jako předsedající, Anna Boháčová, Zdeňka Beránková a Matylda Novotná a bratr Bačkovský, Brejcha a Rod. Zatím se k ženskému odboru přihlásilo 19 dam. Usneslo se tedy svolat schůzi přihlášených dam na 19. prosince a navrhnout cvičební dny v pondělí a ve čtvrtek od 19 do 20 hodin. Ženský odbor byl činný od 3. ledna

²³⁵ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva jednatelská za rok 1896, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²³⁶ TAMTÉŽ.

²³⁷ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 4. 7. 1902, inv. č. 3, kniha č. 3

²³⁸ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 1. 8. 1902, inv. č. 3, kniha č. 3

²³⁹ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva jednatelská za rok 1906, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²⁴⁰ SOKA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Odbor ženský, Dopis správnímu výboru za zřízení ženského odboru, inv. č. 64, sign. 6f, karton č. 2

1907 a začalo v něm cvičit 12 dam.²⁴¹ Následující valná hromada se již konala za účasti 13 členů ženského odboru.²⁴² Předsedkyní ženského odboru se stala Novotná.²⁴³

3.1.5 Spolková knihovna

Jednota také vedla pečlivě svou knihovnu, která byla bezplatně přístupná širšímu obecnstvu za řízení knihovníka Šulce. Vzhledem k tomu, že zakupování knih a oprava poškozených vyžadovala značný náklad, usneslo se v roce 1896, že bude z každé vypůjčené knihy vybrán poplatek.²⁴⁴ Tehdy obsahovala knihovna 272 různých svazků.²⁴⁵

Městská rada se rozhodla roku 1901 zřídit ve Volyni veřejnou knihovnu a čítárnu. Proto oslovila a požádala všechny zdejší spolky, ústavy a korporace o poskytnutí pomoci. Chtěla spojit všechny knihovny spolků, které k tomu dají svolení. Takto vzniklá knihovna zároveň s veřejnou čítárnou by byla pod protektorátem obce spravována komitétem skládajícím se ze zástupců spolků a ústavů, které se uvolí přispívat na její udržování.²⁴⁶ Sokol se rozhodl přispívat na udržování čítárny 20 korun ročně. Knihovnu, která obsahovala už 622 svazků, městu propůjčila s výhradou, že zůstane majetkem a ve správě jednoty a knihy bude půjčovat pouze jednotou ustanovený knihovník. Za zástupce jednoty do správy veřejné čítárny byl ustanoven knihovník Bohumil Šulc.²⁴⁷

3.1.6 Slavnosti a vystoupení

Všechna pozornost a práce se v roce 1895 soustředila na třetí všesokolský slet v Praze, kterého se z volyňské jednoty zúčastnilo 20 členů v kroji. 10 členů cvičilo prostná, na náradí cvičilo jedno družstvo o šesti mužích. Pak se zúčastnili společného

²⁴¹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisníky výborových schůzí ze dne 27. 10., 6. 12. 1906 a 9. 1. 1907, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁴² SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník valné hromady ze dne 2. 2. 1907, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁴³ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva jednatelská za rok 1907, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²⁴⁴ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva jednatelská za rok 1896, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²⁴⁵ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník valné hromady ze dne 7. 2. 1897, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁴⁶ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Veřejná čítárna a knihovna, inv. č. 66, sign. 7a, karton č. 3

²⁴⁷ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 7. 6. 1901, inv. č. 1, kniha č. 1

cvičení župy Husovy. Celkem se sletu zúčastnilo asi 7500 účastníků v kroji a asi 4400 cvičenců.²⁴⁸

Roku 1898 zamýšlel volyňský Sokol uskutečnit velkou národní slavnost na památku 100. výročí narození Františka Palackého a 50. výročí zrušení nevolnictví. Když však podali na obecní zastupitelstvo žádost za převzetí záštity Národní slavnosti, byli obecním zastupitelstvem požádáni, aby od projektování slavnosti upustili. Oslavu chtěla uspořádat sama obec za spolupůsobení místních spolků.²⁴⁹ Po delším jednání o pořadatelsví mezi spolky i městem se ve dnech 23. - 24. července 1898 konala oslava společná. Podle programu začala slavnost v 8 hodin večer průvodem všech spolků z hostince U nádraží k radnici a první den slavnosti byl zakončen přátelským večerem ve Smilově hostinci. Druhý den se začínalo opět slavnostním průvodem k radnici, kde se konala slavnostní schůze městského zastupitelstva. Součástí programu slavnosti byly přednášky O životě a působení Františka Palackého a Čemu se máme učit od Palackého, které přednesl Josef Slabý. Při slavnosti účinkovalo kromě Sokola také Družstvo pěvecké z Volyně.²⁵⁰ Slavnost nakonec skončila se schodkem přes 30 zlatých.²⁵¹

Svým vystupováním se snažili zapůsobit i na okolní obce. To se jim podařilo v roce 1899 při výletu do Vlachova Březí, kde bylo uspořádáno veřejné cvičení. Spolu s Volyní cvičily sokolské jednoty prachatická, husinecká a protivínská. Cvičení bylo tak velké, že by se mohlo rovnat malému župnímu cvičení. Prostrná cvičilo 60 členů. Tamní občané byli tímto cvičením nadšeni a povzbuzeni tak k založení vlastní sokolské jednoty, která vznikla ještě téhož roku.²⁵²

V roce 1900 připadlo na Volyni místo župního sletu. Veškerá činnost jednoty se v tomto roce tedy točila kolem sletu, který byl asi nejvýznamnějším bodem za celé desetileté trvání jednoty. Za účelem sletu bylo svoláno několik schůzí, například 26. dubna 1900 mimořádná výborová schůze, kde se rozhodovalo o místě pro cvičiště. Ze čtyř možností byla nakonec vybrána louka u Bízkova mlýna, jejíž

²⁴⁸ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva náčelníkova za rok 1895, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²⁴⁹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 10. 6. 1898, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁵⁰ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Kulturní akce, Slavnost Palackého ve Volyni, inv. č. 68, sign. 8, karton č. 3

²⁵¹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 9. 8. 1898, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁵² SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva náčelníkova za rok 1899, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

úprava byla spojena s menšími výlohami. Dále bylo třeba zajistit kapelu. Byla zvolena kapela kapelníka Kmocha z Kolína.²⁵³

Podle programu sestaveného v květnové schůzi byl slet zahájen v sobotu slavnostním proslovem a koncertem. V neděli po uvítání všech hostů se vydal průvod seřazený v parku za pivovarem na cvičiště, kde proběhlo veřejné cvičení. Po něm přednesl svou řeč Kalina a pak se konal promenádní koncert, během něhož bylo zajištěno občerstvení. Večer byl celý slet završen koncertem v místnostech hostince U nádraží.²⁵⁴ Co se týče cvičení, začalo se jako obvykle prostnými, pak nastoupilo 18 družstev k náradí. Bylo zastoupeno 5 hrazd, 5 bradel, 4 koně, 1 koza a 1 metací stůl. Pak následovaly hry v osmi družstvech, cvičení dorostu a závod dorostu. Nejefektivnější bylo cvičení s kužely. Na celém cvičení se podílelo 11 jednot, a sice Volyně, Vlachovo Březí, Rožmitál, Strakonice, Písek, Blatná, Vodňany, Sušice, Prachatice, Horažďovice, Plzeň. Volyňský Sokol byl zastoupen 29 bratry a třemi družstvy.²⁵⁵

3.1.7 Další činnost spolku do 1. světové války

V roce 1896 se jednota činně účastnila slavnosti položení závěrečného kamene tělocvičny v Plzni a župního sletu župy Husovy a zároveň otevření tělocvičny v Písku. Znovu a rázně se vzalo do rukou cvičení dorostu, na čemž měli značný podíl cvičitelé Iglauer a Rod.²⁵⁶ Hned v následujícím roce bylo na výborové schůzi dohodnuto uspořádat na podzim veřejné cvičení dorostu. S návrhem přišel Houdek, který ho odůvodnil i tím, že by to jistě přispělo k větší čilosti. Také pro ně jednota zakoupila cvičební stejnokroj, který mohli splácet po menších částkách.²⁵⁷

V létě roku 1897 byla jednota pozvána od sokolské župy Husovy k hromadné návštěvě rodného domku Mistra Jana Husa v Husinci. Ke spoluúčasti byly též pozvány spolky Odbor Ústřední matice školské, Družstvo pěvecké Volyně,

²⁵³ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník mimořádné výborové schůze ze dne 26. 4. 1900, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁵⁴ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 4. 5. 1900, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁵⁵ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva náčelníkova za rok 1900, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²⁵⁶ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva náčelníkova za rok 1896, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²⁵⁷ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 23. 4. 1897, inv. č. 1, kniha č. 1

Sbor dobrovolných hasičů a Řemeslnická beseda.²⁵⁸ Od té doby byla tato pouť pořádána každoročně.

V roce 1898 byl na mimořádné schůzi přečten přípis jednoty v Klatovech, který ustanovoval na neděli 27. března a následujících sedm dní cvičitelský kurz. Vedení kurzu se ujal náčelník klatovské jednoty Luděk Jirsák. Na kurs se měl z Volyně připravit Josef Rod.²⁵⁹

Ve stejné schůzi byl přečten přípis Antonína Kaliny z Blatné, kterým svolal bratrské jednoty navržené pro novou župu k poradě do Písku na den 20. března. Jako delegáti byli z Volyně vysláni náčelník Bízek a Jan Braun, kterým bylo uloženo, aby hlasovali pro název župy „Jeronýmova“.²⁶⁰ V roce 1898 vznikla opravdu nová župa Jeronýmova. Ustavující valná hromada se konala 22. května v Blatné za účasti zástupců jednot z Blatné, Březnice, Horažďovic, Písku, Strakonice a Volyně. Omluvena byla jednota mirovická, neomluvena jednota rožmitálská.²⁶¹

V roce 1903 už nepřijal dlouholetý náčelník Bízek ze zdravotních důvodů tuto funkci, místo něj byl zvolen Josef Rod.²⁶² Když se pak ještě téhož roku župa Jeronýmova rozdělila na dva okrsky, stal se Josef Rod i náčelníkem cvičitelského sboru prvního okrsku.²⁶³

Bízek pak ještě v letech 1904 – 1907 zastával hodnost starosty. Ve valné hromadě v roce 1908 byl jednohlasně schválen návrh správního výboru, aby byl Bízek za své zásluhy o jednotu jmenován čestným členem. Stal se tedy druhým čestným členem jednoty.²⁶⁴

V roce 1907 se opět konalo o pouti samostatné veřejné cvičení. Mimo členstva a dorostu zde vystoupil poprvé na veřejnosti i ženský odbor, a to s velice dobrým výsledkem. Kromě toho se jednota účastnila veřejného cvičení ve Vlachově Březí, slavnosti 25letého trvání družstva pěveckého ve Volyni, 25letého trvání

²⁵⁸ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Protokol mimořádné výborové schůze ze dne 18. 8. 1897, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁵⁹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník mimořádné výborové schůze ze dne 19. 3. 1898, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁶⁰ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník mimořádné výborové schůze ze dne 19. 3. 1898, inv. č. 1, kniha č. 1

²⁶¹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Sokolská župa Jeronýmova, inv. č. 90, sign. 18, karton č. 7

²⁶² SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník mimořádné valné hromady ze dne 22. 4. 1903, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁶³ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník výborové schůze ze dne 15. 5. 1903, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁶⁴ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník valné hromady ze dne 19. 2. 1908, inv. č. 3, kniha č. 3

České Besedy v Prachaticích a již V. všesokolského sletu v Praze. Za účast na sletu obdržela sádrový odlitek představující zakladatele Sokola Fügnera a Tyrše, který byl vystaven ve spolkové místnosti.²⁶⁵

V roce 1908 přišel Miloš Kafka s návrhem, aby bylo v jednotě zavedeno také cvičení žáků a žákyň. Návrh byl správním výborem schválen a v pondělí 27. dubna se začalo se cvičením dívek pod vedením Novotné, Filipové, Hollingrové, Höfnerové, Macholdové, Pošové a Ševcové. Na veřejném cvičení 1. července 1908 cvičilo již 52 dívek se stuhami.²⁶⁶

20. prosince 1908 se konala vánoční slavnost sokolského dorostu pořádaná oběma cvičitelskými sbory. Účastnilo se jí 45 hochů a 45 dívek. Dětem byl podáván čaj, zákusky a ovoce. Součástí programu bylo předčítání básní a rozdávání dárků u vánočního stromku.²⁶⁷

6. května 1908 přistoupila jednota za zakládajícího člena divadelního spolku Bozděch.²⁶⁸

V roce 1909 se konalo ve Volyni 11. července veřejné cvičení I. okrsku župy Jeronýmovy. Bylo spojené s oslavou 25letého trvání dorostu při ČOS. Dále se cvičilo v červnu ve Čkyni, v červenci ve Vlachově Březí nebo v srpnu v Husinci.²⁶⁹

V roce 1910 se jednota zúčastnila v červenci veřejného cvičení pořádaného Národní jednotou pošumavskou v Bohumilicích, župního sletu v Rožmitále a veřejného cvičení župy Jeronýmovy. 4. září uspořádala vlastní veřejné cvičení.²⁷⁰ Podle programu sestaveného na schůzi cvičitelského sboru v červenci 1910 se cvičila společná prostná, družstva cvičila na hrazdě, bradlech a metacím stole. Dorost předvedl prostná, ženský odbor americké tance a žákyně vystoupily s praporky.²⁷¹ V říjnu byla pořádána oslava 20letého trvání jednoty.²⁷²

²⁶⁵ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva jednatelská za rok 1907, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²⁶⁶ MRÁZ, Adolf. *Výňatky z dějin jednoty volyňské od r. 1890 – 1929*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929, s. 15

²⁶⁷ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápis výborové schůze ze dne 16. 1. 1909, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁶⁸ MRÁZ, Adolf. *Výňatky z dějin jednoty volyňské od r. 1890 – 1929*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929, s. 16

²⁶⁹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zprávy jednatelské a náčelnictva, Zpráva náčelníkovy za rok 1909, inv. č. 56, sign. 4b, karton č. 2

²⁷⁰ MRÁZ, Adolf. *Výňatky z dějin jednoty volyňské od r. 1890 – 1929*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929, s. 16

²⁷¹ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápis ze dne 15. 7. 1910, inv. č. 7, kniha č. 7

²⁷² MRÁZ, Adolf. *Výňatky z dějin jednoty volyňské od r. 1890 – 1929*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929, s. 16

Mužský i ženský cvičitelský sbor pořádal 27. srpna 1911 Sokolský den se cvičením. Veřejné cvičení bylo zdařilé, čistý výnos z tohoto dne dělal 67 korun 64 haléřů. Dále se jednota zúčastnila v srpnu veřejného cvičení ve Vlachově Březi a župního sletu v Příbrami.²⁷³

V roce 1912 byly na návrh Jarolíma změněny stanovy podle ČOS vydaných vzorových stanov. Nové stanovy, které zpracovala komise složená ze starosty, Korbela a Laciny, byly schváleny na mimořádné valné schůzi 10. listopadu 1912. Na této schůzi byli za své zásluhy o jednotu a Sokolstvo jmenováni další čestní členové. Všichni přítomní jednohlasně souhlasili se jmenováním Josefa Brauna, Josefa Mitbauera a Aloise Šeinosta.²⁷⁴

V roce 1912 se jednota zúčastnila v červnu místního veřejného cvičení, v srpnu sletu župy Jeronýmovy v Písku a nemohla chybět na VI. všesokolském sletu v Praze, který se stal oslavou 50. výročí založení Sokola. Uspořádala den dorostu nebo jubilejní večer Boženy Němcové na paměť 50letého výročí jejího úmrtí.²⁷⁵

V roce 1913 přijala jednota nabídku plzeňského kvarteta a v sobotu 18. října 1913 pořádalo ve Volyni v hotelu U nádraží koncert ve prospěch jednoty.²⁷⁶ Župní slet se letos konal opět ve Volyni, a to 20. července 1913. V srpnu pořádala jednota den dorostu, v září navštívila čteně také první veřejné cvičení ve Zdíkově.

V roce 1914 se ještě konal v květnu den dorostu, v červenci Husova oslava s přednáškou J. Fialy, ale pak začala válka a mnoho členů bylo do války odvedeno. Přestože jednota dál fungovala po celou dobu války, její činnost samozřejmě značně ochabla. Pilně byl v jednotě sledován osud vojáků a často na ně bylo vzájemně vzpomínáno.²⁷⁷

²⁷³ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisy výborových schůzí ze dne 2. a 30. 8. 1911, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁷⁴ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápisník mimořádné valné hromady ze dne 10. 11. 1912, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁷⁵ MRÁZ, Adolf. *Výňatky z dějin jednoty volyňské od r. 1890 – 1929*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929, s. 17

Pozvání na večer Boženy Němcové viz Příloha 12

²⁷⁶ SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, Zápis výborové schůze ze dne 8. 10. 1913, inv. č. 3, kniha č. 3

²⁷⁷ MRÁZ, Adolf. *Výňatky z dějin jednoty volyňské od r. 1890 – 1929*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929, s. 17 – 18

3.2 Družstvo pěvecké ve Volyni

3.2.1 Vznik spolku

Ve Volyni vznikl první pěvecký spolek už v roce 1861, působil však pouze několik let. Nato se objevily další pokusy o založení podobného spolku, ale také bez většího úspěchu a bez delšího trvání. Až v roce 1882, když se usneslo několik pánů a dam pořádat ples, při kterém měl být znázorněn selský svatební průvod, musely být k té příležitosti nacvičeny některé zpěvy. Měla být zpívána Svatební scéna od Fibicha. Nacvičování se ujali pánové Chlanda a Hollinger a 17. února 1882 byly zpěvy s úspěchem předneseny. A jak se píše v kronice Družstva pěveckého, „*Radostné nadšení zmocnilo se všech, jež vedlo pak ku přemýšlení, zda nebylo by dobře, zpěv více, a to od počátkův pěstovati.*“²⁷⁸ Karel Hollinger se nabídl, že povede cvičení a propůjčil k tomu dokonce bezplatně svůj byt. Kromě sbormistra vedli správu pěveckého kroužku Jan Prušák jako jednatel a Alois Kafka jako pokladník. Antonín Ehrlich přijal úkol vypracovat stanovy.

První veřejné vystoupení se konalo 22. června 1882 při tombole pořádané ve prospěch Ústřední matice školské. Zazněly sbory Staročeská a Zpěv slavičí. Od té doby zpívali při výletu do městského lesa, při mši svaté na den sv. Cecílie, dvakrát při přednášce pro hasičský sbor. V srpnu 1882 uspořádali zahradní a v prosinci 1882 silvestrovskou zábavu.²⁷⁹

Na základě zkušeností získaných v uplynulém období byly zpracovány stanovy, k jejichž schválení c. k. místodržitelstvím v Praze došlo 12. května 1883. Na den 3. června 1883 byla svolána první valná hromada zpěváckého spolku nově nazvaného Družstvo pěvecké ve Volyni, kde Jan Prušák stanovy přečetl. Na schůzi bylo přítomno 24 členů. Jedním z úkolů bylo zvolit funkcionáře. Protože se prozatímní ředitel, jednatel i pokladník osvědčili, byli zvoleni Hollinger, Prušák i Kafka do svých funkcí znovu.²⁸⁰

²⁷⁸ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Kronika, karton č. 1
Kronika Družstva pěveckého ve Volyni viz Příloha 16

²⁷⁹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Kronika, karton č. 1

²⁸⁰ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Zápis valné hromady ze dne 3. 6. 1883, karton č. 1

3.2.2 Začátky spolku

Během roku 1883 proběhlo 70 řádných cvičení, ve kterých bylo nacvičeno 20 sborů. Družstvo se zúčastňovalo různých akcí pořádaných městem nebo ostatními spolky. Spoluúčinkovalo například v červenci při výletu Sboru dobrovolných hasičů ve Volyni, v srpnu při svěcení nového městského hřbitova na Malsičce, v září při oslavě narození princezny Alžběty, dcery korunního prince Rudolfa a princezny Štěpánky nebo při výroční slavnosti živnostenského spolku. Samo pořádalo v říjnu slavnostní večer na oslavu dobudování Národního divadla ve prospěch Ústřední matice školské, 22. listopadu 1883 na oslavu dne sv. Cecilie Cecilskou zábavu, na rozloučení se starým rokem 1883 silvestrovskou zábavu a v srpnu také svou první velkou akademii.²⁸¹ Akademie byla pořádána při příležitosti Malsičské pouti 12. srpna 1883 v místním zahradním sále pana Vojtěcha Majera pod vrchem Anděla Strážce. Program navrhl Karel Hollinger. Objevily se v něm sólové písně, sbory i skladby pro piano.²⁸² „*Provedení setkalo se s plným úspěchem (...) Večer počala čilá zábava taneční, při níž bujaří pěvci neméně statně si vedli, jako při produkci odpolední.*“²⁸³

V roce 1884 se tvůrce a mistr české hudby Bedřich Smetana dožil 60. roku věku. K jeho narozeninám mu Družstvo pěvecké zaslalo blahopřejný telegram a 14. dubna uspořádalo při té příležitosti Smetanův večer, při kterém zazněly výhradně Smetanovy skladby a Jan Ehrlich promluvil o Smetanově životě a působení. O měsíc později však všichni hudebníkovci ctitelé místo oslav truchlili, Smetana 12. 5. zemřel. Družstvo vyjádřilo své city soustrastným telegramem a pořádáním zádušní mše 20. května 1884. Zapělo přitom rekviem od Františka Gregory a Tovačovského smuteční sbor.

V květnu zpíval spolek o výročním dnu založení hasičského spolku mši od Skuherského, v září ji zpíval při příležitosti oslavy 10letého výročí založení spolku vojenských vysloužilců v kapli Anděla Strážce. V říjnu uspořádal spolek přátelský večírek. Tradicí se již stala akademie pořádaná při příležitosti Malsičské pouti, Cecilská zábava v listopadu a silvestrovská zábava v prosinci.²⁸⁴

²⁸¹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1884, karton č. 1

²⁸² Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol poradní schůze ze dne 10. 7. 1883, karton č. 1

²⁸³ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Kronika, karton č. 1

²⁸⁴ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Kronika, karton č. 1

V březnu 1885 zavítal do Volyně pošumavský básník a profesor Adolf Heyduk z Písku. Členové Družstva mu projeví zvláštní poctu. Třeštlík si připravil projev, poté přednesl sbor dvě čísla, a to Slovan a Forman od Vašáka.²⁸⁵ Podruhé zavítal Heyduk do Volyně v červnu 1886, když na jeho počest pořádalo Družstvo Heydukův večer. Básník přijal pozvání a sám zde přednesl ukázky z novočeského básnictví.²⁸⁶

V roce 1885 se Družstvo rozhodlo stát se zakládajícím členem Ústřední matice školské s příspěvkem 100 zlatých. Z libovolných příspěvků členů Družstva se zatím nasbíralo 50 zl. Tato poloviční částka byla na Ústřední matici školskou zaslána 15. března 1885, zbytek byl doplacen během roku.²⁸⁷

V červenci byl pěvecký spolek požádán místním okresním zastupitelstvem, aby se 1. srpna 1885 zúčastnil církevního obřadu svěcení nové místní nemocnice a zazpíval při tom vhodnou skladbu. Ředitel spolku pro tuto příležitost vybral Modlitbu pod hvězdami.²⁸⁸

Silná bouře a krupobití způsobily v roce 1885 velké škody ve volyňském okolí. I Družstvo chtělo pomoci poškozeným povodněmi, proto se rozhodlo, že k tomuto účelu věnuje polovinu výtěžku své letošní akademie. Aby byl příspěvek co největší, snažili se připravit akademii co nejlákavější a nejpoutavější. Podařilo se jim získat dva významné hosty, paní baronku Dlouhoveskou z Němčic a pana Hildericha Pinla, absolventa vídeňské konzervatoře, kteří v programu zazpívali několik melodií.²⁸⁹ Čistý výnos z akademie pořádané 9. srpna 1885 činil 108 zl. 89 kr. Dle rozhodnutí ze dne 17. července se výtěžek rozdělil na dva díly, jeden připadl spolkové pokladně, druhá polovina 54 zl. 43 kr. byla odevzdána místnímu okresnímu zastupitelstvu ve prospěch povodní poškozeným občanům.²⁹⁰ Poděkování baronce Dlouhoveské za účinkování při akademii projevílo Družstvo

²⁸⁵ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol poradní schůze ze dne 13. 3. 1885, karton č. 1

²⁸⁶ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Kronika, karton č. 1

²⁸⁷ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol poradní schůze ze dne 17. 3. 1885, karton č. 1

²⁸⁸ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol poradní schůze ze dne 28. 7. 1885, karton č. 1

²⁸⁹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Kronika, karton č. 1

Pozvání na pěvecko-hudební akademii v roce 1885 viz Příloha 15

²⁹⁰ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol poradní schůze ze dne 11. 8. 1885, karton č. 1

přednesem několika sborů přímo v Němčicích, kam podniklo 23. srpna společný výlet.²⁹¹

Ve Volyni byla v roce 1885 založena odborem Pošumavské jednoty nová košíkářská dílna. Družstvo bylo požádáno, aby přispělo svým vystoupením k programu při jejím slavnostním otevření. Žádosti bylo vyhověno a 29. listopadu 1885 zazpívali členové Družstva při bohoslužbě i při zábavném večeru.²⁹²

3.2.3 Členové spolku a jeho výboru

Počáteční počet členů Družstva v roce 1883 byl 24. Během následujícího roku se počet mužských členů zvýšil na 28, nově vznikl i dámský odbor, takže ke spolku přistoupilo i 22 dam.²⁹³

V roce 1886 se Družstvo pěvecké výrazně rozšířilo. Ve valné hromadě 31. ledna 1886 bylo přijato 18 nových členů. Podle názoru ředitele Hollingera neměla většina nových členů dostatečné hudební vzdělání, proto pro ně byla ustanovena zvláštní cvičení, teprve pak mohli vstoupit do sborového zpěvu.²⁹⁴

Na začátku roku 1888 měl spolek dokonce 73 členů, 35 dam a 38 pánů.²⁹⁵ Od toho roku však členové spíše ubývali a dámský odbor míval i více členů než mužský.

Na valné hromadě roku 1892 přečetl Antonín Denk návrh na změnu stanov zpracovaný dle stanov jiných pěveckých spolků. Tyto stanovy se ještě měnily a doplňovaly přítomnými členy v průběhu schůze.²⁹⁶ Nové stanovy byly schváleny v roce 1893. Podle nich byl ve valné hromadě volen starosta, sbormistr a dalších šest členů výboru, kteří si pak volili ze svého středu jednatele, pokladníka a archiváře.²⁹⁷ Novým starostou byl na rok 1893 zvolen Josef Javůrek, sbormistrem Karel

²⁹¹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol poradní schůze ze dne 22. 8. 1885, karton č. 1

²⁹² Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol poradní schůze ze dne 22. 11. 1885, karton č. 1

²⁹³ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokoly valných hromad ze 3. 6. 1883 a 1. 2. 1885, karton č. 1

²⁹⁴ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 31. 1. 1886, karton č. 1

²⁹⁵ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 19. 2. 1888, karton č. 1

²⁹⁶ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 13. 3. 1892, karton č. 1

²⁹⁷ SOkA Strakonice, Družstvo pěvecké Volyně 1888 – 1936, Stanovy spolku, inv. č. 1, sign. III/1a, fascikl 1

Hollinger.²⁹⁸ V první výborové schůzi pak byl zvolen jednatelem A. Mazanec, pokladníkem H. Cziviš a archivářem spolku C. Lom. V této schůzi se také odhlasovalo, aby se Družstvo pěvecké stalo členem Jednoty pěveckých spolků československých a aby se zúčastnilo sjezdu těchto spolků pořádaného tento rok o svatodušních svátcích v Plzni.²⁹⁹

Jednatel vybízel k další horlivé činnosti a hlavně ke svornosti a přátelské shodě s ostatními místními spolky. Během roku 1893 přistoupilo kromě devíti nových činných členů i 84 členů přispívajících, „*čimž spolek hmotně i mravně získal.*“³⁰⁰ Pak ale počet členů opět klesl, během roku 1895 dokonce jen na 42 činných členů.³⁰¹ Pak už nepřesáhl padesátku.

V roce 1896 složil předseda Javůrek svou hodnost, místo něj byl na valné hromadě 1897 zvolen předsedou Jan Prušák. Na této schůzi, stejně jako na mnoha dalších, jednatel znovu a znovu vybízel k horlivější činnosti, k získávání nových členů, k pravidelným návštěvám cvičení a účastnění všech sjezdů župy pěvecké.³⁰²

Během roku 1898 onemocněl dosavadní sbormistr spolku Karel Hollinger, čimž spolek utrpěl nepříjemnou ztrátu. Vedení zpěvů po něm prozatím převzal pan učitel Hlava, který byl na valné hromadě 1899 zvolen sbormistrem.³⁰³

Na návrh výboru byla na den 22. ledna 1899 svolána mimořádná valná hromada za účelem jmenování Karla Hollingera prvním čestným členem spolku. Předseda zde vylíčil jeho záslužné činy a všichni přítomní tuto myšlenku s radostí uvítali a návrh přijali. Diplom pro čestného člena přislíbil nakreslit Lhota a předat jej panu Hollingerovi v den jeho jmenin přislíbili Prušák a Lom.³⁰⁴ Zanedlouho po jmenování 8. března Hollinger zemřel. Členové Družstva uctili v den pohřbu jeho památku.³⁰⁵

²⁹⁸ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 30. 4. 1893, karton č. 1

²⁹⁹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 5. 5. 1893, karton č. 1

³⁰⁰ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 11. 2. 1894, karton č. 1

³⁰¹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1896, karton č. 1

³⁰² Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1897, karton č.

³⁰³ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 5. 3. 1899, karton č. 1

³⁰⁴ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol mimořádné valné hromady ze dne 22. 1. 1899, karton č. 1

³⁰⁵ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 28. 1. 1900, karton č. 1

Sbormistr Václav Hlava však musel po krátkém, ale účinném působení ve spolku své funkce zanechat, protože byl povolán do Strakonice. Rozloučení s ním se konalo 6. srpna 1899 večer po skončení akademie. Novým sbormistrem byl pak na valné hromadě roku 1900 zvolen Celestin Lom.³⁰⁶ V roce 1900 podal rezignaci na svou funkci i starosta Prušák. Proto byla 18. března 1900 svolána mimořádná valná hromada a v nové volbě byl zvolen Antonín Denk.³⁰⁷

3.2.4 Dámský odbor

Na valné hromadě v únoru 1884 byla předložena žádost dvaceti dam, které chtěly být také přijaty za spolučleny. Tím by se dosavadní sbor přeměnil ve smíšený, což doporučil ředitel spolku. Přislíbil i jeho případné řízení či potřebná soukromá cvičení. Po zdlouhavých rozhovorech bylo nakonec rozhodnuto žádosti vyhovět a přijmout za členy uvedených 20 dam.³⁰⁸

Tyto dámy utvořily dámský odbor, jehož první valná hromada se konala již 6. února 1884 za přítomnosti 22 dam a 3 funkcionářů mužského sboru. Patřila jim veškerá práva kromě práv volebních a rozhodovacích. Zamýšlelo se zvolit i dámský tříčlenný výbor, aby rozhodoval například o přijímání nových členů dámského odboru, nakonec se však od volby upustilo.³⁰⁹ Až pan Antonín Ehrlich v prosinci 1884 navrhl, aby byl dámský odbor zcela zrovnoprávněn s mužským.³¹⁰ Jeho návrh byl částečně přijat na valné hromadě v roce 1885. Členky dámského odboru mohly volit a rozhodovat v zájmech celého sboru, nemohly však být voleny a nesměly ani rozhodovat o věcech týkajících se výhradně dámského sboru.³¹¹

Jak se ukázalo, dámský odbor byl pro spolek velice důležitý. Jan Prušák se ve své jednatelské zprávě za rok 1885 „*s potěšením zmiňuje o činnosti odboru*

³⁰⁶ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 28. 1. 1900, karton č. 1

³⁰⁷ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol mimořádné valné hromady ze dne 18. 3. 1900, karton č. 1

³⁰⁸ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1884, karton č. 1

³⁰⁹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady dámského odboru ze dne 6. 2. 1884, karton č. 1

³¹⁰ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol poradní schůze ze dne 7. 12. 1884, karton č. 1

³¹¹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 1. 2. 1885, karton č. 1

dámského, jenž dle osvědčených důkazů stal se přítomně nezbytným činitelem a osvěžujícím živlem v organizaci našeho spolku.“³¹²

Protože v pozdějších dobách už měl dámský odbor ve spolku většinu, ale podle stanov nemohl mít zastoupení ve výboru, navrhl předseda C. Lom na valné hromadě 1907, aby i dámy sobě volily zástupkyně, které by se účastnily výborových schůzí a mohly by zde předkládat názory a přání dámského odboru. Byly k tomu zvoleny paní Braunová, Novotná a Vondráčková.³¹³ M. Novotná a K. Vondráčková byly také zvoleny za archivářky, tím vystřídaly Františka Havlase.³¹⁴

3.2.5 Situace ve spolku

Zatímco první léta fungování spolku byla úspěšná a z jednatelských zpráv lze vyčíst, že spolek byl se svými výkony spokojen, v jednatelské zprávě za rok 1899 si už jednatel Jan Prušák stěžoval na ochablou činnost ve spolku: „*Porovnav činnost tuto s činností v létech předešlých, učinil závěr, že láska ku zpěvu v Družstvu valně ochabla, že místo dřívějšího nadšení nastoupila lhostejnost, místo pilnosti liknavost ve zpěvu.*“³¹⁵ Tento rok bylo dokonce upuštěno i od pořádání obvyklé akademie o Malsičské pouti. Zato byla podniknuta Národní slavnost ve prospěch Matice školské, na které se Družstvo značnou částí podílelo. Ze slavnosti bylo přes 300 zlatých odvedeno Ústřední matici školské.³¹⁶

I v dalších letech bývala cvičení nepravidelně navštěvována, starší dobří členové ze spolku vystupovali, aniž by byli nahrazováni novými a Družstvo se začínalo potýkat s úpadkem.³¹⁷

Výjimkou byl snad rok 1894, který se dal srovnat s dřívějšími lety, jak uvedl jednatel ve své zprávě. Od roku 1894 bylo totiž Družstvo členem nově vzniklé Pěvecké župy Pošumavské. Při jejím prvním sjezdu v Horažďovicích 10. září 1894 zapěl volyňský spolek s velkým úspěchem sbor Křížáci na moři. Společně

³¹² Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 31. 1. 1886, karton č. 1

³¹³ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 10. 2. 1907, karton č. 1

³¹⁴ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 18. 2. 1907, karton č. 1

³¹⁵ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1890, karton č. 1

³¹⁶ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1890, karton č. 1

³¹⁷ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 8. 3. 1891 a 13. 3. 1892, karton č. 1

s ostatními spolky župy přednesl Věno a Svoji k svému. Díky župě členové spolku poznali, jak důležitou vzpruhou bylo spolčování a udržování vzájemnosti.³¹⁸

Zábavy a produkce Družstva bývaly slabě navštěvovány. Například v roce 1898 bylo upuštěno i od obvyklé silvestrovské zábavy po zkušenosti z nedávné Cecilské zábavy. Její pořádání bylo spojeno s velkými náklady, ale návštěvnost byla velice slabá.³¹⁹ V roce 1900 se nekonala silvestrovská zábava, v roce 1901 ani obvyklý spolkový masopustní ples, opět kvůli špatným zkušenostem se zábavami, při kterých se pokaždé obnos ve spolkové pokladně tenčil.³²⁰

V jednatelské zprávě za rok 1904 zhodnotil jednatel tento rok, i přes veškerou opravdovou snahu pana sbormistra, velmi slabým. Udal dvě hlavní příčiny. Členové docházeli na zkoušky nepravidelně, pozdě nebo vůbec a mnoho schopných členů se začalo bezdůvodně stranit práce, nových členů přibýlo jen velmi málo. Dokonce v této zprávě předložil myšlenku, že by nebylo divu, kdyby spolek přestal fungovat. Alespoň získalo Družstvo v tomto roce jednoho zakládajícího člena. Stala se jím zdejší občanská záložna.³²¹

Jednatel S. Pírka odůvodňuje špatnou situaci ve spolku tím, že pěvci se kromě Družstva pěveckého sdružovali i v jiných spolcích a kroužcích, proto jim zbývalo méně času na pěstování zpěvu a hudby, často se nevěnovali ani produkcím.³²² Zatímco v době založení Družstva existovaly ve Volyni pouze spolky veteránů a hasičů, do roku 1912 už bylo zřízeno asi 20 spolků. V některých z nich, například v Sokole, se také zpívalo, což se Družstvu zdálo být na škodu. Jednatel Korbel však přišel s myšlenkou s těmito spolky spolupracovat, společně s nimi pořádat produkce. Tím by se měla zvýšit činnost spolku i hmotný efekt. V tom směru se začalo působit, když pořádali 5. 7. 1911 společně s tělocvičnou jednotou Sokol Husovu akademii. Zapělo při ní Chorál Čechů a Pod starým praporem.³²³

³¹⁸ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1895, karton č. 1

³¹⁹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 22. 12. 1898, karton č. 1

³²⁰ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 17. 3. 1901, karton č. 1

³²¹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 3. 3. 1905, karton č. 1

³²² Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 28. 1. 1910, karton č. 1

³²³ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 10. 3. 1912, karton č. 1

Zpěváci se snažili šetřit, kde se dalo. Proto bylo zrušeno odebrání některých časopisů, vypověděli dokonce členství Ústřední jednotě zpěváckých spolků československých v Praze. Jak to odůvodnil Pírka, neměli z členství žádný prospěch, ale příspěvky za členství byly vzhledem k ubývajícimu spolkovému jmění značné.³²⁴

Co se týče finanční stránky, situace se zlepšila také tím, že se výboru podařilo získat od pana Lence zdarma používání spolkové místnosti, a to od 1. ledna 1912 do doby, dokud bude mít hostinec U Lenců v nájmu, tedy asi do 1. října 1912. Platili pak pouze poplatek za otop a světlo.³²⁵

3.2.6 Spolkové místnosti

Zpočátku se Družstvo scházelo k pěveckým cvičením, k poradním schůzím i k valným hromadám v místnostech u ředitele spolku Karla Hollingera. Až na mimořádné valné hromadě v roce 1887 upozornil Jan Prušák na to, že tyto místnosti již s přibývajícím množstvím členů nevyhovují a že by se měla najmout větší místnost. O záležitosti se rozpoutala debata, nakonec se přistoupilo k hlasování. Z 38 odevzdaných hlasovacích lístků bylo 27 pro změnu místnosti. Prušákův návrh byl tedy přijat.³²⁶ Družstvo dostalo několik nabídek, a to od Karla Krofa, Pavla Smila, Jana Háka a Eduarda Grima. Opět se přikročilo k hlasování. Nejvíce hlasů bylo pro nájem místností u Eduarda Grima, čímž se ustanovilo najmout tyto místnosti za roční nájemné 35 zl.³²⁷ O osm let později musel spolek tuto místnost opustit. 13. února 1896 byl pro činné členy uspořádán zábavní večírek za příčinou rozloučení se spolkovou místností u Grimů.³²⁸ Později získali místnost v hostinci U Lenců.

3.2.7 Slavnosti a vystoupení

V roce 1886 spolek spoluúčinkoval při oslavě 10letého trvání sboru dobrovolných hasičů ve Volyni a zaspíval při bohoslužbě na náměstí Gregorovu mši.

³²⁴ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 10. 3. 1912, karton č. 1

³²⁵ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 10. 3. 1912, karton č. 1

³²⁶ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 27. 11. 1887, karton č. 1

³²⁷ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 19. 2. 1888, karton č. 1

³²⁸ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1897, karton č. 1

1. srpna se někteří členové Družstva zúčastnili slavnosti svěcení praporů spolků Zvon a Sokol Tyrš ve Strakonících.³²⁹

20. března 1887 byl založen spolek katolických tovaryšů ve Volyni. Družstvo přispělo svým účinkováním při večerní slavnostní zábavě, zapělo několik vlasteneckých sborů. 11. září 1887 spoluúčinkovalo Družstvo při zahajování hospodářské výstavy zdejšího okresu ve Volyni. Zapělo Bendlův Chorál národa českého. Den předtím zazpívalo při zastaveníčku Bedřicha ze Schwarzenberka, který přijel na hospodářskou výstavu jako delegát rady zemědělské pro království české.³³⁰

Na rok 1892 připadlo desetileté výročí založení Družstva. Členové zábavního výboru se shodli na tom, aby byla v den založení spolku 28. 1. 1892 sloužena mše svatá, při které by Družstvo zapělo vokální mši od Skuherského, a večer by se uspořádal přátelský večírek. Významné výročí pak mělo být připomenuto ještě o pouti, ke které byl připraven širší hudební a zpěvní program a pozváni někteří hosté.³³¹ Dopoledne byl uspořádán průvod s hudbou na Malsičku, odpoledne akademie na oslavu desetiletého trvání Družstva pěveckého a večer věneček. Sjednána byla sokolská hudba z Plzně.³³²

V roce 1892 vystoupilo Družstvo při slavnosti 200letých narozenin Komenského a při svěcení všeobecné řemeslnické školy.³³³

Z čistého výnosu akademie pořádané 11. srpna 1895 a následného večerního věnečku bylo věnováno 10 zlatých lidem poškozeným povodní v Blatné, 5 zlatých bylo posláno do Mostu. Při akademii zazněly skladby např. Svoji k svému od Bendla, Ztracený ráj od Nováčka nebo Sen lovce od Fibicha.³³⁴

V roce 1897 se ve Volyni konal župní sjezd. Prušák sice navrhl, aby bylo zvoleno zvláštní komité, které by se o pořádání sjezdu postaralo. Nakonec se tato péče ponechala správnímu výboru.³³⁵ Ve Strakonících se konala schůze výboru pěvecké župy, ve které se řešily otázky sjezdu. Jako delegáti z Volyně se jí zúčastnili

³²⁹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Kronika, karton č. 1

³³⁰ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Kronika, karton č. 1

³³¹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol schůze zábavního výboru ze dne 5. 1. 1892, karton č. 1

³³² Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol schůze správního výboru ze dne 22. 5. 1892, karton č. 1

³³³ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 30. 4. 1893, karton č. 1

³³⁴ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1896, karton č. 1

³³⁵ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1897, karton č. 1

jednatel Mazanec a sbormistr Hollinger. Ti také podali výboru Družstva zprávu o schůzi. Župní sjezd byl ustanoven na 18. července 1897 ve Volyni, župní koncert se měl konat venku v zahradě hostince U nádraží. Pro společný zpěv byly vybrány skladby Orle, pestrý orle od Tovačovského nebo Na Prahu od Veita.³³⁶ Protektorát župního sjezdu převzala městská rada. O přípravách sjezdu se jednalo 5. května 1897. Bylo dohodnuto, že předseda Družstva Prušák uvítá spolky hned po příjezdu vlaku na nádraží, poté se půjde i s místními spolky a korporacemi v průvodu na náměstí, kde přivítá všechny účastníky sjezdu purkmistr. Domy ve městě budou vyzdobeny prapory a věnci a bude postavena i dřevěná, chvojím ozdobená brána. Aby byla účast co největší, zaslali se pozvánky i okolním učitelům, aby s volyňským pěveckým spolkem při sjezdu vystoupili a zpívali. Zaslaly se jim k nastudování sbory, které se měly zpívat.³³⁷ Sjezd se nakonec podle jednatelské zprávy za rok 1897 uskutečnil 10. července a učinil tento den pro Družstvo nezapomenutelným.³³⁸

V roce 1901 přispělo Družstvo zapěním dvou smíšených sborů k oslavě českého spisovatele Julia Zeyera, který zemřel 29. ledna. Na slavnost, která se konala v dubnu, se dostavil do Volyně opět básník Adolf Heyduk. V prosinci se konala oslava na počest další významné osobnosti, spolek zazpíval při večírku pořádaném na vzpomínku 80. výročí narozenin slavného publicisty Karla Havlíčka Borovského.³³⁹

23. srpna 1903 zapěl mužský sbor 2 skladby při odhalení busty Josefa Kaizla, volyňského rodáka, bývalého ministra, učenice a předního zástupce českého národa. Téhož dne se Družstvo zúčastnilo velké pěvecké národní slavnosti, která byla pořádána ve prospěch národních potřeb.³⁴⁰

O velikonočních svátcích 1904 se sešlo v Praze asi 3000 zpěváků pražských i četných venkovských spolků českého národa. Z volyňského družstva se účastnili 3 pánové a 4 dámy. Zpěváci tak podali „*celému světu důkaz o hudební umělecké zdatnosti národa českého, (...) provedli výkon, jenž dle úsudku téměř vši žurnalistiky*

³³⁶ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 9. 2. 1897, karton č. 1

³³⁷ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol výborové schůze ze dne 5. 5. 1897, karton č. 1

³³⁸ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady z března 1898, karton č. 1

³³⁹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 9. 3. 1902, karton č. 1

³⁴⁰ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 6. 3. 1904, karton č. 1

jest nejdokonalejším a nejvyspělejším všech dosud podobných.“³⁴¹ „První český hudební festival“ se konal 3. – 5. dubna 1904 v pravém křídle Průmyslového paláce na výstavišti, upraveného na koncertní síň. První festivalový den na Boží hod velikonoční bylo provedeno Dvořákovo oratorium Svatá Ludmila, při kterém účinkovalo 1800 pěvců. V pondělí 4. dubna byl uspořádán na výstavišti pěvecký den s lidovými produkcemi žup a spolků. Večer se konal druhý festivalový koncert, v němž předneslo 3200 pěvců Smetanovu Českou píseň a Bendlův Pochod Táborů pod vedením sbormistra Norberta Kubáta z Plzně. Kromě těchto velkých společných skladeb bylo předneseno jednotlivými spolky několik dalších různých sborů.³⁴²

2. září 1905 se vypravil spolek k slavnostnímu uvítání císaře a krále Františka Josefa I. do Štěkne a zazpíval při té příležitosti společně se zpěváckými spolky z Horažďovic a ze Strakonice dva smíšené sbory a poté rakouskou a národní hymnu. 8. září se pak spolek účastnil uvítání Jeho Veličenstva i na zdejším nádraží.³⁴³

V roce 1907 se měl ve Volyni konat podruhé župní slet. V mimořádné valné hromadě roku 1907 přednesl profesor řemeslnické školy K. Preis svůj referát, ve kterém poukazuje na všeobecnou „mizerii“ a vlašnost v národním a spolkovém životě zvlášť. Upozorňuje na to, že *„důležitým projevem národního bytí má býti i letošní sjezd zpěváckých spolků pořádaný v městě našem (...) Však jaké jsou nynější poměry nelze na důstojný průběh a výsledek jeho ani pomyslit. Jest tudíž dvojnásobná možnost – buď náprava nebo odložení sjezdu, což obě pan přednášející k bedlivé úvaze podává.*“³⁴⁴ Nato byl sestaven program sjezdu.

23. června 1907 došlo skutečně po dlouhých přípravách ve Volyni ke sjezdu zpěváckých spolků župy Pošumavské. Provedení skladeb mělo velký úspěch, stejně tak i výzdoba města. O podařený sjezd se zasloužili sbormistr A. Vondráček, kterému se podařilo nacvičit obtížné skladby, řečník a hlavní pořadatel slavnosti K. Preis, dámy, které se postaraly o výzdobu a mnozí další. Návštěvnost cvičení v době před sjezdem se opravdu zlepšila, ale po sjezdu byla opět velmi slabá. Mnohdy se ani nemohlo ke cvičení přistoupit. Proto se ani v roce 1907 nekonala

³⁴¹ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 3. 3. 1905, karton č. 1

³⁴² http://www.ucps.cz/portal/cz/01-01-clanek.php?see_ID=250

³⁴³ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 25. 2. 1906, karton č. 1

³⁴⁴ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol mimořádné valné hromady ze dne 24. 2. 1907, karton č. 1

podzimní produkce a nezpívalo se jako jindy ani na začátku nového roku 1908 při mši v den založení spolku.³⁴⁵

3. května 1908 účinkovalo Družstvo při oslavě památky zesnulého literárního velikána Svatopluka Čecha. Při té příležitosti uvítalo ve Volyni jednoho z nejslavnějších tehdejších básníků Jaroslava Vrchlického. Zazpívalo Bendlův Chorál národa českého.³⁴⁶

Poslední zápis v knize zápisů ze schůzí je z valné hromady ze dne 13. dubna 1913. V této schůzi se ještě volil předseda a výbor na další rok. Jednatel vyzýval přítomné členy: „*apeluji na Vás velectění, byste spolek náš, který před léty našimi předchůdci byl založen a mnohá léta předním spolkem v městě našem byl, padnutí nedali a byť by pro tento čas nerozkvétal, aspoň při životě ho udržovali a dočkali se někdy doby, kdy nám k radosti zase se vzkřísí.*“³⁴⁷ Od této chvíle do začátku války nejsou bohužel k dispozici záznamy. Z dalších let, která už však nejsou předmětem této práce, materiál je. Znamená to tedy, že se krizi podařilo překonat a spolek fungoval dál.

3.3 Spolek divadelních ochotníků Bozděch ve Volyni

3.3.1 Vznik spolku

Divadelní ochotníky lze považovat za nejstarší volyňský spolek. První ochotnické divadelní představení se totiž konalo už v roce 1848, a to z podnětu a přičinění Jana Nováka, sluhy při zdejším okresním soudu. Hrála se hra Dobrý tón od spisovatele Töpfra. O další činnosti těchto a pozdějších ochotníků se nedochovaly žádné zprávy. Až podle účetní knihy z roku 1870 si lze jejich činnost přibližně představit. Nepořádali jen divadelní představení, ale také akademie, maškarní plesy a jiné společenské zábavy. Ve funkci ředitele se vystřídali H. Votava, F. Lovický, A. Šimeček a K. Hollinger. Pořád to byl ale jen jakýsi neorganizovaný kroužek ochotníků. Teprve učitel Emil Lhota, který byl v roce 1890 zvolen režisérem, měl snahu vytvořit trvalý spolek na základě spolkového a shromažďovacího zákona

³⁴⁵ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 23. 2. 1908, karton č. 1

³⁴⁶ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 2. 2. 1909, karton č. 1

³⁴⁷ Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, Zápisy ze schůzí, Protokol valné hromady ze dne 13. 4. 1913, karton č. 1

s řádně povolenými stanovami. A tak se z kroužku existujícího od roku 1848 stal v roce 1891 pravidelný spolek divadelních ochotníků Bozděch.³⁴⁸

Jeho ustavující valná hromada se konala 19. listopadu 1891 v místnostech hostince pana Smila a zúčastnilo se jí 18 členů, a to 6 dam a 12 pánů. Zahájil ji ředitel bývalých divadelních ochotníků Jindřich Kovárna. Už v této hromadě byli zvoleni dva čestní členové Jan Buděšínský a Antonín Limeček za zásluhy o ochotnické divadlo. Za ředitele nového spolku byl zvolen Jindřich Kovárna, za členy výboru Emil Lhota jako režisér, Josef Houdek jako artistický správce a jednatel, Jan Vojta jako pokladník a Josef Rod jako rekvizitář.³⁴⁹

3.3. Začátky spolku

Svou činnost zahájil spolek Bozděch 26. prosince 1891 dvěma divadelními hrami. Hrála se komedie O kupci a nevěrné jeho ženě a moderní francouzská veselohra Při piketu. Těmto hrám předcházely dva proslovy. Režisér Lhota hovořil o vzniku ochotnického divadla ve Volyni a J. V. Želízko o životě Emanuela Bozděcha, jehož jméno spolek nesl.³⁵⁰ Datum 26. prosince bylo zvoleno také proto, že v týž den roku 1848 byla sehraána první hra tehdejšího ochotnického divadla.³⁵¹

Mezi další představení, která divadelní spolek v prvním roce své činnosti sehrál, patřila Grillparzerova truchlohra Pramáti, veselohra Konkursy pana notáře od Jana Vávry, hra od Raupacha Mlynář a jeho dítě nebo veselohra Paní tchýně od Podlevinského. Ke slavnostnímu představení 27. listopadu 1892 na oslavu svěcení všeobecné řemeslnické školy ve Volyni byly zvoleny hry Paní mincmistrová od L. Stroupežnického a Umělcové na pouti od J. K. Tyla.³⁵²

Členové spolku bývali často žádáni o spoluúčinkování při různých zábavách jiných spolků. Každý, kdo spoluúčinkování přislíbil, měl to oznámit panu režisérovi,

³⁴⁸ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Z kroniky ochotnického divadla ve Volyni, karton č. 2

³⁴⁹ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis o valné hromadě ze dne 19. 11. 1891, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁵⁰ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Z kroniky ochotnického divadla ve Volyni, karton č. 2

³⁵¹ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 24. 11. 1891, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁵² SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 6. 1. 1893, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

který byl ochoten „z ohledu by členové spolku div. ochotníků Bozděch vždy důstojně vystupovali i zkoušku provést a vše co třeba připomenouti.“³⁵³

Spolek tak účinkoval a přispíval svým vystupováním k zábavní části programu například při otevření Měšťanské besedy v místnostech pana Lence, při silvestrovské zábavě, při přátelském večeru Sboru dobrovolných hasičů nebo při zábavě Řemeslnické besedy. Účastnil se také oslavy desetiletého trvání Družstva pěveckého.³⁵⁴

Zdá se, že od počátku sklízela nově vzniklý spolek úspěch a jeho představení bývala četně navštěvována. „Úspěchy prvních divadelních představení za vedení E. Lhoty měly neodolatelnou přitažlivost na ony osoby z kruhu bývalých ochotníků, dosud mimo tuto akci stojících, takže přistupováním jich do nově utvořeného spolku sesílil soubor z 18 na 26 členů.“³⁵⁵

Samozřejmě měl Bozděch také svou spolkovou knihovnu. Spravoval ji člen spolku J. V. Želízko a po prvním roce činnosti čítala 265 čísel ve 300 svazcích, v nichž bylo obsaženo přes 500 divadelních her.³⁵⁶

3.3.3 Členové výboru

Když se v roce 1893 volili členové do funkcí výboru, byla na návrh Josefa Houdka rozdělena funkce jednatele a artistického správce na dvě. Artistickým správcem byl zvolen J. Houdek, jednatelem J. V. Želízko. Ostatní funkce zůstaly od vzniku spolku beze změny.³⁵⁷ V říjnu roku 1894 odstoupil režisér Lhota kvůli nemoci ze své funkce. Režii proto zatím převzal Houdek.³⁵⁸ Na valné hromadě v květnu roku 1895 byl pak Lhota na návrh ředitele Kovárny zvolen čestným členem³⁵⁹ a na valné hromadě v září 1896 místo Jindřicha Kovárny, který podal

³⁵³ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 8. 12. 1891, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁵⁴ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 6. 1. 1893, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁵⁵ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Z kroniky ochotnického divadla ve Volyni, karton č. 2

V zápise valné hromady ze dne 6. 1. 1893 je uvedeno 27 členů.

³⁵⁶ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 6. 1. 1893, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁵⁷ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 13. 1. 1893, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁵⁸ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 7. 10. 1894, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁵⁹ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 12. 5. 1895, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

rezignaci, ředitelem spolku.³⁶⁰ Po několika měsících se však Lhota této hodnosti vzdal a na dubnové schůzi výboru v roce 1897 byla přečtena jeho rezignace. Ve vedení spolku stál zatím J. Houdek,³⁶¹ nový ředitel byl zvolen až na valné hromadě v říjnu 1898 a stal se jím znovu Jindřich Kovárna.³⁶² Ten zůstal ředitelem do roku 1905, v letech 1906 – 1911 zastával funkci ředitele Josef Daněk a po něm až do roku 1929 Bohumil Šulc. Jednateli do první světové války byli J. Houdek, J. V. Želízko, J. Braun, K. Müller a K. Slabý.³⁶³

Co se týče čestných členů, kromě již jmenovaných se jimi stali také Antonín Blažek a Karel Kavalírek, kteří byli jednohlasně zvoleni v roce 1910.³⁶⁴ Kavalírek byl kromě toho ve stejném roce zvolen také starostou města Volyně.³⁶⁵

3.3.4 Repertoár

*„Výbor spolku při volbě repertoáru snaží se vždy, pamětliv jsa úkolů ochotnictva, výběrem vhodných her vnášeti do lidu známost literárně hodnotných děl, povznášejících jeho kulturní úroveň a jen výminečně holduje vkusu podprůměrného publika.“*³⁶⁶

Z her, které se objevily v repertoáru spolku Bozděch, můžeme jmenovat např. hry Archa Noemova, Pod krovem otcovským, Staří mladí, Václav Hrobčický z Hrobčic, Konkurzy pana notáře, Strakonický dudák, Národní slavnost, Vojnarka, Zvíkovský rarášek, Paní mincmistrová, Jedenácté přikázání, Slepý mládenec, V zakletém zámku, Lucerna, Na letním bytě, Maryša, Písmákova dcera, Bílá myška a mnohé další.³⁶⁷

³⁶⁰ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 26. 9. 1896, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁶¹ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 1. 4. 1897, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁶² SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 13. 10. 1898, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁶³ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Z kroniky ochotnického divadla ve Volyni, karton č. 2

³⁶⁴ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis valné hromady ze dne 3. 3. 1910, karton č. 1

³⁶⁵ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 25. 10. 1910, karton č. 1

³⁶⁶ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Z kroniky ochotnického divadla ve Volyni, karton č. 2

³⁶⁷ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápisy výborových schůzí, karton č. 1

Plakáty na divadelní představení viz Příloha 18, 19, 20, 21

Jak je vidět, spolek si vybíral hry českých autorů. Mezi oblíbené autory patřili J. K. Tyl, L. Stroupežnický, J. Štolba, F. F. Šamberk, J. Vávra, A. Jirásek a další.

Bozděch dokonce obdržel v roce 1908 čestný diplom za pěstování výhradně českého repertoáru od Ústřední matice divadelního ochotnictva československého,³⁶⁸ jejímž členem se stal v roce 1906 za roční příspěvek 10 K.³⁶⁹

Každý rok nastudoval divadelní spolek podle situace různý počet her. Někdy to byla jediná hra, jako například ve správním roce 1895 – 1896. Tehdy se hrála pouze Žertva na Balkáně, protože spolkové jeviště bylo v postním i podzimním období propůjčeno jiným divadelním společností.³⁷⁰ Jindy byl spolek úspěšnější a podařilo se uspořádat až 15 představení. Tradičním datem pro pořádání představení byl již zmíněný 26. prosinec, dále se hry pořádaly nejčastěji na podzim a v postě.

Některé hry byly uspořádány bez nějakého dalšího záměru, některé se konaly u příležitosti nějaké významné události, oslavy nebo památky a jiné byly sehrány pro dobročinné účely.

3.3.5 Oslavy a představení

Na den 26. prosince 1898 připadlo 50leté výročí založení ochotnického divadla ve Volyni, proto spolek zamýšlel oslavit toto výročí dvěma jubilejními představeními v době adventní a o vánočních svátcích.³⁷¹ Nakonec byl vybrán pouze jeden divadelní kus, a to Strakonický dudák, při kterém účinkovali nejen členové spolku Bozděch, ale i několik volyňských dam a členů Sokola.³⁷²

Na valné hromadě 1898 zažádal Bohumil Šulc, aby se nehrálo výhradně jen pro spolkovou pokladnu, ale také pro nějaké dobročinné účely. Jeho návrh byl většinou hlasů přijat.³⁷³ Proto se například hned v listopadu 1898 konalo představení Strakonický dudák. Čistý výnos 43 zl. 64 kr. byl odevzdán městskému úřadu

Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápisy výborových schůzí, karton č. 1

³⁶⁸ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 9. 12. 1908, karton č. 1

³⁶⁹ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 20. 11. 1906, karton č. 1

³⁷⁰ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 26. 9. 1896, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁷¹ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 2. 10. 1898, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁷² SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 1. 12. 1898, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁷³ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 13. 10. 1898, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

ve Volyni a byl věnován na koupi vánočního stromku pro chudé školní děti ve Volyni.³⁷⁴ 7. října 1900 se hrálo drama Ideál ve prospěch řemeslnické podpůrné pokladny.³⁷⁵

Dne 25. března 1903 se pořádalo představení dvou jednoaktových her Zvíkovský rarášek a Maloměstské tradice ve prospěch Národního divadla v Brně a Ústřední matice školské. Představení se konalo v hostinci u pana Lence a přineslo čistý výtěžek 44 korun 40 haléřů. Polovina tohoto obnosu, tedy 22 K 20 h, byla zaslána Ústřední matici školské, druhá polovina Družstvu Národního divadla v Brně.³⁷⁶

Dne 1. dubna 1907 byla sehraána veselohra Přítěž od Vikové – Kunětické ve prospěch Komenského školy ve Vídní. Po divadle byla pořádána taneční zábava. Do Vídně bylo zasláno 30 korun ze zisku.³⁷⁷

V roce 1906 uplynulo 50 let od úmrtí Josefa Kajetána Tyla. Toto výročí se spolek Bozděch rozhodl oslavit divadelním představením, „*keré s úspěchem bylo dne 16. května pořádáno. Hrán (...) Slepý mládenec, který jak návštěvou, tak i dobrou souhrou nad jiné dosud pořádané představení vynikl.*“³⁷⁸ Celé představení zahájil režisér hry pan Bezděk, který vzpomenu na život a působení J. K. Tyla. Mezi akty účinkoval také pěvecký Spolek přátel hudby. K tomuto slavnostnímu představení spolek zakoupil sádrovou bustu J. K. Tyla. Čistý výnos 16, 26 K odevzdal pokladník spolku chudé školní mládeži, v jejíž prospěch se představení pořádalo.³⁷⁹

O dva roky později se pro změnu slavilo narození J. K. Tyla, od něhož uplynulo v roce 1908 sto let. 20. dubna 1908 se na oslavu této památky hrála Paličova dcera, opět spoluúčinkoval Spolek přátel hudby. Proslov přednesla slečna Anna Bízková. Zisk byl rozdělen mezi oba účinkující spolky.³⁸⁰

³⁷⁴ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 1. 12. 1898, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁷⁵ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 9. 10. 1900, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁷⁶ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 28. 3. 1903, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁷⁷ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 3. 4. 1907, karton č. 1

³⁷⁸ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 28. 5. 1906, karton č. 1

³⁷⁹ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 28. 5. 1906, karton č. 1

³⁸⁰ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 24. 4. 1908, karton č. 1

V tomto roce se slavilo ještě jedno výročí. Na vánoční svátky roku 1908 připadla oslava 60letého trvání divadelních ochotníků ve Volyni. 26. prosince 1908 bylo k této příležitosti sehráno divadelní představení, a to historická činohra od J. Vávry Pod krovem otcovským. Proslov přednesl režisér Bezděk. Slavnostní ouverturu³⁸¹ sehrál Spolek přátel hudby, který účinkoval i v meziaktí. Od původně plánovaného živého obrazu se nakonec upustilo. Čistý zisk 35, 47 K připadl fondu ke zřízení nového spolkového jeviště. Druhý den 27. prosince byl pořádán pro činné a přispívající členy večírek, při kterém přednesl Daněk svou přednášku, ve které uvedl důležitá data a události divadelních ochotníků za dobu 60 let. Po přednášce už se rozproudila zábava, při které hrál na piano Šulc.³⁸²

V roce 1911 uplynulo 60 let od narození spisovatele Aloise Jiráska. Na oslavu se 3. září 1911 hrála jeho hra Lucerna. Za velké účasti obecnstva spoluúčinkoval Spolek přátel hudby, ale i členové Práchně. Z výnosu byly odeslány 2 koruny Pošumavské jednotě na školu Tylovu.³⁸³

Další slavnostní představení bylo sehráno 31. 8. 1912 na oslavu otevření nové zdejší opatrovny a na památku úmrtí Viléma Mrštíka.³⁸⁴ Jednalo se o drama bratří Mrštíků Maryša. Hře byl přítomen i světící biskup a probošt kapituly sv. Víta Václav Frind s celou městskou radou a obecním zastupitelstvem, s přednosty všech úřadů a ředitelů škol.³⁸⁵ Opatrovnu nazvanou Opatrovna Antonína Sladkovského slavnostně světil biskup Frind druhý den 1. září. Název nesla podle volyňského měšťana, který v roce 1903 věnoval 32 000 na její realizaci.³⁸⁶

3.3.6 Spolupráce s ostatními spolky

Spolek spolupracoval s dalšími nejen divadelními spolky a společnostmi. Zejména jim propůjčoval za poplatek své spolkové jeviště. V roce 1895 na něm hrála například divadelní společnost M. Kodetové, v roce 1898 společnost M. Matouškové, dále společnost A. Drobného, Dubského, Spurného, Klečky

³⁸¹ Ouvertura = předehra

³⁸² Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 29. 12. 1908, karton č. 1

Fotografie členů spolku Bozděch z roku 1908 viz Příloha 17

³⁸³ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 7. 9. 1911, karton č. 1

³⁸⁴ Vilém Mrštík zemřel 2. 3. 1912

³⁸⁵ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 3. 9. 1912, karton č. 1

³⁸⁶ TEPLÝ, František. *Dějiny města Volyně a okolí*. 2. vydání. Peněžní ústavy : Volyně, 1933, s. 377

a mnoho dalších. Jeviště bylo několikrát zapůjčené i uřednické besídce nebo měšťanské škole dívčí i obecné škole chlapecké k pořádání dětského představení.³⁸⁷

Samozřejmě Bozděch spolupracoval i s místními spolky. V roce 1906 splnil žádost místního odboru krajinického spolku Prácheň o spoluúčinkování při divadelním představení a 26. prosince 1906 spolu tyto spolky pořádaly frašku Svatojánská pouť. Hra byla provedena za režie paní Šulcové, po ní se konala taneční zábava při hudbě pana Voříška z Cehnic.³⁸⁸

V červenci 1898 propůjčil jeviště zdarma ke slavnosti na počest 100. narozenin Františka Palackého.³⁸⁹

V roce 1898 umožnil tělocvičné jednotě Sokol Volyně pořádat divadelní představení ve prospěch tělocvičny, ve kterém spoluúčinkovali i členové divadelního spolku. Jednalo se o činohru Pod krovem otcovským. Byla doplněna také proslovem Na přední stráži, který přednesl Miloslav Javůrek a živým obrazem Hold Sokolstva vlasti, který sestavil Antonín Bízek. Představení se konalo v den sv. Václava 28. září.³⁹⁰ Do fondu na stavbu tělocvičny přineslo 48 zl. 04 kr.³⁹¹

Někdy se Bozděch domluvil s jiným okolním divadelním spolkem na výměně divadelních představení. Příkladem může být divadelní spolek z Blatné. Nejdříve přijeli blatenští ochotníci do Volyně, kde sehráli 4. dubna 1913 veselohru Paní Dott a o týden později 20. dubna se zase vypravili volynští ochotníci do Blatné s nacvičenou Čechkovou veselohrou Sluníčko. Obě hry sklidily u obecnstva velký úspěch. Jak ve Volyni, tak v Blatné následoval po skončení představení společný přátelský večer.³⁹²

3.3.7 Divadelní místnosti a spolkové jeviště

Divadelní spolek vystřídal od roku 1848 několik hostinců, kde pořádal svá představení. Od roku 1899 už hráli ochotníci v sále hostince U Smilů, kde

³⁸⁷ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápisy výborových schůzí, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁸⁸ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 30. 12. 1906, karton č. 1

³⁸⁹ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 13. 10. 1898, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁹⁰ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis valné hromady ze dne 13. 10. 1898, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁹¹ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 2. 10. 1898, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁹² Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 23. 4. 1913, karton č. 1

působili 11 let. V roce 1900 však měl být tento sál přeměněn v pohostinské pokoje, proto ho musel divadelní spolek opustit. Naposledy se zde jako rozlučné představení se sálem Pavla Smila hrála 29. dubna 1900 veselohra Vodní družstvo od Štolby. Protože zatím nebylo stanoveno, ve kterém sále bude umístěno jeviště příští sezónu, muselo se vybrat místo k jeho prozatímnímu uložení.³⁹³ Jako nejvhodnější místo byl zvolen prostor v hasičské kolně, kde bylo jeviště po svolení sboru dobrovolných hasičů opravdu uloženo.³⁹⁴ Dle vykonaného měření byl pak jako jediný vhodný sál k umístění jeviště shledán sál v hotelu U nádraží.³⁹⁵

Od roku 1906 se pomýšlelo na znovuzřízení divadla. Divadelní ochotníci požadovali rozšíření sálu v hostinci Na Nové.³⁹⁶ Proto zaslali v červnu 1907 žádost správnímu výboru měšťanského pivovaru.³⁹⁷ Ten dal divadelnímu spolku pokyn pořídit plány a rozpočet a odevzdat to zpět pivovaru k prozkoumání. O vše potřebné byl požádán zdejší stavební mistr pan Frühauf.³⁹⁸ Jako vzor pro nové jeviště jim bylo divadlo ve Strakonících, které si spolu s Frühaufem byli prohlédnout Daněk, Šulc a Slabý. Frühauf poté vypracoval plán a rozpočet na 5500 K a vše bylo dáno místopředsedovi pivovaru Kavalírkovi.³⁹⁹

A začaly se shánět peníze, kde se dalo. Většina zisku z divadelních představení se teď dávala právě na fond nového jeviště. Volyňský odbor krajinského spolku Prácheň daroval spolku Bozděch 50 K jako fond ke zřízení divadla.⁴⁰⁰ Také spolek vypracoval provolání všem ochotnickým jednotám, aby přispěly alespoň jednou korunou ke znovuzřízení divadla a rozeslal po divadelních jednotách prosebné listy za podporu.⁴⁰¹ Když bylo v srpnu 1908 uveřejněno v novinách prohlášení, že divadelní spolek Bozděch bude přijímat přispívající a zakládající členy, přihlásilo se 101 přispívajících, kteří platili 20 h měsíčně a 10 zakládajících

³⁹³ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 4. 4. 1900, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁹⁴ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 2. 5. 1900, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁹⁵ SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 – 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, Zápis výborové schůze ze dne 22. 8. 1900, inv. č. 1, sign. I. 1., kniha č. 1

³⁹⁶ Hostinec Na Nové je dřívější hostinec U nádraží.

³⁹⁷ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 3. 6. 1907, karton č. 1

³⁹⁸ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 26. 7. 1907, karton č. 1

³⁹⁹ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 21. 8. 1907, karton č. 1

⁴⁰⁰ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 3. 11. 1907, karton č. 1

⁴⁰¹ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 17. 3. 1908, karton č. 1

členů, kteří zaplatili 20 K.⁴⁰² Občanská záložna zapůjčila divadelnímu spolku na 10 let bezúročně obnos 800 K za osobního ručení tří členů výboru. Každým rokem muselo být uplaceno 80 K.⁴⁰³

V březnu 1908 obdrželi konečně dopis od správy měšťanského pivovaru ve Volyni, že valná hromada vyřídila žádost o stavbě divadla a rozhodla se jednou třetinou financovat náklad stavby.⁴⁰⁴

Plány na pořízení jeviště přislíbil zdarma udělat architekt František Valchář. Ten však během roku 1908 zemřel. Proto byly plány na zřízení přístavby jeviště v sále Na Nové zadány staviteli Komrskovi ve Volyni⁴⁰⁵ a 4. dubna 1909 už byly jeho plány odevzdány pivovaru. Rozpočet obnášel 7974 K.⁴⁰⁶ Dnem zahájení stavby byl 9. srpen 1909.⁴⁰⁷

Dne 21. listopadu 1909 se poprvé konala výborová schůze v šatně nového jeviště. Vybíralo se datum, kdy se bude poprvé hrát na novém jevišti a byl zvolen 12. prosinec a Jiráskova hra Samota. Dále se jednalo o přijetí spolkového sluhu, kterému by se za jedno představení a roznesení pozvánek platilo 6 K. Na starosti by měl rekvizity a úklid sálu, jeviště i šaten. Vybíralo se mezi Krmešem a Vrbou.⁴⁰⁸ V následující schůzi byl spolkovým sluhou ustanoven Josef Vrba.

První představení na novém jevišti muselo být odloženo, protože firma Petránek nestihla dodat slíbené dekorace. Na představení byly pozvány korporace, které měly zásluhu na postavení jeviště. Byly to obec, pivovar, okres a záložna. K dispozici jim bylo dáno po 4 čestných prvních místech.⁴⁰⁹

Dne 19. prosince 1909 spolek divadelních ochotníků Bozděch slavnostně otevřel nové stálé jeviště Jiráskovou hrou Samota. První představení doprovodil Spolek přátel hudby a zahrál slavnostní ouverturu, Družstvo pěvecké s doprovodem

⁴⁰² Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 20. 8. 1908, karton č. 1

⁴⁰³ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 11. 8. 1909, karton č. 1

⁴⁰⁴ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 17. 3. 1908, karton č. 1

⁴⁰⁵ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis valné hromady ze dne 27. 2. 1909, karton č. 1

⁴⁰⁶ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 2. 4. 1909, karton č. 1

⁴⁰⁷ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 20. 7. 1909, karton č. 1

⁴⁰⁸ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 26. 11. 1909, karton č. 1

⁴⁰⁹ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 6. 12. 1909, karton č. 1

orchestru zapělo sbor venkovanů z Prodané nevěsty, poté následoval proslov sestavený a přednesený ředitelem spolku Daňkem a pak už následovala Jiráskova Samota, nastudovaná režisérem Bezděkem. Čistý zisk dělal 87 K.⁴¹⁰

3.3.8 Bozděch před válkou

Na valné hromadě v březnu 1914 děkoval ředitel spolku Šulc režisérovi, pokladníkovi a jednateli za jejich úspěšnou činnost během roku, stejně tak i všem členům, kteří tuto činnost podporovali, protože právě rok 1913 byl jeden z nejúspěšnějších. Pořádalo se 15 divadelních představení, což se ještě nikdy předtím nestalo.⁴¹¹ Proto je smutné, že zrovna „*v nejhrošlivější činnosti, kterou spolek vyvíjel vyhlášena v červenci 1914 válka a tu velká část mužského členstva spěchala na zavalání ku svým plukům, tak že bylo nutno, činnost spolku zastaviti pro nedostatek účinkujících sil.*“⁴¹² Tak je napsáno v zápise výborové schůze ze dne 14. srpna 1915. Veškerý program her, který byl připraven na období 1914 – 1915, odpadl. Nekonala se divadelní představení, nekonaly se výborové schůze. V srpnu 1915 se výbor sešel ke schůzi po dlouhých 13 měsících.

⁴¹⁰ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 20. 12. 1909, karton č. 1

⁴¹¹ Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis valné hromady ze dne 21. 3. 1914, karton č. 1

⁴¹² Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, Zápis výborové schůze ze dne 14. 8. 1915, karton č. 1

4 Závěr

Spolky začaly vznikat od 2. poloviny 19. století. Stejně tomu bylo i na Strakonicku. Nejstarším spolkem ve Strakonících byl pěvecko-hudební spolek Zvon, založený v roce 1861. Spolková činnost byla pro tehdejší život velice důležitá a pro každé město měla svůj význam. Výrazně podněcovala vlastenectví a národní uvědomění, což je vidět i u každého spolku zpracovaného v této práci. Pěvecké spolky zpívaly skladby českých skladatelů, divadelní spolky hrály české hry. Sokolové přispívali k národnímu hnutí svými slety, Jednota učitelská bojovala proti rostoucí germanizaci českého školství. Na hromadění sbírek vznikajícího strakonického muzea se podílelo s nadšením mnoho občanů ze Strakonice i okolí.

Většina místních spolků se také zapojovala do celonárodních akcí. Přispívaly např. na stavbu Národního divadla v Praze nebo Ústřední matici školské. Spolky udržovaly společenský a kulturní život ve městě. Pořádaly se různé zábavy, slavnosti, vystoupení, přátelské večery, výlety, přednášky apod., ať už jejich organizátory byli sokolové, divadelníci nebo zpěváci. Mnohdy si s pořádáním akcí pomáhaly nebo je pořádaly společně. Proto představení divadelních ochotníků doprovázeli hudbou členové pěveckých spolků, divadelní spolek Bozděch zase přispíval k zábavní části programu při zábavách pořádaných jinými spolky, v rolích některých divadelních představení se představili i členové Sokola. Společnou slavností byla například slavnost svěcení praporů spolků Zvon a TJ Sokol Strakonice.

Mnoho oslav bylo pořádáno u příležitostí výročí narození či úmrtí významných českých osobností jako byl František Ladislav Čelakovský, František Palacký, Božena Němcová, Karel Havlíček Borovský, Josef Kajetán Tyl a další. Zisk z řady akcí býval věnován na dobročinné účely. Díky spolkům, zejména Sokolu, se v obou zmíněných městech podařilo vybudovat sokolovnu, která poskytovala nejen prostory k sokolským cvičením, ale stala se také střediskem veškerého společenského života. Sloužila, a dodnes ještě slouží, k pořádání různých kulturních akcí.

Největší zásluhu na spolkovém životě měla místní inteligence, zejména učitelé. Mezi členy různých spolků se objevují tatáž jména, a to i ve výborech spolků. Nebylo výjimkou, že členové spolkových výborů byli zastoupeni i v obecním zastupitelstvu. Příkladem může být Petr Karta, starosta města Strakonice, který byl

zároveň předsedou TJ Sokol, předsedou Muzejní společnosti ve Strakonících a členem dalších strakonických spolků.

Spolky vznikaly vždy s velkým nasazením členů. Někdy toto nadšení vydrželo déle, jindy se ale už po pár letech začalo vytrácet a v dobových záznamech, zápisech ze schůzí a v jednatelských zprávách se ne zřídka objevují stížnosti na slabou návštěvnost schůzí, nepravidelnou návštěvnost zkoušek a cvičení nebo nezájem. Přesto věrní členové spolku dělali, co mohli, aby fungování spolku zachovali. Většinou to byla až 1. světová válka, která spolkový a kulturní vývoj přerušila a činnost spolků buď úplně zastavila, nebo výrazně omezila. Po skončení války sice většina spolků svou činnost obnovila, ne vždy však dosáhla takového významu jako před válkou.

5 Resumé

This thesis presents some societies and clubs in Strakonice and its surroundings. This region is represented by two towns – Strakonice and Volyně. The thesis describes the establishment, history and activity of these clubs before 1914. In 1914 began the First World War, which slowed or interrupted their development.

The local clubs began to form in the second half of the 19th century. Their activity encouraged the national awareness and nationalism. The clubs had various orientations and ensured the social, culture and sport life in the town. Their members organized balls, celebrations, lectures, performances or trips.

The thesis is divided into two parts. The first part deals with societies and clubs in Strakonice, the second part deals with societies and clubs in Volyně. Both of parts are divided into chapters. Each of them describes one club, which worked in the town or still works there. They are chosen four societies in Strakonice (gymnastic club Sokol, singing club Zvon, society of museum, teaching club) and three societies in Volyně (gymnastic club Sokol, singing club Družstvo pěvecké, theater club Bozděch).

6 Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Stanovy tělocvično-hasičské jednoty Sokol Strakonice 1881, inv. č. 1, kniha č. 1

SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, inv. č. 3, kniha č. 3

SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, inv. č. 4, kniha č. 4

SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, inv. č. 5, kniha č. 5

SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Protokoly z valných hromad a schůzí, inv. č. 6, kniha č. 6

SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1947, Zápisy ze schůzí zábavného a výlet. výboru, inv. č. 14, kniha č. 14

SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonicích 1861 – 1951, Pamětní kniha 1861 - 1946, inv.č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonicích 1861 – 1951, Poradní kniha 1861 – 1882, inv. č. 2, sign. II/2, kniha č. 2

SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonicích 1861 – 1951, karton č. 3

SOkA Strakonice, Pěvecko-hudební spolek Zvon ve Strakonicích 1861 – 1951, karton č. 4

SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Pamětní kniha 1932 – 1947, inv. č. 1, kniha č. 1

SOkA Strakonice, Muzejní spolek 1891 – 1951, Zápisy z valných hromad a schůzí, inv. č. 3, kniha č. 3

SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Inventář 1896 – 1899, inv. č. 8, kniha č. 8

SOkA Strakonice, Muzejní spolek 1891 – 1951, karton č. 1

SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika 1880 – 1937, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1

SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Stanovy, inv. č. 9, sign. V/1, karton č. 1

SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, inv. č. 1, kniha č. 1

SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Zápisy ze schůzí, inv. č. 3, kniha č. 3

SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, karton č. 1

SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, karton č. 2

SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, karton č. 3

SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, karton č. 7

Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké Volyně, karton č. 1

SOkA Strakonice, Družstvo pěvecké Volyně 1888 – 1936, Stanovy, inv. č. 1, sign. III/1a, fascikl 1

SOkA Strakonice, Spolek divadelních ochotníků Bozděch Volyně 1891 - 1940, Zápisy ze schůzí 1891 – 1903, inv. č. 1, sign. I. 1, kniha č. 1

Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, karton č. 1

Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, karton č. 2

Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, konvolut plakátů

Literatura

BROUČEK, Stanislav; PARGAČ, Jan; SOCHOROVÁ, Ludmila; ŠTĚPÁNOVÁ, Irena. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. Praha : Littera Bohemica, 1996

BURGHAEUSER, Jiří. *Několik slov z „praehistorie“ Sokola volyňského*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929

CVRČEK, Jan Zdeněk. *Strakonice. Město. Lidé. Osudy*. Strakonice : Městský národní výbor, 1989

KUBÍČEK, Ladislav. *Tělocvičná jednota Sokol Strakonice*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003

LAŠTOVKA, Marek a kol. *Pražské spolky. Soupis pražských spolků na základě úředních evidencí z let 1895 – 1990*. Praha : Scriptorium, 1998

MICHÁLEK, Jan; ŠPECIÁN, Miroslav. *Muzeum Středního Pootaví ve Strakonicích 1894 – 1984. Sborník k 90. výročí založení muzea*. Strakonice : Muzeum středního Pootaví, 1984

MRÁZ, Adolf. *Výňatky z dějin jednoty volyňské od r. 1890 – 1929*. In: *Památník Sokola ve Volyni*. Volyně : TJ Sokol ve Volyni, 1929

NOVOTNÝ, Jan. *Sokol v životě národa*. Praha : Melantrich, 1990

NOVOTNÝ, Miloslav. *Rodný domek básníka Františka Ladislava Čelakovského*. Strakonice : Vlastivědné muzeum, 1964

PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonicích 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935

PECEN, František. *Tělocvičná jednota „Sokol“ v Strakonicích*. In: ŠIMEK, R. G. (ed). *Strakonice. Propagace a adresář*. Strakonice : Nová Šumava, 1933

ŘÍHOVÁ, Ivana. *O historii muzea*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003

ŘÍHOVÁ, Ivana. *Spolková činnost v 19. století*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003

SCHEINER, Josef. *Dějiny sokolstva. V prvním jeho pětadvacetiletí*. Praha : Grégr, 1887

ŠPECIÁN, Miroslav. *Historie spolku Zvon*. In: *Strakonice – vlastivědný sborník. díl 2. Kapitoly ze společenského života*. Strakonice : Město Strakonice, 2003

TEPLÝ, František. *Dějiny města Volyně a okolí*. 2. vydání. Peněžní ústavy : Volyně, 1933

Internetové zdroje

SOKOLSKÁ ŽUPA JIHOČESKÁ: *Historie* [online]. 2009 [cit. 2011-10-05]

Dostupný z WWW: <<http://www.zupajihoceska.cz/historie.html>>

ČESKÉ SBORY: *Vzpomínka na „První český hudební festival“ roku 1904* [online].

2004 [cit. 2012-02-15] Dostupný z WWW: <http://www.ucps.cz/portal/cz/01-01-clanek.php?see_ID=250>

7 Seznam příloh

1. Pozvání ke slavnostnímu otevření spolkového domu ve Strakonících v roce 1896 (SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1847, Stavba spolkového domu ve Str., sign. IIIB/5, karton č. 2)
2. Pozvánka na šibřinky pořádané TJ Sokol Tyrš v roce 1903 (SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1847, Slavnosti, plesy – pozvánky Sokola, sign. IIIB/14, karton č. 2)
3. Sál sokolovny po vystavění r. 1896 (PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 13)
4. Původní tělocvična r. 1896 (PECEN, František. *Padesát let Tělocvičné jednoty Sokol v Strakonících 1885 – 1935*. Strakonice : TJ Sokol, 1935, s. 12)
5. Pozvání ke slavnosti svěcení praporů spolků Zvon a TJ Sokol Tyrš ve Strakonících v roce 1886 (SOkA Strakonice, TJ Sokol Strakonice 1880 – 1847, Slavnosti, plesy – pozvánky Sokola, sign. IIIB/14, karton č. 2)
6. Pozvání na šibřinky pořádané spolkem Zvon v roce 1878 (SOkA Strakonice, Pěvecko – hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Zábavy Zvonu, inv. č. 20, sign. 8b, karton č. 4)
7. Pozvání ke slavnosti 40letého trvání spolku Zvon v roce 1901 (SOkA Strakonice, Pěvecko – hudební spolek Zvon ve Strakonících 1861 – 1951, Koncerty Zvonu, inv. č. 19, sign. 8a, karton č. 4)
8. Titulní strana stanov Muzejní společnosti ve Strakonících z roku 1894 (SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Stanovy, inv. č. 30, sign. 1, karton č. 1)

9. Dopis pražského výboru Národopisné výstavy z roku 1894 adresovaný Slavným odborům krajinským a místním Národopisné výstavy československé (SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1891 – 1951, Národopisná výstava československá v Praze, inv. č. 44, sign. 10a, karton č. 1)
10. Zápis v kronice Jednoty učitelské ve Strakonících za rok 1880 (SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Kronika, inv. č. 1, sign. II/1, kniha č. 1)
11. Ukázka ze stanov Jednoty učitelské ve Strakonících (SOkA Strakonice, Jednota učitelská 1880 – 1937, Stanovy, inv. č. 9, sign. V/1, karton č. 1)
12. Pozvání na večer pořádaný TJ Sokol Volyně u příležitosti 50. výročí úmrtí Boženy Němcové v roce 1912 (SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Kulturní akce, inv. č. 68, sign. 8, karton č. 3)
13. Sokolovna ve Volyni otevřená v roce 1929 (TEPLÝ, František. *Dějiny města Volyně a okolí*. 2. vydání. Peněžní ústavy : Volyně, 1933)
14. Pozvání na Národní slavnost v roce 1893 ve Volyni (SOkA Strakonice, Sokol – tělocvičná jednota Volyně 1869 – 1948, Cvičiteltská činnost, inv. č. 73, sign. 10, karton č. 4)
15. Pozvání na pěvecko-hudební akademii v roce 1885 (Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké, karton č. 1)
16. Kronika Družstva pěveckého ve Volyni (Městské muzeum ve Volyni, Družstvo pěvecké, Kronika, karton č. 1)
17. Členové spolku Bozděch v roce 1908 (Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, karton č. 1)
18. Plakát na divadelní představení Archa Noemova v roce 1893 (Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, konvolut plakátů)

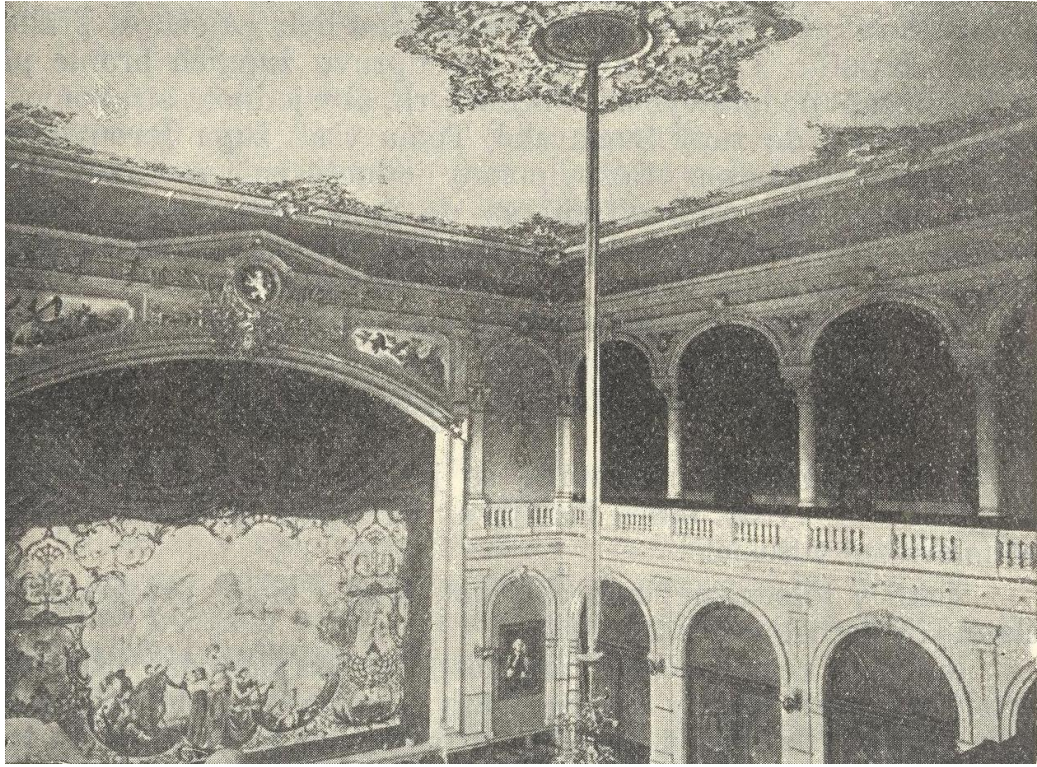
19. Plakát na divadelní představení Prababiččin kalendář v roce 1895
(Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, konvolut plakátů)
20. Plakát na divadelní představení V zakletém zámku v roce 1909
(Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, konvolut plakátů)
21. Plakát na divadelní představení Písmákova dcera v roce 1913
(Městské muzeum ve Volyni, Spolek divadelních ochotníků Bozděch, konvolut plakátů)

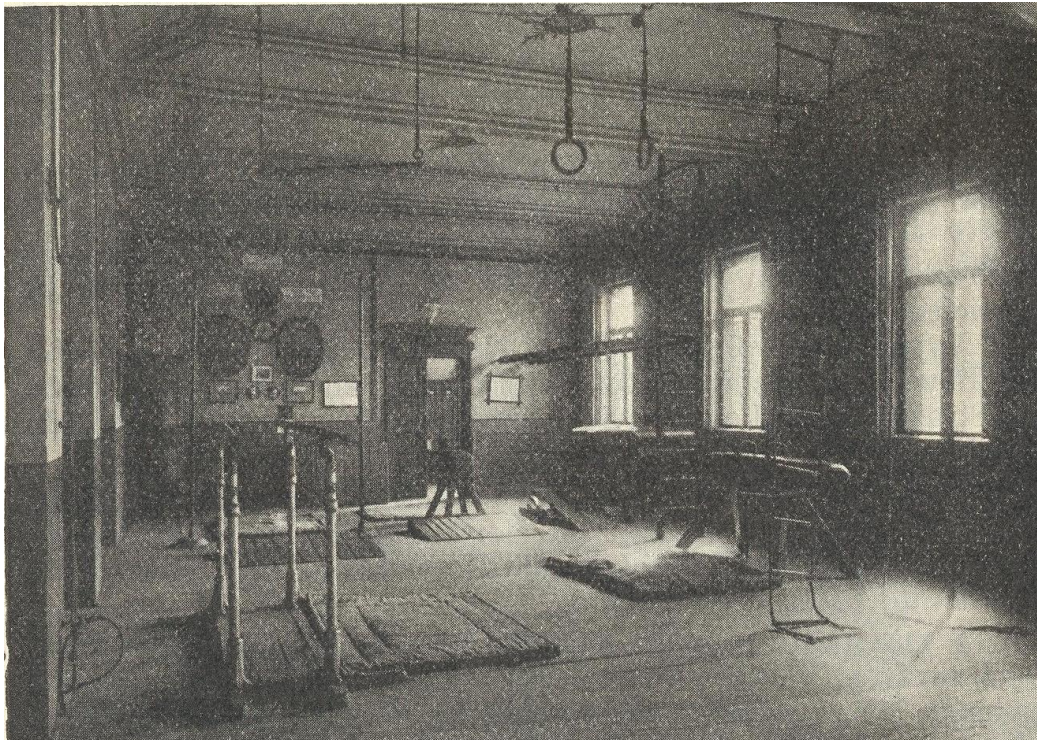
Příloha 1

Příloha 2

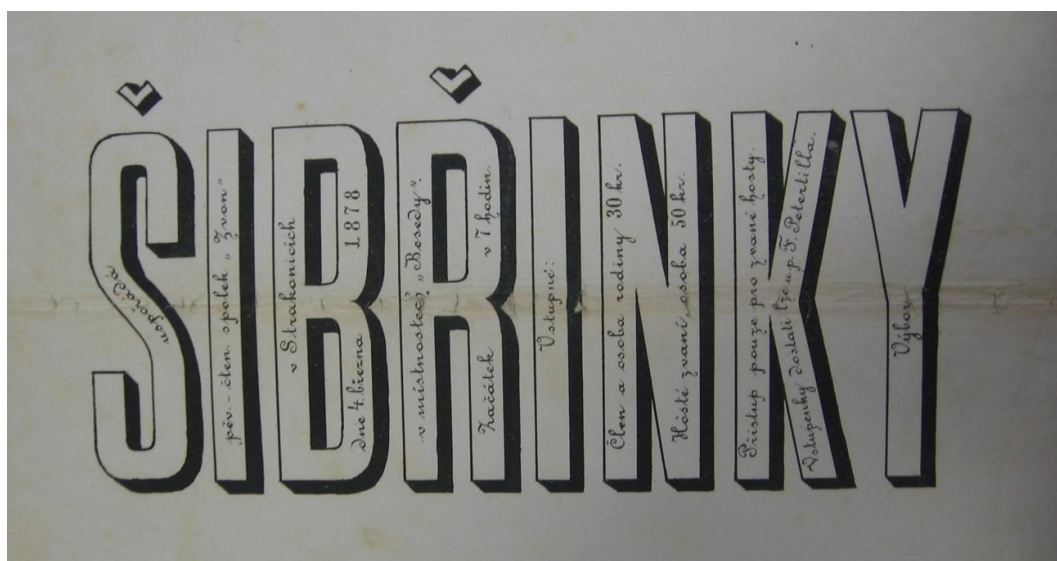
Příloha 3

Příloha 4

Příloha 5

Příloha 6

Pěvecko-hudební spolek „Zvon“ VE STRAŽONICÍCH,

řádný člen „Ústřední Jednoty zpěváckých spolků československých“
a „Pěvecké župy Pošumavské“
pořádá

v neděli, dne 28. července 1901

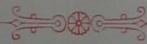
JUBILEJNÍ SLAVNOST

V OSKOŘINCE

na oslavu 40-letého trvání svého

za laskavého spolučinkování

mužských sborů pěveckých jednot „Prácheň“ z Moražďovic, „Otavan“ z Písku,
„sv. Václav“ ze Sušice a „Pěvecké Družstvo“ z Volyně.

Pořad.

1. Škroup: »Kde domov můj?« Mužský sbor.	5. Vašák: »Slovan«, mužský sbor.
2. Horák: »Dárek z lásky«, mužský sbor.
(1. sbor při počátku trvání spolku.)	6. Zölnerová: »Láska«, mužský dvojsbor.
3. Křížkovský: »Utonulá«, mužský sbor.	7. Bendl: »Svoji k svému«, mužský sbor.
4. Bazin-Bendl: »Křížáci«, smíšený sbor.	8. Škroup: »Bývali Čechové«, mužský sbor.
	9. Weis: »Blatěcké písně«.

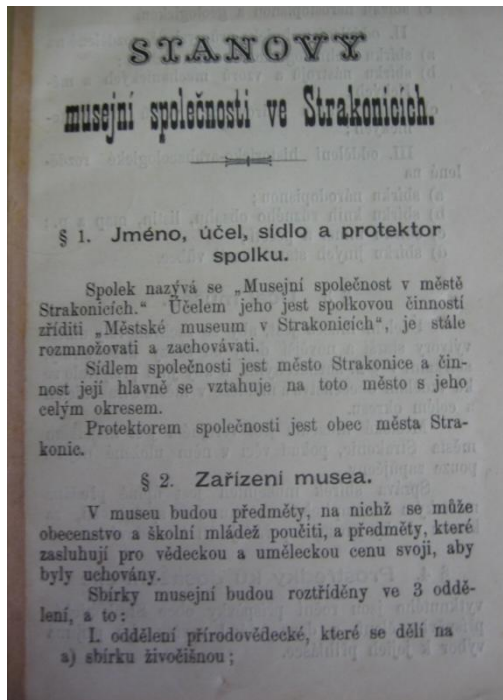
Mezi sbory a po vyčerpání pořadu účinkuje hudba p. Matšla.

Začátek o půl 4. hod. —

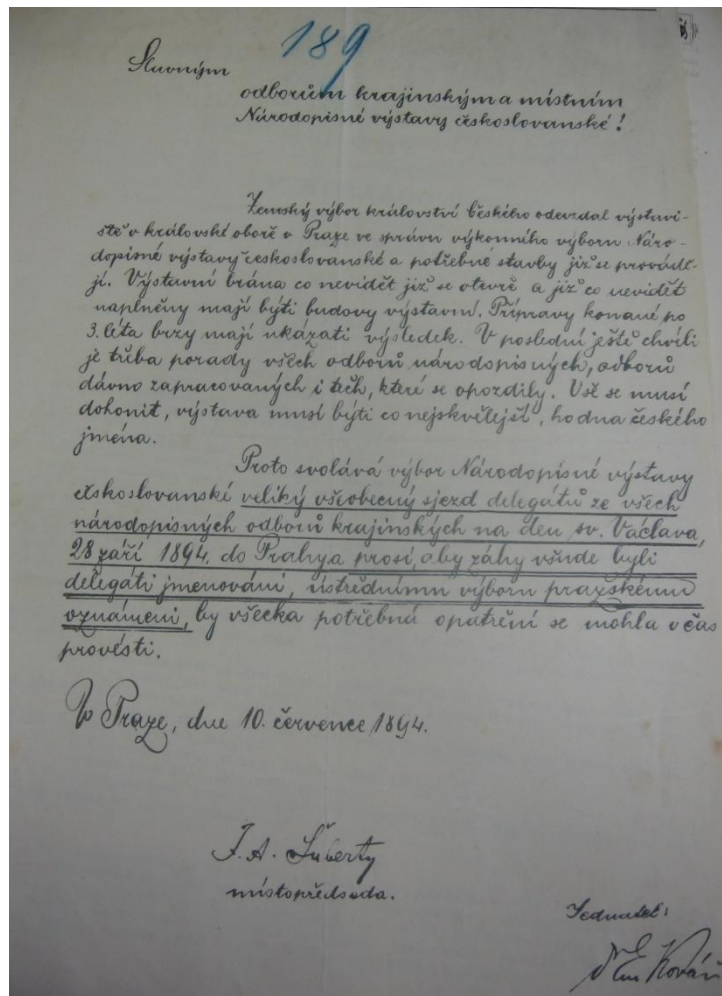

— Vstupné osoba 30 hal.

Nebude-li počasí příznivo, koná se slavnost ve Spolkovém domě,
k níž vstupné osoba člena 40 hal., nečlena 60 hal.

Příloha 8

Příloha 9

I. 18³⁰/₃₁.

KROKOTA
UČITELSKÁ
V
STRAKONICÍCH

Vážené parádní učitelstvo školu měšťanských škol
strakonických roborováno o tom, nebylo-li by na čas
založiti jednotu učitelstva škol. obecních Strakonických.
1830. Zhledem k tomu, že obzta školstva v této se ve dnešním
pořádku v klubech politických, na němž zvrstlím i
na učitelství, že živelní povolání v nepovolání ktižij
reformati školství, nžná na potřeba organizace učitel-
stva, aby ve poleích mohlo s větším účinným vřazením zařava-
ti v dějinných školních, jakož v dějinných stavu svého. Ume-
něn ikněd ustavití komitit, který by se postaral o založení je-
dnoty učitelství v zpravěny o tom obecní školy v Strakoní-
cích. Za toho komititěv zvoleni za obecní školy v Strakoní-
cích učitel Josef Formánek a ml. učitelka Božena Juren-
ková, za obecnou školu v Strakonických školních učitel
Jan Kvostrný a učitel Alois Rejček a za měšťanské ško-
ly v Strakonických učitel Jan. Kůra a učitel Jos. Se-
bláček.

Příloha 10

Stanovy
jednoty učitelské
v Strakonících.

Aut. C. Omy v Strakonících roku 1830-1.

I. O sídle a pečeti spolku.
Učitelstvo školního okresu strakonického zřízuje spolek, který má své sídlo v Strakonících a užívá pečeti s nápisem „Jednota učitelská v Strakonících.“

II. Účel spolku.
Účelem „Jednoty učitelské v Strakonících“ jest:

- 1.) vzájemně vzdělávati se vůbec, zvláště pak v oboru školském, přispívati ku zvelebování školství a hájiti i podporovati prospěchu učitelstva;
- 2.) siilecká zábava.

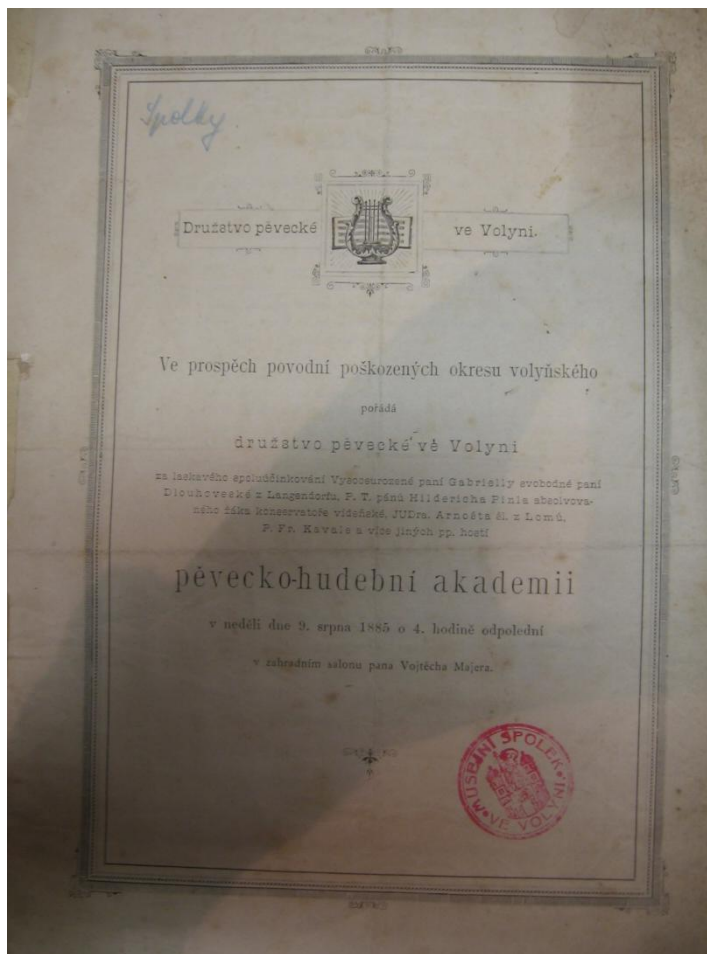
Příloha 11

Příloha 13

<p>Tělocvičná jednota „Sokol“ VE VOLYNI přináší v neděli, dne 13. srpna 1893 (v páteň neptionického polední v úterý 15. srpna 1893) ve prospěch tělocvičny NÁRODNÍ SLAVNOST společnou s I. veřejným cvičením na „Ostroveč“ ve Volyni.</p> <p>O vydatnou zábavu a občerstvení starati se budou:</p> <p>Hudební produkce, dětské hry, zpěvné a komické vystupy, jízdní na máj, dostihy v pytlí, tlučení hrachů, závody s kerovými kočáry, kolotoč, tombola, restaurace a ob- čerstvovací nápoji, bufet s lahůdkami a vybranými jidly, orientální kaviárna, mlékárna, tržnice holandských sýrů, ko- lové a potákové tance, obdivuhodné zápsy klovnů, pou- ťovní hádanky, jiné módní i nemódné hry, jak ještě pře- krápněji společenské zábavné rarity atd. atd.</p> <p><i>Vstupní za osobu 10 ks. Dítky platí 5 ks. Lasy pro tombolu 10 ks.</i></p> <p><i>Přidržte! vstupenky obstarává br. V. Holub od 7. srpna až do poledne dne 13. srpna. P. T. účastníci slavnostního průvodu rátež sobě vtu- penky sponou zakoupiti, aby průvod a pokladny nebyl zdrá- vno. Vstupenky rátež sponou na kasa připraveni.</i></p>	<p>Pořad slavnosti:</p> <p>Dopoledne: Uvítání spolků, deputací a p. l. hostů. Odpoledne: O 1. hod. seřazení slavnostního průvodu ve dvoře měšťanského pivovaru a průvod městem na Ostroveč.</p> <p>I. Veřejné cvičení: a) Cvičení prostná při hudbě Šeborově, b) Cvičení na náradí. Slavnostní řeč: promluví br. Jan Trežtík. Odehod cvičenců.</p> <p>II. Národní slavnost.</p> <p>Večer téhož dne o 8. hodině koná se KONCERT v místnostech spolkových (u bratra Lence). Vstupné za osobu 20 kr.</p> <p>Voiková hudební čísla přednese kapela tělocvičné jednoty „Sokol“ z Plzně, osobním řízením kapelníka p. Jos. Vavřinka. Při slavnosti účinkuje dechový, při večerním koncertu pak smyčcový orchestr.</p> <p><i>Slavnostní výbor.</i></p> <p>Páni majitelé domů ve Volyni se octiče žádají, aby vstřed v den slavnosti neobtěžovali se prapory vyvěsiti.</p>
--	--

Příloha 14

Příloha 15

*„Oy kvetla, jako by zalivána rosou,
uvadla, jako by posečena kosou.“*

*přeje v jedné z něžných básní svých M. J. Kelen.
jako příhodný to také obraz vznuku i varistu
i rozkvětu přemrtných těch spolků, jež po roz-
lehlych nivách krásné naší vlasti zahlédány,
když po r. 1800 duch svobody mohutněji
mohl rozefjati hříďla svá a mocnými vzma-
chy povznést se v ony výše, v nichž dávno, ba
velmi dávno nehroutil.*

*jak volně polynulo se mu v těch řístevých
paprscích vycházejícího slunka zlaté volnosti!*

*„A že zpívá vždy Čechů býval tlumecůnekem
všech myslí hnutí, kdož diviti se může, že pře-
de všem spolky zpíváči to byly, jež po Če-
chách zřizovány.“*

*Ani město naše, starobylá Volyni, nezusta-
lo za jinými, založen a zde hned v 1801. spo-
lek zpíváčí; jež rychle vznikl, rychle vykví-
tal, ale tak — žel Bohu! — rychle i dospěl ku
cili svého porokského — Došel, došel v malo je-
nom letech. A hladina života společenského
svíčila se za ním, jak voda nad hamerem
jež v její vršen hlubiny!*

Příloha 16

OCHOTNICKÉ DIVADLO VE VOLYNĚ.

„BOZDĚCH“

SPOLEK DIVADELNÍCH OCHOTNÍKŮ ve VOLYNĚ

provádje v pondělí velikonoční dne 15. dubna 1895 v sále pana Pavla Šmída

představí :

nejnovější původní veselohru

Prabáččin kalendář

o 4 jednáních, napsal Karel Jonáš.

OSOBY:

<p>Paul Bismarck, učitel je bohatý manželka, její matka Paul Bismarck, učitel Karel, její dcerka Karel, její dcerka Karel, její dcerka Karel, její dcerka Karel, její dcerka Karel, její dcerka Karel, její dcerka Karel, její dcerka Karel, její dcerka</p>	<p>š. Lene Hájová š. Zuzana Kármánová š. Zuzana Kármánová š. Marie Kármánová p. Josef Bismarck p. Marie Kármánová p. Karel Bismarck p. Karel Bismarck p. Karel Bismarck p. Karel Bismarck p. Karel Bismarck</p>
---	---

Děj se odehrává v jednom dějství.

Otevření pokladny v 7 hodin. Začátek o půl 8. hodině večer.

Lístky na předání odhalil se a nakoupit v obchodě pana **Václava Holuba** a reze a listy.

Po divadle:

volná zábava.

(Souborový oděs.)

Zadá se, by v místnostech divadelních se nekouřilo.

Školní děti nemají přístupu.

Příloha 19

Spolek divad. ochot. „Bozděch“ ve Volyni.

Hra 4. Rok XIX. (LXI.)

Dne 26. prosince 1909. -
 Spol. divadlo (U nádraží).

V zakletém zámku.

Veselohra o čtyřech jednáních. Napsal Karel Légr.
 Režisér p. Dr. Bozděch. Nová dekorace šelaf Františ.
 Petránek z Prahy. - Štěpánka Šmída z Prahy.

OSOBY:

<p>Victor Štěpán, učitel a představený v Ruzici Křiva, jeho dcerka Ondřej, jeho otec Anna, manželka Ondřejova Karel, jeho syn Veronika, jeho matka František, jeho otec Tereza, jeho matka Jan, jeho otec Marie, jeho matka</p>	<p>š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr</p>
---	--

Děj se odehrává v jednom dějství.

Ceny míst:

I. místo 1 K, II. místo 80 h, poslední řada II. místa 60 h, k stěně 40 h. Dělnické lístky 20 h.

Lístky dělnické k dostání pouze v předprodeji. Předprodej lístky u p. K. Štěpána.

Začátek přesně o 8. hod. večer. Konec o 10. hod.

Příloha 20

Spolek divadel. ochotníků „Bozděch“
 v r. 1. ve Volyni. Rok XXI. (LXV.)

Dne 9. února 1913. Spolkové jeviště.
 Nově vypraveno.

PÍSMÁKOVA DCERA.

Obrázek ze života o třech dějstvích. Napsal Fr. Ruth. Režisér p. Dr. Bozděch.

OSOBY:

<p>Victor Štěpán, učitel a představený v Ruzici Křiva, jeho dcerka Ondřej, jeho otec Anna, manželka Ondřejova Karel, jeho syn Veronika, jeho matka František, jeho otec Tereza, jeho matka Jan, jeho otec Marie, jeho matka</p>	<p>š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr š. Karel Légr</p>
---	---

Děj se odehrává v jednom dějství.

Začátek přesně o půl 8. hod. večerní.

Ceny míst:

I. místo 1 K, II. místo 80 h, poslední řada II. místa 60 h, k stěně 40 h, děln. lístky 20 h.

Předprodej u pana Štěpána, drogisty.

Příloha 21